

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
KATEDRA ZA ANTROPOLOGIJU
ODSJEK ZA ETNOLOGIJU I KULTURNU ANTROPOLOGIJU

Mirna Petak

**UPOTREBA KONOPLJE – ETNOLOŠKO-ANTROPOLOŠKI I
BIOETIČKI ASPEKTI**

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Emil Heršak

Komentor: dr. sc. Tomislav Pletenac

Zagreb, rujan 2016.

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad Upotreba konoplje - etnološko-antropološki i bioetički aspekti izradila potpuno samostalno uz stručno vodstvo mentora dr. sc. Emila Heršaka i komentora dr. sc. Tomislava Pletenca. Svi podaci navedeni u radu su istiniti i prikupljeni u skladu s etičkim standardom struke. Rad je pisan u duhu dobre akademske prakse koja izričito podržava nepovredivost autorskog prava te ispravno citiranje i referenciranje radova drugih autora.

Vlastoručni potpis studenta:

Sadržaj

1. Uvod.....	5
1.1. Metodologija rada.....	7
1.1.1. Pluriperspektivistički pristup paradigmi znanja i načelo integrativnosti (bioetike).....	12
2. Općenito o kanabisu.....	15
3. Komparativni pregled pojedinih primjera ritualne upotrebe kanabisa.....	18
3.1. Kanabis na području Azije.....	20
3.1.1. Drevna Kina.....	20
3.1.2. Drevna Centralna Azija.....	20
3.1.3. Drevna i moderna Indija i Nepal.....	21
3.1.3.1. Hinduizam.....	21
3.1.3.2. Budizam.....	22
3.2. Kanabis na području Afrike.....	22
3.3. Kanabis na području stare Europe.....	24
3.4. Kanabis na području Bliskog Istoka.....	24
3.5. Kanabis na području Amerike.....	25
3.5.1. Jamajka.....	25
3.5.2. Južna Amerika.....	29
3.5.3. Starija Sjeverna Amerika.....	29
3.5.4. Moderna Sjeverna Amerika.....	30
3.6. Poveznica sa svakodnevicom.....	31
4. Propitivanje zapadnjačkog diskursa.....	32
4.1. Uništavanje biološkog oikosa.....	35
4.2. Kreiranje pseudopotreba.....	35
4.2.1. Lijekovi kao umjetno stvorena potreba svijeta današnjice.....	37
4.3. Sreća za sve ili samo za neke?.....	38
4.4. Smjena paradigmi – od antropocentrizma prema ekocentrizmu.....	41
4.4.1. (Ne)imanje zemlje?.....	43
4.4.2. Važnost kanabisa u kontekstu ekološkog pogleda na svijet.....	46

4.5. Dubinska kriza (bio)medicine.....	51
4.5.1. Problem neindividualiziranog pristupa u suvremenoj medicini.....	54
4.5.2. Širenje opsega pojma bolesti u sklopu materijalističkog pristupa svijetu.....	54
4.5.2.1. Redefiniranje pojma bolesti kao nužnost u svijetu današnjice.....	55
5. Analiza pristupa kanabisu u Hrvatskoj s naglaskom na inkorporiranje istog u medicinski sustav.....	59
5.1. Praktična primjena konoplje u Hrvatskoj – ograničenja pri upotrebi konoplje u medicinske svrhe.....	61
5.1.1. Uzgoj konoplje u privatnoj sferi doma – utopija ili nužan rasplet događaja.....	63
5.1.2. Značaj iskorištavanja cijelog potencijala biljke.....	67
5.2. Još neki primjeri ograničenja praktične primjene konoplje u Hrvatskoj.....	69
5.2.1. Konoplja u arhitekturi.....	70
5.2.1.1. Kratka analiza Pravilnika o uvjetima za uzgoj konoplje, načinu prijave uzgoja maka te uvjetima za posjedovanje opojnih droga u veterinarstvu.....	74
5.2.2. (Ne)upotreba konoplje u modernoj veterinarskoj praksi u Hrvatskoj.....	76
6. Metoda Ricka Simpsona kao jedan od primjera drugačijeg poimanja (medicinskog) znanja.....	78
6.1. Endokanabinoidni sustav.....	78
6.2. Provođenje terapije prema metodi Ricka Simpsona – upute za doziranje.....	79
6.2.1. Vrste ulja kanabisa.....	80
6.3. Pojedine prednosti konzumiranja kanabisovog ulja.....	82
6.3.1. Pojedine prednosti konzumiranja kanabisa u pacijenata s HIV-om/AIDS-om.....	86
6.3.2. Tretiranje karcinoma uljem.....	87
6.3.2.1. Evolucijski značaj endokanabinoidnog sustava – kratak prikaz biološke perspektive dr. Roberta Melamedea.....	89

6.3.3. Tretiranje karcinoma kože i drugih kožnih problema uljem kanabisa.....	91
6.3.4. Tretiranje raznih vrsti konvulzija kanabisovim uljem.....	92
6.3.5. Pojedine prednosti tretiranja simptoma multiple skleroze uljem kanabisa.....	94
6.3.6. Kanabis i induciranje neurogeneze.....	96
6.4. Kratak prikaz nekoliko primjera tretiranja zdravstvenih problema uljem kanabisa.....	97
7. Zaključak.....	99
8. Popis priloga.....	102
8.1. Slike.....	102
8.2. Transkripti razgovora s kazivačima.....	102
9. Popis literature.....	135

1. Uvod

Diplomski rad „Upotreba konoplje – etnološko-antropološki i bioetički aspekti“ sinteza je znanja stečenog za vrijeme studiranja na Filozofskom fakultetu, Sveučilišta u Zagrebu. Zanimljiva opažanja s predavanja – poglavito predavanja stručnjaka koji su pokazali interes za temu i uvelike poticali istraživanje problematike vezane uz konoplju (putem seminara, predavanja, tribina ili simpozija) poput mentora dr. sc. Emila Heršaka i komentora dr. sc. Tomislava Pletenca, kao i profesora dr. sc. Hrvoja Jurića i drugih - značajno su pridonijela kvaliteti rada formirajući teoretsku podlogu ovog istraživanja. Motivacija za pisanje ovog diplomskog rada jest otkrivanje i analiza važnih društvenih pitanja koja uočavamo kroz proučavanje (ne)upotrebe konoplje u svijetu današnjice.

Naša svakodnevnica velikim dijelom podrazumijeva život unutar sistema koji ne mari ni za što drugo osim financijskog prosperiteta pojedinaca, pri čemu, svodeći čovjeka i prirodu na puku kategoriju objekta, narušava kvalitetu života te ekosustav i biosferu dovodi do samog ruba kolapsa. Kroz proučavanje problema koje sve vežemo uz upotrebu konoplje uočavamo kako se nanese šteta, uzrokovana takvim objektiviziranjem, očituje na svim razinama – individualnoj, kolektivnoj, ali i globalnoj. Postoji širok spektar koraka koje bi čovjek mogao učiniti kako bi općenito poboljšao kvalitetu života te na taj način i sebi osigurao duži opstanak na Zemlji. Za potrebe ovog rada istražena je mogućnost za koju vjerujem da uvelike može pridonijeti svekolikom boljitku i blagostanju – potpuna legalizacija konoplje. Potpuna legalizacija konoplje podrazumijeva transformaciju svijesti u mnogim aspektima (kao i smjenu paradigme znanja) te može biti korisna u mnogim pogledima – kako za pojedinca, tako i za cjelokupno društvo i okoliš – te sam se u ovom istraživanju, kroz analizu odabrane

literature, posvetila samo nekima od njih.

U našem vremenu, pogled na konoplju varira od društva do društva te se doima da će još dugo vremena brojne predrasude satkane oko konoplje kočiti shvaćanje njezine biti u potpunosti. Postoje razni načini regulacije korištenja kanabisa – brojne države poput Kanade, Colorada, Nizozemske, itd. (*Encyclopedia Britannica*, Marijuana) imaju u toj funkciji različite zakonske modele, od kojih su neki više, a neki manje uspješni. Pojedine zemlje su, uz osiguran financijski dopitak, prepoznale mnoge blagodati konoplje te su – regulirajući je svaka na svoj način – napravile dostupnom za svoje stanovnike. Primjerice, danas je u Coloradu, upravo je zbog kanabisa, moguće naći nekoliko vrsti turizma. Umjesto Bed & Breakfast usluge, koja postoji i u Hrvatskoj i drugim zemljama, u Coloradu su joj na pojedinim mjestima kreativno nadjenuli ime Bud & Breakfast¹, a osim ove vrste turizma, tamo cvate i medicinski turizam². Mnoge obitelji iz okolnih država sele se u Colorado, upravo kako bi imale omogućen nesmetan pristup tom lijeku. Postoji čak i termin „medical refugees“³, koji opisuje ljude kojima je je medicinski kanabis posljednja nada (usp. Melamede 2015b).

¹ Bud & Breakfast je naziv za modernu vrstu smještaja osmišljenog za putnike, poput Bed & Breakfast usluge, a radi se o „cannabis friendly“ opciji, što je prisutna u Americi. Naslov sadrži igru riječima gdje je engleska riječ „bed“ zamijenjena drugom „bud“, koja označava vrh, odnosno cvijet konoplje. Više o ovoj usluzi nalazi se na <https://www.budandbreakfast.com/cannabis-tourism>.

² Više informacija o ovoj temi nalazi se na web adresi <http://spiro tours.com/tour/colorado-medical-tour/>.

³ „Medical refugees“ ili „medicinski izbjeglice“ termin je koji označava ljude koji zbog određenih medicinskih razloga napuštaju vlastitu zemlju i traže dom u drugim državama. Česti uzroci selidbe i općenito rasta medicinskog turizma (zbog npr. pojedinih loše formuliranih zakona ili pak nedostupnosti lijeka) su eutanazija ili mogućnost upotrebe kanabisa, koji je još uvijek izvan granica zakona u mnogim državama. Više informacija može se pronaći i na <http://coloradomedicalrefugeefoundation.org/>.

Ovdje valja istaknuti kako se percepcija kanabisa kao lijeka, kroz prizmu hrvatskih zakona, uvelike razlikuje od percepcije kanabisa kao lijeka unutar SAD-a, Izraela ili nekih drugih država. Dolazimo do točke gdje treba nadići pojedine okvire i obrasce nametnute sustavom i društvom te se zapitati zašto diljem svijeta konoplja predstavlja svojevrsni tabu. Cilj ovog rada jest preispitivanje sustava vjerovanja i stavova proizašlih iz nametanja univerzalnog iskustva i zapadnjačkog vrijednosnog sustava, načina razmišljanja i pogleda na svijet koji se verbalizirao i materijalizirao kroz protekla stoljeća. Oblici istog, utkani i u najmanji dio naše svakodnevice, dolaze do izražaja i pri primjeni konoplje u medicinske, spiritualne, industrijske i druge svrhe. Ovog puta stvari se kreću u pozitivnom pravcu ponovnog prihvaćanja i destigmatizacije ove biljke, iako je prvotno nanesena šteta – i za prirodu i za ljude – neprocjenjiva. Čovjek, kao moralno biće, ima za odgovornost poštovati Zemlju – svoj jedini dom – i poštovati „druge“, a za djelovanje u tom smjeru, potpuna legalizacija konoplje jedna je od nužnih mjera.

1.1. Metodologija rada

Za iscrpnu analizu društvenog konteksta konstruiranog oko konoplje primijenjene su metode antropologije, etnologije i bioetike, koje općenito povezuju različita znanstvena područja. Već na samom početku nužno je naznačiti da se pristupi ovih znanosti uvelike preklapaju te kako je opseg pojmova „antropologija“ i „etnologija“ različito tumačen od strane mnogih autora. Da ovaj diplomski rad ne bi „zaglibio“ duboko u terminološkoj diskusiji vezanoj uz strogu podjelu etnoloških i antropoloških pristupa – jer to je doista tema za zasebno istraživanje – zadržat će se određena fleksibilnost u pogledu strogog razgraničavanja metoda.

Ono što je sigurno je da se u centru proučavanja svih ovih znanosti nalazi upravo čovjek i njegove tvorevine (poput kulture i civilizacije), u čijoj je konstrukciji sudjelovala upravo i konoplja i bez čije prisutnosti one nikada ne bi mogle postojati. Čovjekove tvorevine, kao i kulturno-tradicijska ostavština, polako su kreirali percepciju konoplje prisutnu u našem društvu danas.

Kako bi proučavanje ovog problema bilo što potpunije, bitnu odrednicu rada čini i uvažavanje pluriperspektivizma – načela bitnog kako za etnologiju i antropologiju, tako i za bioetiku - koji daje bolji uvid u samu problematiku rada. Općenito, težinu samog značaja pluriperspektivnog pristupa u pojedinim područjima tek treba prepoznati i uvažiti, kao što će se pokazati na primjeru konoplje u ovom radu. Kako je nastanak današnje situacije izgrađene oko konoplje uvjetovan stavovima utemeljenim na uvažavanju jako malog broja različitih perspektiva, zanemarene perspektive kroz transdisciplinarno propitivanje problema nastalih oko konoplje ukazuju na njezino nepravедno zanemarivanje i demonizaciju na štetu prirode, pojedinaca i društva u cjelini. Kada bi i druge perspektive, koje su od jednake važnosti kao i ove već uvažene, bile u potpunosti prihvaćene, društvena zbilja, kao i percepcija konoplje, bile bi u potpunosti drugačije. U zasebnom poglavlju obrađen je značaj interdisciplinarnog i pluriperspektivnog pristupa, kao sredstava za bolje shvaćanje pojedinih društvenih konstrukata – kako općenito, tako i onih stvorenih oko konoplje.

Zbog naravi rada, moglo bi se reći kako on spada i u široko područje kulturne antropologije. Mislim da je za potrebe ovog diplomskog rada najbitnije istaknuti to da je kulturna antropologija interdisciplinarna znanost koja, između ostalog, počiva na nekim od metoda korištenih u ovom radu, a koje općenito karakteriziraju i mnoge druge znanosti.

Kako bi se još jednom izbjegle terminološke „zavrzlage“ oko područja djelovanja kulturne antropologije, ovaj rad se neće baviti pitanjem pripada li kulturna antropologija u područje antropologije ili u područje etnologije (ili pak biva njezinim sinonimom prema pojedinim autorima).

Etnološki pristup očituje se i u primjeni autoetnografije – odnosno istraživanja mikroprostora vlastitog djelovanja i vlastite kulture (kao njezine aktivne sudionice i nositeljice). Ova metoda je ujedno svojstvena antropologiji, a donekle i bioetici i filozofiji, pa niti nju ne možemo definirati kao isključivo etnološku. U sklopu etnološkog i antropološkog pristupa analizirat će se povijesni i općenit društveni kontekst te ritualna i religijska upotreba kanabisa, koja je bila usko povezana i s njegovom medicinskom upotrebom. Radi detaljnije analize elemenata koji sudjeluju u konstrukciji naše socijalne zbilje sadašnjosti, pod okriljem destigmatizacije i demistifikacije konoplje, uz komparativni je pregled uključena svakodnevna perspektiva i iskustva koja trenutno proživljavamo u svakodnevicu. Značajnu stavku ovog pristupa označava relativiziranje duboko ukorijenjenih stavova kroz mnogobrojne primjere, kao i rasprava o raznim mogućnostima upotrebe kanabisa. Kao konkretan primjer drugačijeg poimanja znanja poslužit će analiza metode Ricka Simpsona, a ujedno će biti i više riječi o pojedinim praktičnim ograničenjima što ih susrećemo pri upotrebi ove biljke.

Prva i temeljna metoda, polazišna točka ovog diplomskog rada, jest analiza tekstova, metoda svojstvena svim gore navedenim znanostima. Za bolje razumijevanje pojedinih dijelova rada korištena je i metoda intervjua te su uključene i bilješke izvedene iz pojedinih predavanja.

Vrednovanje i analiza podataka dobivenih prikupljanjem dokazne građe putem 9

provedenih intervjua od iznimne su važnosti za realizaciju diplomskog rada, što upravo i jest primjer direktnog ispreplitanja i interdisciplinarnosti ovih pristupa, koji će se konstantno događati u radu. Intervjui su odrađeni s ciljem obrađivanja što više informacija iz različitih stanovišta, a zbog trenutne zakonske situacije, dva su kazivača ostala anonimna. Metodi intervjua i (integrativna) bioetika daje priznanje kao još jednoj metodi koja uvelike može pridonijeti shvaćanju pojedinog problema.

Osim već navedene kritičke analize tekstova, bioetički pristup karakterizira iznošenje konkretnog rješenja za bolji život u našoj današnjici, za koji je definitivno nužna potpuna legalizacija kanabisa, kao što će i biti obrazloženo u radu.

Brojna pitanja, koja se pojavljuju pri upotrebi konoplje, nalaze se u području bioetike: postavlja se temeljno etičko pitanje koje se tiče ljudskog života i djelovanja, kako individualnog, pa tako i kolektivnog. Što bismo trebali činiti i na temelju čega bi trebali djelovati? Sva pitanja koja možemo postaviti oko konoplje dotiču se dva važna područja - područja koja bi većina današnjih znanstvenih disciplina na prvi pogled percipirala kao odvojena i nepovezana (za što je, između ostalog, svakako zaslužna specijalizacija znanja), a bioetika ih kroz interdisciplinarni i integrativan pristup pokušava objediniti: s jedne strane to je pitanje (ljudskog) zdravlja i (bio)medicine, a s druge strane to je pitanje okoliša i prirode, uz što vežemo ekološki pristup problemu (usp. Jurić 2014).

„Ekologija je, prema doslovnom značenju, nauk o kući; od raznih fizičkih kuća u kojima čovjek živi ona ima u vidu prostorno najveću, našu Zemlju, koju danas čini nerazdvojno jedinstvo prirodnih i kulturalnih elemenata.“ (Hösle 1996:12)

Na ovaj način, polako će se razvijati i sam diplomski rad, preko propitivanja zapadnjačkog diskursa, društvene konstrukcije zbilje pa sve do prihvatanja ekocentrizma, odnosno vraćanja zemlji i ponovnog otkrivanja autohtone tradicijske biljke konoplje, kao i priznavanja i uvažavanja svih njezinih blagotvornih utjecaja na (ljudsko) zdravlje. Zanimljivo je kako kroz problematiku moderne medicinske znanosti, kao i kroz problematiku prirode, provlačeći pitanje konoplje kao jedne opće kulturne pojave, puno možemo naučiti o nama samima te na taj način ujedno propitivati cijelo društvo i aktualne političke trendove.

U radu se može uočiti i utilitarističko polazište s naglaskom na što veći boljitak (ili sreću) za što je moguće veći broj ljudi, ali i ne-ljudsku zajednicu, što nužno proizlazi iz potpune legalizacije konoplje. Zbog iscrpnosti teme, ovaj rad se neće baviti definiranjem i zagovaranjem pojedine utilitarističke struje ili pak njihovim kritikama. Cilj ovog rada jest dokazati kako se putem vrlo jednostavnih rješenja, kao što je to potpuna legalizacija konoplje (kao nužan odgovor na probleme svijeta današnjice), doista može postići veći boljitak za cijeli svijet.

Od nekoliko teorijskih polazišta koja se daju iščitati u radu, valja istaknuti podlogu nove bioetičke paradigme utemeljene na filozofskoj misli Alda Leopolda (koju nazivamo „etikom zemlje“) te pojedine socijalne konstrukte današnjice, koje možemo proučiti i kroz promatranje područja (bio)medicine, što u svom radu ističe dr. Lidiya Gajski. U tom kontekstu, najviše će se raspravljati o medicinskoj upotrebi kanabisa - analizirat će se pitanje je li kanabis doista štetan za naše zdravlje (u što smo do nedavno bili duboko uvjereni), no bit će i govora o tome

što sve potpuna legalizacija marihuane povlači za sobom. Za što bolje definiranje teorijske pozadine poslužila sam se i radom Ivana Illica, oštrog kritičara suvremene medicine.

1.1.1. Pluriperspektivistički pristup paradigmi znanja i načelo integrativnosti (bioetike)

Pluriperspektivan pristup, osim što je prisutan u etnologiji i antropologiji, ujedno čini bitnu odrednicu bioetike, a kako je konoplja - oko koje se grade važna društvena pitanja - našla svoj put do ovih znanosti bit će prikazano u sljedećem tekstu. Dakle, pitanja vezana uz konoplju dotiču se najrazličitijih znanosti, kao što su to epistemologija, (bio)etika⁴, (kulturalna) antropologija, etnobotanika, ekonomija, sociologija, politologija, pravo, (bio)medicina, ekologija, itd. Antropologija, etnologija i bioetika stavljaju naglasak na međusobnu isprepletenost svih tih različitih elemenata te na taj način zagovaraju rješenje koje proizlazi iz uvažavanja svih tih perspektiva, a ne, kao što se to odvija u praksi, iz uvažavanja samo određenog broja pristupa. Razumijevanju ovakvog integrativnog koncepta može pridonijeti i definicija bioetike profesora Hrvoja Jurića.

„Bioetika je otvoreno područje susreta i dijaloga različitih znanosti i djelatnosti, te različitih pristupa i pogleda na svijet, koji se okupljaju radi artikuliranja, diskutiranja i rješavanja etičkih pitanja vezanih za život, za život u cjelini i u svakom od dijelova te cjeline, za život u svim njegovim oblicima, stupnjevima, fazama i pojavnostima.“ (Jurić 2007:83 kao što je citirano u Kelam 2015:334)

⁴ „U našem promišljanju bioetike, naglasak ćemo staviti na koncept integrativne bioetike kao one koja omogućuje temeljitije uvide u problematiku, te otvara širu mogućnost rješavanja problema.“ (Kelam 2015:334)

Iz ove definicije evidentne su glavne odrednice integrativne bioetike i primjene integrativnog načela, a to su multidisciplinarnost, interdisciplinarnost i transdisciplinarnost.

„1. multidisciplinarnost, odnosno okupljanje svih ljudskih znanosti i djelatnosti (...); 2. interdisciplinarnost kao poticanje dijaloga i pronalaženje načina za suradnju između svih tih disciplina; 3. transdisciplinarnost koja je, prema Jurićevu tumačenju „nadilaženje međusobnih razlika, odnosno objedinjavanje različitosti u jedinstvenom, bioetičkom pogledu fokusiranom na pitanja koja ne mogu biti proniknuta iz perspektive jedne znanosti ili jednog područja.“ (Jurić 2007:84 kao što je citirano u Kelam 2015:334)

Kada pristupamo problemima koji su multidimenzionalno uvjetovani, nužno moramo uključiti i neznanstvene dimenzije, kao i primjenu pluriperspektivističkog pristupa (usp. Kelam 2015:335), što je ujedno i poželjno kada se radi o razmatranju problema po pitanju konoplje.

„U tom pogledu, suradnja među znanstvenim područjima mora biti proširena i na suradnju između znanstvenih i neznanstvenih područja i perspektiva, a tu suradnju, kako smo već naveli, označavamo terminom pluriperspektivizam. (...) Zbog višedimenzionalnosti problema nužan je pluriperspektivan pristup koji, kao višedimenzionalan pristup, u potrazi za rješenjem objedinjava znanstvene i neznanstvene, religijske, svjetonazorske, kulturne i moralne uvide.“ (Kelam 2015:335)

Valja istaknuti kako su upravo neznanstvena i tradicionalna iskustva te iskustva „malih“ ljudi s konopljom potaknula njezina znanstvena istraživanja.

„Važno je napomenuti da pluriperspektivizam, za razliku koji od perspektivizma koji u svom polazištu pretpostavlja izoliranost spoznajnih perspektiva i koji nužno završava u relativizmu (Čović, 2006b:7), označava objedinjavanje i dijaloško posredovanje ne samo

znanstvenih, nego i neznastvenih, odnosno „izvanznanstvenih prinosa, uključujući različite načine refleksije“ (Jurić, 2007:84).“ (Kelam 2015:334)

Ovdje je bitan element refleksija, kao što naglašava profesor Jurić. Retrospekcija i introspekcija, kao jedni od oblika autorefleksije, pomažu nam „dohvatiti“ znanje i istinu što se nalaze duboko u nama te je izuzetno zanimljivo kako konzumiranje konoplje otvara ovaj fenomenalan potencijal, oslobađajući misli opterećene predrasudama. Kada u ovom kontekstu pričamo o konoplji, ova problematika je, nažalost, većini ljudi u potpunosti neshvatljiva. Ove epistemološki priznate metode stjecanja znanja poznavali su i drevni Sumerani, koji su konoplju koristili upravo u te svrhe⁵ (Spicer 2002), kao što će biti izloženo u radu. Dakle, možemo postaviti pitanje kako to da je i na ovom području napravljen tabu vezan uz upotrebu konoplje pri introspekciji, nekada općeprihvaćenoj metodi upotrebe.

Kada razmišljamo o procesu integriranja, zaključujemo kako je on suprotan od procesa fragmentacije i redukcionizma, jer su problemi s kojima se susrećemo previše složeni da bi se uspjeli razriješiti samo putem metoda jedne znanstvene discipline (usp. Krznar 2011a:323 kao što je citirano u Kelam 2015:334). Nažalost, upravo je ovakva sudbina zadesila konoplju. Stavovi utemeljeni na malom broju perspektiva pokrenuli su njezinu demonizaciju i stavljanje izvan zakona. Ovaj problem do izražaja dolazi i u industrijskoj upotrebi konoplje, no čini mi se da je on ipak najočitiji u upotrebi konoplje u medicinske svrhe u Hrvatskoj - u brojnim zemljama diljem svijeta konoplja se koristi i za tretiranje onih simptoma, za koje se iz

⁵ Mišljenja sam kako čovjek unutarnju istinu može spoznati i sam, bez konzumiranja konoplje ili drugih tvari.

perspektive pojedinih znanstvenih krugova (ujedno i Hrvatske) smatra kako nema dovoljno znanstvenih dokaza – pri čemu lako uvidamo kako cijela problematika nastaje uslijed procesa fragmentacije i, općenito, uvažavanja ograničenog broja perspektiva. Seciranje pojedinih dijelova života naše svakodnevice, bez uvažavanja načela integrativnosti, dovodi nas do nastale situacije koju proživljavamo danas u Hrvatskoj – kada na vlastitom iskustvu direktno osjećamo kako država radi protiv svojih građana. Čini mi se da je odavno zaboravljeno kako ljudi čine državu. Mnoga osobna prava pojedinaca bivaju zanemarena (što će biti prikazano kroz problematiku vezanu uz konoplju), a osnovne potrebe - kao što su to, između ostalog, potreba za hranom i za lijekom, kao minimumom nekog društva - i dalje ostaju nezadovoljene.

2. Općenito o kanabisu

Priča o konoplji, čudotvornoj biljci, započinje puno prije početka modernog doba, još u davno minulo vrijeme, kada je čovjek znao živjeti u skladu s prirodom. Ova biljka i njezine čari poznate su čovjeku već najmanje 8500 godina (usp. Plečko 1997:20), iako postoje indicije da su je naši preci koristili još i prije tog vremenskog okvira. Postoje razne teorije odakle je potekao kanabis (dva najraširenija mišljenja su da njegovo porijeklo nalazimo u Centralnoj Aziji ili Kini), a seobama nomadskog naroda Skita prenesen je u južne i istočne dijelove Europe (usp. Dubreta 2005:27). Kao iznimno otporna biljka, konoplja uspijeva na različitim vrstama tla te raste na raznolikom klimatskom području. Konoplju – uz još nekolicinu biljaka (kao npr. dature, koka, duhan, itd.) – zbog njezinih posebnih karakteristika, smatrali su jednom od svetih biljaka, biljaka učiteljica života.

Mnoge civilizacije i narodi diljem svijeta su kroz različita vremenska razdoblja bili upoznati s raznim svojstvima kanabisa – korišten je u sakralne, religijske, magijske, medicinske i mnoge druge svrhe (Spicer 2002).

Paleta raznovrsnosti upotrebe ove biljke doista je široka: konoplja se koristila za liječenje⁶, socijalizaciju, vršenje raznih transformacijskih i sakralnih obreda, povećani kapacitet rada, postizanje izmijenjenih stanja svijesti, retrospekciju i povezivanje sa samim sobom i svemirom, provođenje pravde, opuštanje, hranu, ali i u industrijske svrhe. Na trenutak, doista se može činiti vrlo čudno kako je nešto tako prirodno, kao što je jedna biljka, moglo pridonijeti razvoju kulture koja je u samoj svojoj biti u potpunosti odvojena od prirode, ali je od iznimne važnosti istaknuti kako se takav stupanj otuđenosti postepeno razvijao u različitim slojevima ljudske svijesti, da bi danas dosegao svoj maksimum.

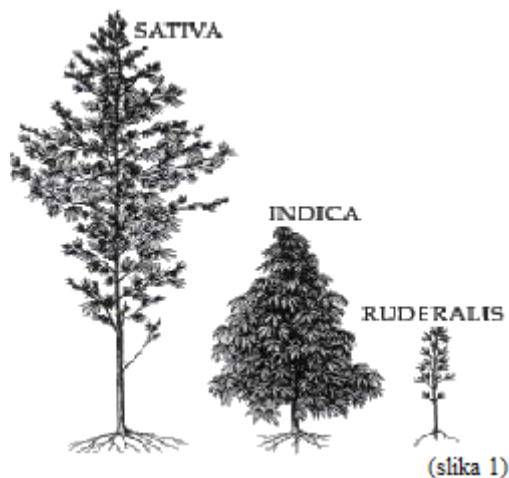
Ova biljka definitivno je ostavila utisak u ljudskoj svijesti jer ju se spominje i u najranijim zapisima poput Veda (Parker i Lux 2008) ili je pak vežemo uz mnoge drevne mitove – npr. u Mahāyāna budističkoj tradiciji, u legendi o Buddhi, nailazimo na spominjanje sjemenki konoplje kao jedine hrane koju je Buddha za vrijeme askeze unosio u svoj organizam (Parker i Lux 2008).

Herbarij kineskog cara Šen Nunga (神農) najčešće se spominje kao prvi pisani zapis o kanabisu. Herbarij datira iz 2740. godine pr. Kr., a marihuana je opisana kao učinkovito sredstvo protiv malarije (usp. Grlić 2002, Kušević 1987, Rubin 1975 kao što je navedeno u Dubreta 2005:27).

Naziv marihuana, koji se danas rabi u gotovo cijelom svijetu, dolazi iz američkog govornog područja, gdje se uvriježio zbog prisutnosti u meksičkim imigrantskim zajednicama (usp. Dubreta 2005:29).

⁶ Indijska medicina tretirala je čak 100 različitih bolesti kanabisom (usp. Plečko 1997:38).

Postoji mnogo vrsti kanabisa. Istaknula bih biljke *Cannabis sativa*, *Cannabis indica* i *Cannabis ruderalis* (slika 1), križanjem kojih su nastali brojni varijeteti današnjice. Vrsta *Cannabis ruderalis* prilagođena je hladnijim područjima, a otkrivena je tek 1924. u Sibiru. *Cannabis indica*, koja je klasificirana 1783. godine, sadrži više psihoaktivnih svojstava (u biljci je prisutna veća koncentracija tetrahidrokanabinola, poznatog još i kao THC) i potječe iz Indije. Također, svaka kultura razlikuje jačinu psihoaktivnog učinka marihuane, koja varira s koncentracijom THC-a unutar biljke, pa je možemo podijeliti na blagu, srednju i visoku.

(slika 1)

Prije 19. st. većina zapadnjačkih zemalja koristila je biljku kanabisa samo u industrijske svrhe. *Cannabis sativa*, najraširenija je, a njezino narkotično djelovanje je nešto slabije. Još od srednjeg kamenog doba, ili mezolitika (10000 g. pr. Kr. – 6500 g. pr. Kr.) skupljala se zbog svojih vlakana dobivenih iz debelih stabljika. Tako se kanabis koristio za izradu mnogih predmeta, ali i za izgradnju brodova, kao i užadi za iste (slika 2). U nekim zemljama kultivacija kanabisa i danas se odvija se iz industrijskih interesa, npr. za izradu papira ili odjeće. Konoplja za upotrebu u industriji sadila se i u Jugoslaviji (usp. Mišćević 2016, Sakoman 2014, Small i Marcus 2002, Zubak 2014).

(slika 2)

„Konoplja - koja je osobito rasla po Slavoniji, uz rijeke (Dravu npr.) ranije se masovno koristila za izradu vrlo kvalitetne užadi, zanimljivih tkanina i posteljine, ali i u mnoge druge svrhe. S obzirom da se vremenom kontaminirala oprašivanjem s ilegalnom marihuanom, radi straha da će sadržavati THC, pojačala se kontrola i ta je tradicija prekinuta. Sada Hrvatska obnavlja plantaže industrijske konoplje koja u sebi ne sadrži više od 0.2% THC-a (znači ona je dopustiva).“ (Sakoman 2014)

3. Komparativni pregled pojedinih primjera ritualne upotrebe kanabisa

Antropološka i povijesna istraživanja otkrivaju kako različita uloga kanabisa u društvu ovisi o kulturnom, klimatskom, povijesnom i političkom kontekstu te kako na taj način ujedno nastaju i kulturološke razlike u upotrebi ove biljke. Kultura igra veliku ulogu u prihvaćanju ili neprihvatanju marihuane. Na primjer, Kinezi nisu koristili marihuanu za psihoaktivno djelovanje, dok su neke kulture (afrička plemena, Jamajčani) usvojile ovu biljku upravo zbog tih njezinih svojstava. Dok se u Kini njezina psihoaktivna upotreba izbjegavala radi mogućeg nanošenja srama pojedinačnoj obitelji, Jamajčani su zagovarali takvu upotrebu zbog povećanog kapaciteta u radu. U Kini je upotreba marihuane svedena na industrijske (proizvodnja odjeće, ribarskih mreža, papira i za hranu) i medicinske svrhe. Ovdje je bitno za naglasiti kako kineska medicina svoje porijeklo ima u magiji. Kao što će se pokazati i na primjeru konoplje, rituali, magija i medicina, kao i pojedine druge komponente takvog načina života, usko su povezane te ih je nemoguće u potpunosti razgraničiti jednu od druge.

Sakramentalna, religijska i spiritualna konzumacija kanabisa bila je od iznimne važnosti u drevnim civilizacijama. Pod njezinim utjecajem dolazi se do izmijenjenog stanja svijesti - osoba postaje perceptivnija i otvorenija te tako prelazi preko duboko ukorijenjenih predrasuda. U ritualnoj upotrebi kanabisa, bitan je motiv sjedinjenja sa zajednicom, prirodom i svemirom. U Indiji, njezina je upotreba prvotno postojala u te svrhe, ali se ona toliko raširila i popularizirala da se ova biljka već dugo na tim prostorima koristi svakodnevno.

Nužno se nameće pitanje odakle drevnim narodima takvo znanje o konoplji (i, općenito, o raznim biljkama).

Šamani su govorili kako su oni sve to znanje dobili od bogova, raznih sila ili pak da su im se obratile same biljke. I ovdje se susrećemo sa zapadnjačkim pogledom na svijet, koji je gotovo u potpunosti otuđen od same prirode te se kao takav ujedno nameće iznad stavova koji uključuju učenja o biljkama učiteljicama života i koji, općenito, često banalizira drevna šamanska znanja, nazivajući ih primitivnim i uzimajući ih zdravo za gotovo, pritom postavljajući svoj sustav vrijednosti *a priori* „naprednijim“ ili „boljim“. Poveznica s božanskim ili višim silama koje su čovjeku podarile znanje neuobičajena je (pa čak i u potpunosti neprihvatljiva) za empirijsku znanost, koja niti danas ne može sa sigurnošću utvrditi odakle im sve to znanje te kako su otkrili brojne kreativne načine korištenja konoplje. Možda upravo u ovim redovima leži ključ za bolju budućnost: raditi na razvoju svijesti kakvu su nekada imali naši preci koji su štovali prirodu, uviđajući da je ona nešto sveto.

Spiritualna upotreba konoplje u Hrvatskoj još uvijek nije prepoznata, makar se u pojedinim zemljama (Indija, Jamajka, SAD) ona koristi i u te svrhe (*Wikipedia contributors*, *Entheogenic use of cannabis*).

Tu se nužno nameću brojna bioetička i antropološka pitanja, poput toga ima li država pravo uplitati se u nešto tako intimno kao što je odabir religije ili specifičnog sustava vjerovanja koji je uvelike drugačiji od onog podučavanog u školama (naime, percepcija svijeta i Boga te odnos prema životu, ali i bolesti, uvelike se razlikuje od npr. načina razmišljanja nametnutog klasičnim naukom kršćanstva) te smije li država čovjeku zabraniti spiritualno uzdizanje i rast koji se postižu konzumacijom konoplje, a ujedno se javlja i pitanje zašto vlade brane uporabu konoplje i koji je njihov interes pritom dok je istovremeno alkohol,

za koji primjećujem da predstavlja veću štetu i samom pojedincu i njegovoj okolini, potpuno legalna supstanca.

3.1. Kanabis na području Azije

3.1.1. Drevna Kina

Taoistički tekstovi spominju upotrebu kanabisa u kadionicama te je vrlo vjerojatno kako su Taoisti sustavno eksperimentirali s halucinogenim dimom. U prvom stoljeću taoisti su koristili sjemenke kanabisa u nepomičnim kadionicama kako bi izazvali halucinacije. Putem tih halucinacija, smatrali su taoisti, moguće je postići besmrtnost.

3.1.2. Drevna Centralna Azija

Još u povijesti stare Grčke, otkriveno je da su stanovnici Centralne Azije koristili kanabis. Grčki povjesničar Herodot bilježi kako je nomadsko pleme Skita održavalo pogrebne ceremonije u kojima je bilo uključeno pročišćavanje udisanjem dima iz zapaljenih sjemenki kanabisa (usp. Rubin 1975 kao što je navedeno u Dubreta 2005:27).

Smatra se da su se takve prakse održavale od 5. do 2. stoljeća prije naše ere. Stanovnici stepe bi nakon sahrane nekog istaknutijeg člana plemena napravili šator. Taj šator imao je ulogu parne kupelji, gdje se na užareno kamenje na podu bacalo sjemenje konoplje vrste *Cannabis ruderalis*. Zahvaljujući niskim temperaturama na području Sibira, uz dobro očuvana tijela pokojnika, pronađeni su šatori, u kojima su se nalazile posude bakra, ispunjene sjemenkama kanabisa. Ovaj prvi etnografski opis potvrdio je i ruski profesor S. I. Rudenko, koji je ujedno otkrio kako je marihuana u Skita bila upotrebljavana svakodnevno, a žene su je koristile jednako kao i muškarci. Rudenko je otkrio i majice istkane vlaknima konoplje. Kasnije su istraživači pronašli dobro očuvano tijelo žene, koje je ležalo zaleđeno u grobnici preko 2000 godina. Na ruskoj mumiji pronađene su tetovaže, koje su upućivale kako se radi o Skitskoj princezi i svećenici.

Uz mumiju su se nalazili i neki njezini predmeti, između kojih je pronađena mala posudica kanabisa. Smatra se da su Skiti zakopavali svoje svećenike zajedno s marihuanom, kako bi oni mogli voditi religijske rituale i u idućem životu. Čini se kako su upravo Skiti migracijama iz Male Azije na zapad proširili ritualnu upotrebu kanabisa u južne i istočne dijelove Europe. (usp. Dubreta 2005:27).

3.1.3. Drevna i moderna Indija i Nepal

Kanabis je oduvijek zauzimao važnu ulogu u indijskim običajima, najvjerojatnije zbog polusuhe klime koja pogoduje njegovu rastu. Upotreba kanabisa u medicinske svrhe bila je uobičajena za liječenje grčeva, glavobolja, bronhitisa i brojnih drugih problema, a u narodnoj medicini ljudi su bacali u vatru grane konoplje. Vjerovali su kako će na taj način nadjačati zle sile. U Indiji se koriste različiti proizvodi od biljke *Cannabis indica*: bhang, ghanja i charas.

Bhang su listovi marihuane, pomiješani sa začinima, koji se konzumiraju kao napitak (usp. Plečko 1997:23). Bhang je bio dio socijalnih aktivnosti, pogotovo na posebnim svečanostima, za vrijeme kojih se najčešće koristio. Bhang je ujedno predstavljao simbol za gostoljubivost.

Ghanja ili ganja je lišće i vrhovi biljke, koji se puše. Za pušenje se nerijetko koristi lula ili chillum – stožasta cijev napravljena od gline, koja sadrži rupu u sredini za uvlačenje dima.

Charas ili hašiš, čista smola, od koje se ponekad radi i ulje. Osim što je ljekovito, ulje uzrokuje i višesatne psihodelične efekte. Indijski sveti ljudi, fakiri, poznati po hodanju po užarenom ugljenu i ležanju na krevetu od čavala, vjerovali su kako ih charas zbližava s bogom.

3.1.3.1. Hinduizam

Članovi kaste brahmana, koji su bili svećenici, koristili su kanabis kao jednu od sastavnica u vođenju duhovnog života.

U posebnim prigodama, kao što je bilo vjenčanje, otac je nosio bhang na proslavu kako mladenku i mladoženju ne bi opsjedali zli duhovi. U Vedama se kanabis još opisuje kao izvor sreće.

3.1.3.2. Budizam

U planinama Tibeta, u netradicionalnim oblicima budizma, konzumiranje kanabisa ima veliki značaj – u toj regiji mnogi ga koriste svakodnevno. Tibetanci smatraju ovu biljku svetom. Tradicija Mahayana vjeruje kako je Buddha u svom putu k prosvjetljenju, tijekom šest godina živio prehranjujući se samo sjemenkama kanabisa (usp. Parker i Lux 2008). Također, njegovu veliku važnost nalazimo i u tantričkom budizmu, koja dolazi do izražaja pri njegovoj ulozi u meditativne svrhe u ritualima. Tantrički budizam nastao je direktno pod utjecajem hinduizma, pa se vjerojatno i ovdje tako zadržala upotreba kanabisa, kojom se na taj način pospješuje duboka meditacija i visoka osviještenost. Budistička *Tārā Tantra* drži marihuanu bitnom za doživljavanje ekstaze (usp. Parker i Lux 2008). Ovdje se pod pojmom ekstaza smatra iskustvo blaženstva (osjećaj istovjetan onom koji dobivamo prakticiranjem meditacije), koje igra veliku važnost na putu k prosvjetljenju. Njegovu upotrebu pronalazimo u Mahakala Tantri, koja ga opisuje kao savršenu ljekovitu biljku, savršen lijek, koji djeluje na psihi i na spiritualnost osobe, te služi transformaciji tijela i duha na putu k oslobođenju. Mahakala tantra veliča njegovu upotrebu jer osobe koje ju prakticiraju smatraju kako se ovom biljkom postižu vještine, znanja i moći (usp. Parker i Lux 2008).

3.2. Kanabis na području Afrike

U cijeloj Africi su plemena također poznavala konoplju i njezin ljekovit učinak. Upotreba konoplje bila je i svakodnevno zastupljena. Postojali su mnogi kultovi štovanja marihuane. U kultu Bashilenge, sudionici su odavali počast bogu tako da su pušili što su češće mogli.

Marihuana se pušila na lule, a njezino je simboličko značenje isto kao i ono u američkih Indijanaca (usp. Wissman et al. 1888 kao što je navedeno u Spicer 2002). Konoplji su pripisivali nadnaravne moći konoplji i smatrali su kako ona suzbija zlo, pa su je koristili kada bi vodili ratove s drugim plemenima ili kada bi išli na dalek put. U njihovom kultu, kanabis je također bio važan dio pravne filozofije. Naime, ako je pojedinac bio optužen za neki zločin, od njega se zahtijevalo da puši daggu dok ne prizna zločin ili dok ne izgubi svijest. U starim plemenskim ceremonijama plemena Istočne Afrike u blizini Viktorijinog jezera, također se često pušila marihuana i udisao hašiš. Kanabis se u Egiptu počeo uzgajati zbog utjecaja Indije i Perzije. Egipćani su ga koristili za proizvodnju užadi, a i za pušenje hašiša, zbog njegovog psihoaktivnog učinka. Ritualno pušenje kanabisa bilo je uobičajeno u Etiopiji (usp. Van der Merwe 1975 kao što je navedeno u Dubreta 2005:27). Pleme Hotentot s rta Dobre Nade, razvija lule za pušenje od tikvica, stabljika bambusa i kokosovih ljusaka. Jedan istraživač u posjeti Kongu otkrio je 1888. kako je kralj plemena Baluba, pokorivši nekoliko drugih plemena, naredio paljenje njihovih idola. Znao je kako mnoštvo bogova ne može pridonijeti napretku te je odlučio učvrstiti naciju uspostavivši jedinstven idol za sve – kanabis. Kanabis je osim u ritualne svrhe korišten i u svrhu druženja u večernjim satima (usp. Spicer 2002).

„Kanabis se u Sjevernoj Africi konzumira kao mješavina sa začinima i voćem poznata kao „majoon“, a postoje i tamne, mekane kuglice poznate kao Tibetan Temple Balls, te tzv. „tajlandski štapići“, odnosno osušena „trava“ vezana u štapiće vlaknima iste biljke koja je vrlo jaka i puši se.“ (Plečko 1997:24)

3.3. Kanabis na području stare Europe

U skandinavskoj mitologiji, biljka marihuane veže se uz Freyu, boginju ljubavi, ljepote, plodnosti i rata. Daljnji dokaz prethistorijske upotrebe kanabisa daju i proučavatelji jezika koji tvrde kako riječ hemp dolazi od staroengleske riječi hænep. Staroengleska riječ hænep razvila se iz proto-germanskog jezika (hanapiz), jezika za koji se smatra pretečom svih današnjih germanskih jezika. Proto-germanska riječ hanapiz, slijedeći lingvistička pravila proizašla je od riječi koju su koristili Skiti za kanabis (usp. *Wikipedia Contributors*, *Entheogenic use of cannabis*).

3.4. Kanabis na području Bliskog Istoka

Pojedini istraživači biljke marihuane vjeruju kako su stanovnici Bliskog Istoka prvi upotrebljavali kanabis u religijske svrhe zbog čovjekove nesposobnosti bavljenja retrospekcijom. Sumerani su imali vlastito božanstvo koje su svakodnevno štovali izgaranjem kanabisa. Sumerani su vjerovali kako im štovanje boga na dnevnoj bazi pomaže u stjecanju prihoda za život i daje hrabrost u bitkama. Kanabis se raširio kao dio sumerske religije, jer su vjerovali kako pomoću njega uspostavljaju komunikaciju s bogovima. Istraživači smatraju kako je inhaliranje kanabisa bilo samo pomaganje u otkriću i razvoju retrospekcije kod Sumerana (usp. Spicer 2002).

Također, od srednjovjekovne arapske kulture postoje brojna mjesta pušenja hašiša. Takva su mjesta više stvar poroka. Jedan od povijesnih primjera konzumiranja hašiša kod Arapa jest sekta hašašina. Međunarodna riječ assassin, zapravo dolazi od riječi hašašin. Intervju s Deniverom Vukelićem (2012) otkrio je vrlo interesantnu priču. U vrijeme križarskih ratova postojala je jedna ismailitska islamska sekta koja je bila skrivena u brdima na Bliskom istoku. Pripadnici te sekte bili su obučeni ubojice.

Kad bi novačili mlade članove, napuštali bi ih hašišem. U planinama je postojalo mjesto, koje je bilo uređeno kao rajski vrt, gdje bi oni ostavljali regrutirane članove. Oni bi se tamo probudili te bi imali žene i uživali u svim mogućim užicima. Onda bi ih nakon jednog, dva dana ponovno drogirali, zatim ih vratili te im rekli da su bili u raju. Ako izvrše ugovor bez pogovora, vratit će se u raj gdje će živjeti zauvijek. Zato su svi hašašini izvodili ubojstva poglavito templara, hospitalaca i sličnih viteških redova, kraljeva i drugih moćnika, bez pogovora, pod cijenu vlastitog života jer su smatrali da se vraćaju u raj koji im je bio dan na uvid (usp. Vukelić 2012).

3.5. Kanabis na području Amerike

3.5.1. Jamajka

Tek sredinom 19. st., kada su indijski robovi bili prisiljeni od strane britanskih vlasti napustiti Indiju i preseliti se kao radnici na Jamajku, kanabis pronalazi svoj put do tamošnjeg stanovništva i postaje religijskim sakramentom. Pod upravom Velike Britanije, gotovo je cijeli otok pretvoren u veliku plantažu šećera za čije se potrebe uvozilo na tisuće robova.

Idućih se 200 godina vlasnici plantaža oslanjaju na afričke robove. Indija se pokazala velikim potencijalom u opskrbljivanju Engleza robovima kao jeftinom radnom snagom. Prvi brod s Kinezima stigao je na Karibe 1837. godine, no zbog nekog nepoznatog razloga, Kinezi nisu bili prikladni za rad na plantaži. Prvi val migranata stigao je na Karibe, na Guyanu i zatim na Jamajku i Trinidad 1845. Brod Blundell Hunter stigao je 10. svibnja 1845. g. s prvim radnicima, koji su ugovorom bili obvezani raditi na plantažama određeno vrijeme prije nego što se mogu vratiti kući. Indijska religija i filozofija doprle su do jamajčanskog stanovništva preko tih indijskih radnika.

Preko 90% imigranata bili su hinduističke vjere, dok je drugih 10% pripadalo islamu. Većina imigranata došla je sa sela i nije poznavala sadržaj Veda. Među radnicima na otok su došli i hinduistički svećenici, koji su preko noći iščitavali sveta pisma, a vikendima su održavali svečana vjerska slavlja na kojima su s vremenom počeli sudjelovati i Jamajčani. Ubrzo su se metode pušenja raširile i među crnačkom radnom snagom.

Antropolozi su uočili kako je konzumiranje marihuane vrlo uobičajeno i rasprostranjeno te da stanovnici Jamajke konoplju koriste u religijske i medicinske svrhe. Biljka konoplje cijeni se zbog efektivnog utjecaja na povećanje radne sposobnosti, pogotovo ako se radi o ručnom radu. Također, žene jednako puše kanabis kao i muškarci. Mnoge žene vjeruju kako je pušenje marihuane u trudnoći vrlo štetno za plod. Također, postoji određen broj žena koje smatraju kako im pušenje marihuane u trudnoći pomaže razviti sposobnosti za brigu o djetetu. Za neke, marihuana je rješenje problema koje trudnoća nosi sa sobom. Pušenjem marihuane trudnice povećavaju svoj apetit, lakše obavljaju dnevne dužnosti i lakše započinju san.

Rastafarijanci, članovi političko-religijskog pokreta na Jamajci započetog početkom 1930-ih, smatraju marihuanu religijskim sakramentom te i danas vjeruju kako im inhaliranje svete biljke pomaže pri percipiranju sebe kao crnaca bez ikakvih predrasuda uvjetovanih utjecajem kulture bijelaca. Rastafarijanci, članovi Jamajčanskog mesijanskog pokreta, vjeruju da je jedini pravi Bog etiopski car Haile Selassie, a Etiopija obećana zemlja, Zion. Crni mesija pojavio se u fizičkom obliku, od krvi i mesa, kako bi spasio sve crnce potlačene od ruku bijelaca. Afriku smatraju spiritualnim domom svih crnih ljudi. Vjeruju kako su i Adam i Isus bili crnci, a marihuana biblijski korov mudrosti.

Postoji nekoliko verzija priče o nastanku rastafarijanstva. Jedna teorija smatra kako je rastafarijanizam nastao kao mješavina kršćanstva i judaizma, dok druga smatra kako je postojao utjecaj hinduizma na rastafarijanstvo. Hinduizam je bio prisutan na Jamajci gotovo cijelo jedno stoljeće prije dolaska budućeg cara Haile Selassiea na vlast.

Iako najvjerojatnije na Jamajci nikada nije postojala veća populacija Saddhija, njihova je prisutnost potvrđena jednom slikom iz 1910. godine. Indijski Saddhi su lutajući prosjaci, koji ili žive u zajednicama ili se pak izoliraju od ostatka svijeta. Oni naravno uživaju čari konoplje, a poznati su i po kosi ispletenoj u dreadove. Ove elemente pronalazimo i kod rastafarijanaca. Njihov je cilj udaljiti se od Babilona, koji najčešće asocira na ropstvo. Kod Jamajčana kosa složena u dreadove vrlo je česta. Za dreadlockse se smatralo kako potiču strah u Babilonu. U počecima rastafarijanstva, raste nisu nosili dreadove, no njihovo integriranje u svakodnevicu pobornika rastafarijanstva javilo se s potrebom odvajanja od društva, odvajanja od Babilona. Porijeklo dreadova i dalje je predmetom rasprave jer ga ne možemo sa sigurnošću dokazati. Rastafarijanci također znaju živjeti u zajednici. Neke zajednice nastale su iz solidarnosti društva prema pojedincu, kako bi se uspjelo zaštititi interese osobe. Pokušaji jamajčanske vlade vezane uz potiskivanje upotrebe kanabisa shvaćeni su kao daljnji pokušaj Babilona u tlačenju ljudi te su tako samo uzrokovali uzdizanje te biljke. Kako bi izbjegli pojedinačno hapšenje ljudi u posjedovanju konoplje, poticali su zajedničko korištenje.

Kao što je već naglašeno, konzumacija marihuane od velikog je značaja za rastafarijance. Za njih je kanabis ključ razumijevanja samih sebe, svemira i Boga. Stoga, rastafarijanci koriste marihuanu u mnogim ritualima (slika 3).

(slika 3. Bongoman, St. Mary's, Jamaica)

Osim što im pomaže u postizanju meditativnog stanja, a time i dubljeg razumijevanja istine, marihuana ih približava Bogu, kojeg zovu Jah. Inače, se za riječ Jah smatra kako ima biblijsko porijeklo, te da je to ime samo skraćena forma od Jehovah ili Jahve. No, treba ozbiljno uzeti u obzir i mogućnost kako ime Jah može originalno proizlaziti iz hinduističkog termina Jai što znači pobjeda.

Hinduisti štiju božanstava putem puja, svećanih rituala ili molitva, koji variraju u svojoj formi. Puja se često odnosi na oblik žrtvovanja. Žrtva se može prinijeti u obliku hrane ili može uključivati žrtvovanje putem ritualnog pušenja marihuane. Za uzvrat, sudionici puje primaju milost božanstva. Nakon manje od jednog desetljeća pri stupanju u kontakt s marihuanom, ona zauzima mjesto koje zauzima već stoljećima u Indiji. Na marihuanu se gleda kao na prirodni produkt zemlje; kao dar Božji. I rastafarijanci puše kanabis kako bi prinijeli žrtvu. Svako pušenje trave smatra se oblikom štovanja. Prije molitve rasta će skinuti sve što ima na glavi. Ovaj čin podsjeća na indijske mantre izgovarane prije pušenja chilluma. Rane rastafarijanske molitve sadržavale su mnogo izraza hinduskog jezika (poput npr. termina ganja), a vjerojatno su se pjevale u indijskom stilu.

Smatra se da je i prehrana Indijaca utjecala na Jamajčane koji su usvojili vegetarijanstvo pod hinduističkim utjecajem. Iako nisu svi rastafarijanci vegetarijanci, dio njih drži se stroge dijeta u prehrani. I-tal hrana potpuno je prirodna, a uključuje svježe voće i povrće. Mnogi rastafarijanci neće piti alkohol niti kavu i neće jesti svinjetinu te soliti hranu. Isto tako i većina Indijaca teži vegetarijanstvu. Većina saddhija suzdržava se od jedenja mesa, ribe i jaja.

Pretpostavlja se da Jamajčani nisu gledali na Indijce kao prijetnju svome društvu. Indijci se nisu previše pokušavali prilagoditi Jamajčanima. Zbog toga su se pomalo indijski kulturološki elementi (poput hrane i odjeće) utkali u jamajčansko društvo (usp. Burgess 2007). Dodatno, treba primijetiti kako elemente marihuane, dreadova, ljubavi i zajednice pronalazimo i u afričkim plemenima.

3.5.2. Južna Amerika

Na području Brazila postoji crkva Santo Daime (daime referira na ayahuascu⁷) - crkva koja propagira ljubav, istinu, sklad i pravdu. 1990-ih ova se spiritualna praksa širi po cijelom svijetu. Pjesme Santo Daime spiritualne prakse hvale božanska načela. Smrt majstora Irineua 1971. godine rezultirala je diverzifikacijom unutar zajednice Santo Daime. U tom pogledu, najznačajnije je bilo djelovanje Sebastiao Mota de Mela, znanog i kao otac Sebastiao. Otac Sebastiao vjerovao je kako je marihuana (Santa Maria ili u doslovnom prijevodu Sveta Marija) biljka – učiteljica života, s čim se drugi nisu slagali (usp. *Wikipedia Contributors*, Santo Daime). U svojim učenjima, otac Sebastiao, marihuanu koristi u ceremonijama, no u zadnjih je nekoliko godina konzumacija konoplje zabranjena u crkvi. Santa Maria odgovara ženskoj spiritualnoj snazi Djevice Marije i protuteža je muškoj spiritualnoj sili Daime, koja odgovara Bogu Ocu.

3.5.3. Starija Sjeverna Amerika

Pojedini teoretičari smatraju kako je kanabis vjerojatno postojao u Sjevernoj Americi puno prije nego što su je naselili Europljani, dok drugi smatraju da su ga prekooceanskim migracijama proširili europski i afrički doseljenici.

⁷ Na području Amazone koristi se mješavina enteogena u ceremonijama, kao dio tradicionalne duhovnosti i medicine (usp. *Wikipedia Contributors*, Ayahuasca).

Oni su ga uzgajali za proizvodnju užadi i papira, a crno stanovništvo iz Afrike ga je, pretvoreno u roblje, nastavilo koristiti u medicinske i ritualne svrhe. Što se tiče ritualne svrhe, neki smatraju kako nema dovoljno dokaza kako bi se poduprla ta tvrdnja.

3.5.4. Moderna Sjeverna Amerika

THC ministarstvo, koje smatra kanabis sakramentom, osnovao je Roger Christie na Havajima. Kanabis, kao originalni sakrament židova, kršćana, muslimana, hinduista, budista, rastafarijanaca i mnogih drugih, ispunjava proročanstvo hranjenja svih naših gladi. Pobožnici THC ministarstva smatraju kako je kultivacija i uživanje sakramenta kanabisa temeljno ljudsko pravo dano od Boga i zaštićeno ustavom (usp. *Wikipedia Contributors*, THC Ministry). Za kanabis se vjeruje kako pomaže razvoju duše na njezinom spiritualnom putu. Pojedinaac se ujedinjuje s unutarnjim ja i formira duhovnu vezu sa svemirom. Dijeljenje sakramenta pridonosi formiranju prisne veze s drugima, praksa koja vodi otkrivanju i formiranju duhovnog puta pojedinca. Uzgoj marihuane potiče stvaranje mira jer smatraju kako se pri njezinom njegovanju ulijeva poštovanje, strpljenje, tišina, mir, meditacija, spiritualna svjesnost, prosvjetljenje i spoznaja životne energije (usp. THC Ministry: The Hawai'i Cannabis Ministry). Dakle, uzgoj ovog bogomdanog lijeka ima terapijski učinak i razvija kolektivnu ljudsku duhovnost.

U Crkvi Svemira (Church of the Universe), koju je 1969. osnovao Walter Tucker u Ontariu, Kanada, kanabisu je također pripisana sakramentalna uloga. Vjernike se potiče da puše marihuanu i koriste druge njezine proizvode. Ova crkva promiče golotinju, pozivajući se na nju kao prvotno stanje čovjeka u smislu prikaza ljudske iskrenosti. Mnoge Crkve Svemira ne prakticiraju više golotinju (usp. *Wikipedia Contributors*, Church of the Universe).

U Arizoni, SAD, je 1991. osnovana je još jedna crkva u nizu onih koje promiču spiritualnu upotrebu kanabisa. Danuel i Mary Quaintance osnovali su Crkvu Spoznaje (Church of Cognizance). Hramovi ove crkve smješteni su u domovima članova koji vjeruju kako pravilna upotreba kanabisa pomaže čovjeku. Smatraju kako se u kanabisu nalazi sve potrebno za vođenje ugodnog, zdravog i produktivnog života. Marihuanu smatraju drevnom učiteljicom mudrosti, suosjećanja, koji nadilazi ljudski ego i koja gradi put k carstvu blaženstva. U marihuani su utjelovljena tri elementa: ona je učiteljica, zaštitnica i opskrbljivač čovječanstva (usp. *Wikipedia Contributors*, Church of Cognizance).

3.6. Poveznica sa svakodnevicom

Dok današnja medicina preporuča upotrebu umjetno proizvedenih lijekova, koji sadrže mnoge spojeve štetne po čovjekovo zdravlje, vrijednost upotrebe kanabisa u zapadnjačkoj kulturi (bilo da se radi o medicinskoj ili spiritualnoj upotrebi) tek se treba prepoznati. Ističu se negativni aspekti djelovanja kanabisa, koji zapravo i nisu negativni, nego se radi o pojedinčevoj nesposobnosti da ih iskoristi. Nažalost, zanemaruju se korisni aspekti marihuane, poput poticanja kreativnosti i otvaranja ljudskog uma. U tom procesu nužno je i redefiniranje sintagme rekreativna upotreba kanabisa⁸.

Uz svekoliko provođenje represije s raznih strana, tradicionalni oblici upotrebe marihuane održali su se i do danas. Na taj način podsjećamo se na mnogobrojnost obrazaca ili značenja i njihova ponovnog prihvatanja i šireg etabliranja u suvremenim uvjetima (usp. Dubreta 2005:7).

⁸ Nažalost, na našim područjima ova se sintagma nepravredno poistovjećuje sa spiritualnim konzumiranjem ove biljke, unoseći tako još veću konfuziju pri razumijevanju ove problematike.

„*Joint* koji kruži simbolički predstavlja isto ono što je navedeno u brojnim interpretacijama njegova kruženja koje su govorile kako o „navođenju na drogu“ tako i o simbolu „sjedinenja“, „bliskosti“, „dijeljenja zajedničkog dobra“ i sl.“ (Goode 1970 kao što je citirano u Dubreta 2005:299)

Struktura kruga netaknuta je još od iscjeliteljskih ceremonija. U centru kruga i danas se koji put zna naći vatra, no, iako ta vatra nedostaje, simbolika goruće smjese marihuane i duhana je jasna. Proučavajući današnju situaciju, uočavamo da se preferira ambijent s malo rasvjete, a često se sluša i glazba. Nerijetko se radi o glazbi koja u svojem sastavu ima bubnjeve – npr. moderna dub glazba sadrži zvukove djembea, afričkog instrumenta, kao bitnu komponentu⁹. Na taj način razvija se i duhovnost, a osoba se može lakše povezati s drugima u svojoj okolini.

4. Propitivanje zapadnjačkog diskursa

Kada su znanstvenici zapada proučavali druge kulture, u svojim argumentima oslonili su se na pogrešno uvjerenje kako je naša kultura bolja i superiornija od drugih. Kao što je – među brojnim autorima - i Peter L. Berger (1973) primijetio, napredak se ne može provjeriti putem empirijske građe.

„Pretpostavka moderne superiornosti je, naravno, ukorijenjena u ideji o napretku, što je dominirala zapadnjačkom misli barem već od osamnaestog stoljeća. (...) *radije preferiramo koristiti termin 'razvoj' u političkom smislu nego u znanstvenom* – to jest, rađe u kontekstu vrijednosno orijentiranog smjera mišljenja nego u navodnoj analizi neopterećenoj vrijednostima.“ (Berger 1973:11-15)

⁹ Ritmičko udaranje djembea i danas igra veliku ulogu u spiritualnom životu stanovnika Afrike (*The DrumConnection*, History of The Djembe). Ponekad se radi o ritualu ceremonijalnog karaktera gdje je nezaobilazna komponenta sudjelovanje u zajedničkim aktivnostima – plesu i meditaciji.

Edward Said (1999) uočio je problem postavljene i implicirane zapadnjačke superiornosti te ga je detaljno istražio. U razradi svoje teorije Said je zorno prikazao kako se formirao sam pojam Istoka unutar zapadnjačkog diskursa, prepun zapadnjačkih uvjerenja, stavova i značenja te kako je takav pojam nužno nastao zapravo kao odraz same zapadnjačke kulture - „(...) Orijent je pomogao definirati Europu (ili Zapad) kao njegovom kontrastnom slikom, idejom, osobnošću i iskustvom.“ (Said 1999:19). Shvaćanje „Drugog“, odvija se kroz prizmu nas samih, a autor ujedno objašnjava prihvatanje raznih oblika opresije, naime, shvaćanje da je kultura zapada superiornija od drugih ostavilo je dugotrajne posljedice.

„Područje kao što je orijentalizam ima kumulativan i korporativan identitet, koji je naročito snažan s obzirom na njegovu povezanost s tradicionalnim učenjima (klasicima, Biblijom, filologijom), javnim institucijama (vlade, trgovačka poduzeća, geografska društva, sveučilišta) i generički determiniranim književnim djelima (putopisi, istraživačke knjige, fantastika, egzotični opis). (...) Orijent, koji se javlja u orijentalizmu, je sistem reprezentacija uokvirenih cijelim setom sila koje su donijele Orijent u zapadnjačko učenje, zapadnjačku svijest, i kasnije, u zapadnjačko carstvo.“ (Said 1999:187-188)

Na pojam Orijent možemo gledati kao na integralni dio europske kulture pri čemu je orijentalizam „(...) stil mišljenja utemeljen na ontološkoj i epistemološkoj razlici između „Orijenta“ i (većinu vremena) „Zapada“.“ (Said 1999:20). Ujedno ga možemo i sagledati u kontekstu zapadnjačke dominacije nad Istokom.

„(...) geografski sektori kao „Orijent“ i „Zapad“ su ljudske tvorevine. Stoga, koliko i sam zapad, Orijent je ideja koja ima povijest i tradiciju mišljenja, predodžbe i vokabulara, što su

joj dali realitet i prisutnost u zapadu i za njega. Dva geografska entiteta se prema tome podupiru i do određene mjere reflektiraju jedno drugo.“ (Said 1999:22)

Takvo shvaćanje u sebi sadrži „(...) političku viziju stvarnosti čija je struktura promicala razliku između poznatog (Europa, zapad, „mi“) i stranog (Orijent, Istok, „oni“).“ (Said 1999:55).

U sklopu razrade teorije o orijentalizmu, može se sagledati i poimanje konoplje, koja je također potekla s Istoka, a kod nas je još uvijek izvor zgražanja i brojnih predrasuda. I u ovom pogledu, čovjek sam pridodaje značenja konoplji ovisno o kulturi kojoj pripada (npr. na Jamajci će se smatrati kako je konoplja dobra za duh i za tijelo, dok će se u Hrvatskoj ovakvi stavovi većinom uzeti s rezervom). Razmatranje kulturnih procesa te kulturalna analiza ključni su za produkciju društvenog znanja. Kod kulturne analize neizbježno se poteže pitanje značenja. Utjecaj kulture uvelike je inkorporiran u naša shvaćanja i temeljne stavove – mi, preko postojanja drugog i drugih kultura, učimo zapravo o sebi. Isto tako, za potpuno shvaćanje sebe, ali na kraju krajeva i drugog, ne možemo samo zaključivati kroz promatranje tog dvojnog odnosa „ja“ i „drugi“.

Otpor prema konoplji, kao jednom od najstarijih kultigena, ali i prema drugim, Zapadnjacima prvotno nepoznatim kultigenima, seže još od davnih vremena. Strah od nepoznatog uvelike je utjecao na prvotno neprihvatanje kultigena u nekoj kulturi – npr. sve do 18. i 19. stoljeća Europljani su se bojali raznih sorti povrća koje nisu poznavali, pogotovo različitih tradicionalnih američkih biljaka.

Nastanak otpora u svekolikom prihvatanju konoplje moramo ponajviše potražiti i u trenutnom ekonomskom i političkom sustavu, sustavu ovisnom o korporativnoj moći.

Korporacije, što dominiraju našom ekonomijom, satkane su na način da uvećavaju svoju zaradu, da se obogaćuju, a ujedno jest i prava istina kako i mi, kao društvo, zapravo želimo da oni zarađuju. Vlada, kao jedina očita protuteža, isto podliježe korporativnim utjecajima (usp. Barnes 2006:44-47).

Naš ekonomski sustav ima svoje slabosti koje, naravno, ne ostaju neiskorištene - korporacije, kao što je već vrlo dobro poznato, idu zajedno ruku pod ruku s kapitalizmom, koji za sobom povlači određene negativne posljedice - poput širenja nejednakosti, uništavanja prirode i neuspjeha u postizanju što veće moguće sreće (usp. Barnes 2006:25).

4.1. Uništavanje biološkog oikosa

Barnes govori kako jest vrlo diskutabilno raspravljati što je nanijelo više štete prirodi – populacija, tehnologija ili kapitalizam, ali očito je kako su svi ti faktori utjecali na gubitak biološke raznolikosti i ekosistema. Također, govori kako je većina štete učinjena od strane nekolicine bogatih pojedinaca (usp. Barnes 2006:26).

„Kapitalizam, u samom svom dizajnu, povećava dobit već postojećih bogataša. (...) u posljednjih nekoliko desetljeća, javio se fenomen nazvan *globalizacija*. Cijela svrha globalizacije jest povećavanje povrata kapitalu omogućavanjem svojim vlasnicima da pronađu najniže cijene na svijetu.“ (Barnes 2006:28)

Zagađenje i pojava raznih bolesti, izumiranje biljaka i životinja, mračna su strana kapitalizma koju je potrebno osloviti (usp. Barnes 2006:12), a u rješavanju tih nastalih problema svijeta današnjice, potpuna bi legalizacija konoplje svakako dala ogroman doprinos. Sve se ovo velikim dijelom događa zbog ljudskih potreba, koje zapravo više nisu one autentične (usp. Barnes 2006:10).

4.2. Kreiranje pseudopotreba

Za potrebe ovog rada valja istaknuti razliku između pseudo-potreba i onih autentičnih.

Kako govori Gardiner (2000) pozivajući se na Debora, kada cijelim socijalnim životom dominira ekonomija, autentične ljudske potrebe zamijenjene su proizvedenim pseudo-potrebama - najvećim dijelom formiranih od strane oglašivača i masovnih medija. Beskonačno konzumiranje spektakla, odnosno određene predodžbe, što svakodnevno zalazi u naše živote, zamijenilo je autentično ljudsko postojanje. Vrlo je teško napraviti razliku između spektakularne pojave i one prave, stvarne. Dominacija spektakla, kao središnje komponente ljudskih potreba diktiranih ekonomskim rastom, jest zapravo negacija života i, kao takva, ona zahtijeva pasivno prihvatanje - gdje su, pod okriljem kapitalizma, termini 'bivanje', 'postojanje' i 'imanje', 'posjedovanje' izjednačeni (usp. Gardiner 2000:109-110).

Spektakl, sputavajući maštu i inducirajući pasivnost i prihvatanje otuđenja, dominira prostorom ('banalizirajući' ga) i vremenom – čineći ga linearnim (usp. Gardiner 2000:12). Sam prostor je homogeniziran, na način da je „stvarna geografska udaljenost zamijenjena spektakularnim razdvajanjem.“ (Gardiner 2000:12). Dakle, u ovom poglavlju bitno je naglasiti kako su moralne vrijednosti i društvene potrebe danas drastično izmijenjene, a da bi se priroda i život na zemlji očuvao, mi sami moramo to uvidjeti i svjesno djelovati u drugom smjeru.

„Čovjek će morati otpisati mnoge potrebe koje si je priuštio u posljednjih četrdeset godina i koje štete okolišu, a njihovo bi univerzaliziranje moglo uništiti i Zemlju. (...) Mnogima će to pasti teško, i to ne samo zbog tromosti i razmaženosti čovjeka, već i stoga što se socijalna struktura mnogih društava oblikovala tako da socijalni prestiž ovisi o zadovoljenju najapsurdnijih potreba.“ (Hösle 1996:70-71)

4.2.1. Lijekovi kao umjetno stvorena potreba svijeta današnjice

Odličan primjer pseudo potreba nalazimo i u području medicine, a kao najpoznatiji primjer navela bih ekstenzivnu potrošnju lijekova.

„No farmaceutska industrija „znanošću“ nas je uvjerila da su te potrebe realne i da ona za njih ima odgovor. (...) Ulazak privatnog kapitala u primijenjenu znanost dovodi do njenog prilagođavanja industrijskim prioritetima i instrumentaliziranja za potrebe stvaranja profita.“ (Gajski 2009:222)

Upotreba lijekova višedimenzionalna je kategorija utemeljena na nepotpunom razumijevanju složenosti ljudske naravi, ali i bioloških pretpostavki. Klinički pokusi, zaslužni za istraživanje djelotvornosti lijekova, suočeni su s pojedinim problemima kao što je to interpretacija nalaza, metodološka nedoradenost, pristranost i neadekvatno bilježenje nuspojava. „Jedno od spornijih mjesta je činjenica da se lijekovi u pokusima prate svega nekoliko godina.“ (Gajski 2009:139)

Iako je nejasna korist pojedinih farmakoloških sredstava (i kriterija prema kojima se ista određuju), kao i upitna kvaliteta podataka o sigurnosti istih te iako su nepoznate posljedice takvih kliničkih praksi, činjenica je da potrošnja lijekova i dalje raste, prihvatanje klasičnog oblika liječenja bez propitivanja na snazi je u našem društvu: „Naime, velika većina ljudi na rezultate znanstvenih istraživanja gleda kao na čvrste činjenice i gotovo ih poistovjećuje s istinom (...).“ (Gajski 2009:137). Na primjeru lijekova za kronične bolesti i njihovog bespotrebnog propisivanja dobro vidimo neuspjeh suvremene medicine u rješavanju pojedinih zdravstvenih problema današnjice. Opisani elementi mogu se uvelike poopćiti i poslužiti za razmatranje trendova na drugim područjima života.

U okolonostima u kojima se znanost o lijekovima nalazi u rukama farmaceutskog kompleksa, istraživanja nefarmakoloških metoda bivaju zapostavljena. Favoriziranje farmakoloških postupaka potaknuto je ponekad i od strane države, koja kroz neaktivnost u sferi zakonodavstva stvara prekomjernu potrošnju lijekova. Ovaj povijesno-kulturni problem zapravo samo dio svojih uzroka nalazi unutar medicinske znanosti. Općenito, prevladavanje materijalnih vrijednosti odraz je trendova modernog doba u kojem živimo, a kroz analiziranje upotrebe lijekova možemo promišljati o čitavom nizu problema koje susrećemo u društvu današnjice. „Jedna je stvar nepobitna – široka primjena lijekova, proizvođači nuspojave, stvara nove bolesti i poremećaje i time novo tržište za farmaceutske proizvode.“ (Gajski 2009:31)

Pod pritiskom farmaceutskog kompleksa odvijaju se procesi liberalizacije odobravanja lijekova uz pomoć komercijalizirane i instrumentalizirane znanosti i edukacije te se za nekritičnog promatrača priprema teren za izgradnju percepcije o isplativosti njihovih proizvoda. Takva dobro promišljena strategija uključuje različite faktore, koje jednim dijelom možemo potražiti u sferi politike, gdje se stvaraju povoljni uvjeti za njihovu promociju i plasman (usp. Gajski 2009:63). Interesi moćnih grupa i političara stavljeni su u prvi plan, ispred potreba društva.

„Farmaceutska industrija je lijekove, iako to ne bi trebali biti, pretvorila u robu poput bilo koje druge na tržištu. Međutim, posredstvom privatnog kapitala, sada i znanstveni rad doživljava ovu zloćudnu transformaciju. Dolazimo do sljedeće porazne spoznaje – znanstveno je istraživanje, odnosno otkriće poprimilo karakteristike robe.“ (Gajski 2009:222)

4.3. Sreća za sve ili samo za neke?

Barnes (2006) postavlja zanimljivo pitanje – zašto ekonomski rast ne uspijeva učiniti ljude sretnima.

Zaključuje kako, kada govorimo o zadovoljavanju materijalnih potreba (koje se nalaze u samom srcu našeg ekonomskog sistema), sreća zapravo ovisi o komparativnim, a ne o apsolutnim uvjetima (usp. Barnes 2006:30).

„Ako tvoji susjedi imaju veću kuću od tebe, činjenica da je tvoja kuća manja umanjuje tvoju sreću, iako je ona sama po sebi dovoljna za tvoje potrebe. Na isti način, veća primanja ne bi te učinila sretnim, ako drugi ljudi imaju još veća. To je razlog zašto se neka imućna zemlja može bogatiti bez povećanja sreće među njezinim državljanima.“ (Barnes 2006:30)

Dodaje kako današnji oblik kapitalizma – u kojem proizvodnja premašuje potrošnju, gomilajući tako materijalna dobra – uvelike ubrzava način života, što naravno, ujedno uzrokuje i veću količinu stresa (usp. Barnes 2006:30), a samim time i bolesti.

„Novac je krv našeg ekonomskog sistema, ali ne bi trebao biti i sama duša. Ljudska bića imaju potrebe i želje koje se ne mogu zadovoljiti pukim razmjenjivanjem dolara. Te potrebe uključuju povezanost s obitelji i zajednicom, bliskost s prirodom i smisao u životu. Ekonomski sistem dvadeset i prvog stoljeća mora također imenovati i ove potrebe. To ne znači da ih mora direktno ispuniti; najčešće, najbolje što može učiniti jest ostaviti mjesta i za njih kako bi se ispunile kroz načine koji ne uključuju novac.“ (Barnes 2006:30)

Uz još brojne probleme u svom radu, Barnes (2006) se osvrnuo i na pitanje zašto u svijetu današnjice postoji toliko zagađenja, bolesti i toliko izmišljenih potreba. Naime, odgovor je vrlo jednostavan – jer je naš ekonomski sistem odavno izašao iz ravnoteže (usp. Barnes 2006:11).

„S jedne strane, predstavljeni vlasnici kapitala, su moćne korporacije što uvećavaju svoju dobit. S druge strane, predstavljene su buduće generacije, neljudske vrste i milijuni ljudskih bića kojima nisu ispunjene potrebe – i oni ne znače gotovo ništa.“ (Barnes 2006:11)

Kao što je već prikazano, novac je često stavljen u prvi plan, dok sve druge vrijednosti bivaju zanemarene. Najvećim dijelom zbog težnje za novcem, percepcija biljke konoplje u javnosti jest negativna. Korporacije su duboko upletene u rad i proizvodnju raznih industrija, koje im donose ogromnu zaradu.

„Kada je u pitanju priroda, vlada ima brojne načine za regulaciju. (...) No, povijest je pokazala kako vlada nije regulatorni okidač kakvim se čini. Suočena je s jakim korporativnim otporom kada god pokušava upotrijebiti svoju moć. I s vremenom, njezina regulatorna sredstva uhvaćena su industrijama, za koje su bila namijenjena da ih reguliraju.“ (Barnes 2006:35)

U cijeloj ovoj priči, zbog raznih privatnih interesa, priroda i običan čovjek bivaju zanemarenima te se, upravo iz tih razloga, treba zapitati zašto je većina pozitivnih aspekata konoplje zanemarena. Ti privatni interesi (poput akumulacije materijalnih dobara i samog novca) uvelike su, uz pomoć (možda bolje rečeno uz manipulaciju) medija, utjecali na formiranje javnog mnijenja u pogledu konoplje – npr. da konzumiranje ove biljke vodi u ovisnost, da konoplja nema neku vrijednost u čovjekovu životu – odnosno da služi samo za „napušavanje“ te da ne postoji niti jedna druga njezina svrha. Također, ovakva mišljenja utjecala su na oblikovanje raznih stereotipa vezanih uz ljude koji je konzumiraju. Razgovorni termin „hašišar“ samo je jedan od pojmova koji se koriste za opis takvih ljudi, a u sebi sadrži negativnu konotaciju.

Nastanak otpora prema konoplji može se sagledati iz različitih kutova. Uz pomoć Saidovih tekstova, možemo braniti stajalište kako je do otpora prema ovoj biljci te formiranja različitih identiteta vezanih uz poimanje konoplje, kao jedan od bitnih faktora, utjecala kultura.

„Treba zapamtiti da sve kulture nameću korekcije sirove stvarnosti, mijenjajući ju od slobodno kolajućih objekata u jedinice znanja.“ (Said 1999:75) U ovoj analizi ne smijemo izostaviti niti utjecaj centralističke politike i trendova pokrenutih iz urbanih središta koji, uz kulturu, igraju veliku ulogu u percepciji konoplje i formiranju javnog mišljenja po tom pitanju¹⁰.

Osim egzogenih faktora, na poimanje konoplje nužno najprije utječu i oni endogeni – sam um pojedinca. Vlastiti stavovi osobe, formirani unutar određenog konteksta, od iznimne su važnosti u shvaćanju i percepciji bilo koje fizičke materije, pa tako i konoplje. Radi visokog stupnja isprepletenosti različitih faktora – kako izvanjskih, pa tako i onih unutarnjih – izuzetno je teško izričito odrediti koji bi od ovih faktora imao najveći utjecaj. Činjenica je da moćnoj manjini liberalizacija konoplje ne odgovara, prvenstveno zbog toga što oslobađa um, a to im nije u interesu, jer otvaranjem uma teže je vršiti kontrolu i opresiju nad pojedincima.

4.4. Smjena paradigmi – od antropocentrizma prema ekocentrizmu

Između ostalog, ključnu ulogu u svim ovim procesima odigrala je novovjekovna znanost, nerijetko upotrebljavana za promociju privatnih interesa.

¹⁰ Zanimljivo je razloge tomu potražiti i u najrazličitijim povijesnim okvirima. Na primjer, kako je na svom predavanju istaknula Gordana Viljetić (2015) - kustosica Etnografskog muzeja u Zagrebu – poimanje konoplje uvelike je variralo i unutar našeg društva. Tako je istovremeno prisutna i pozitivna percepcija konoplje (smatralo se kako ona ima zaštitna svojstva te se na području Jugoslavije spominje stavljanje konopljinih listova oko kolijevke kako bi dijete imalo miran san), kao i ona negativna - negativno poimanje konoplje s područja Lepoglave i Bednje bilo je vezano uz priče o vješticama (usp. Viljetić 2015).

Nakon Bacona, za kojeg je znanje moć da se priroda (bez obzira na posljedice) podčini čovjeku, radi dobrobiti čovječanstva (usp. Kelam 2015:17-18), novovjekovna je znanost „oslobođena moralnih okvira i poticana ubrzanim razvojem tehnologije, postavljena na pijedestal kao najviša vrijednost i kao mjerilo apsolutne istine. Vrijedi i obrnuto: ako nešto nije u znanosti verificirano, nema vrijednosti u sebi.“ (Kelam 2015:18).

Došlo je vrijeme da se prepoznaju i imenuju ograničenja antropocentričnog pristupa, kao i njegove posljedice. U pomaku k ekocentričnoj paradigmi, konzumeristički odnos prema okolišu (ali i drugim živim bićima), kao i privid kontrole koju mislimo da imamo nad prirodom, moraju se iz temelja mijenjati - vraćanje prirodi ne može se realizirati bez obnove kolektivne svijesti i odmaka od materijalističkog pogleda na svijet. Ovaj nužan pomak u svijesti ljudi jedino se može postići holističkim pristupom, uvažavajući što veći broj različitih perspektiva. Ovakav integrativan pristup poželjan je i pri proučavanju konoplje – simbola ponovnog vraćanja prirodi. Njezino potpuno oslobađanje, uvelike poželjno za početak ekocentričnog djelovanja i očuvanja Zemlje, našeg jedinog oikosa, značilo bi detaljno propitivanje društvenih vrijednosti i promjenu u kolektivnoj svijesti. Ovdje možemo postaviti pitanje može li se taj povratak Zemlji uopće realizirati bez odbacivanja sadašnje dogme napretka?

„Stanje ekološke svijesti, u potpunosti ekološki pristup svemu što nas okružuje, svima nama je prihvatljivo, a koliko je izvedivo ovisi o djelima koja činimo svakodnevno. Konoplja je biljka koja to svojim potencijalima može ostvariti kroz kratko vrijeme, kao *hrana* i *lijek* ljudima i životinjama.“ (Masnjak 2016)

4.4.1. (Ne)imanje zemlje?

Kada promišljamo o promjeni svijesti u smjeru ekocentrizma, valja postaviti i pitanje možemo li istu ostvariti, a da za sobom ne ostavimo ideju privatnog vlasništva, ideju posjedovanja Zemlje? Kao što je poznato, tekstovi Johna Lockeja ostavili su velikog traga u formiranju posjedničkog mentaliteta Zapada. „Tekstovi Johna Lockeja obično se smatraju utemeljujućim dokumentima liberalizma, no ako se uzmu u obzir Lockeov životni put i povijesni značaj, dolazimo do radikalno drukčijeg razumijevanja njegove političke filozofije.“ (*Slobodni filozofski*, John Locke protiv slobode)

Locke objašnjava kako je zemlja inferiorna ljudima, zajedničko vlasništvo svih ljudi, a koju vlastitim radom, kao vlasništvom svakog pojedinca, čovjek pretvara u svoje privatno vlasništvo (usp. Čavoški i Savčić 1978:24-27). Smatrajući da je nekultivirano područje bezvrijedno, dakle nepodređeno čovjeku poljoprivredniku, koji u procesu obrađivanja stječe pravo na zemlju, zagovarao je eksproprijaciju zemlje starosjedilačkih populacija, poput npr. Indijanaca, koji su kao lovačko-sakupljačka društva imali drugačiji neposjednički odnos prema Zemlji¹¹:

„Ako Lockeja ispravno svrstamo među zagovaratelje eksproprijacije i porobljavanja, kakve to onda implikacije povlači po klasični liberalizam i libertarijanizam? Najznačajnija je od njih ona da nema opravdanja za tretiranje vlasničkih prava kao fundamentalnih ljudskih prava, u istom rangu s osobnim slobodama i slobodom govora. (...) Njegov klasični liberalizam ne jamči slobodu nikome osim posjednicima kapitalističkog privatnog vlasništva.“ (*Slobodni filozofski*, John Locke protiv slobode)

¹¹ Odjeku ovakvih stavova u današnjici može posvjedočiti i Argentina, gdje privatizacijom zemlje (i izvora vode) domorodačkom stanovništvu biva onemogućeno kretanje, a samim time i lov i preživljavanje.

Postojanje privatizacije - koja se u svojim prvim oblicima javila prije 10.000 godina pojavom sjedilaštva i razvojem agrikulture - polako je rezultiralo i nastankom velikih korporacija, koje - za razliku od prosječnog građanina - imaju na raspolaganju velike količine novaca. S tim novcem, u mogućnosti su činiti sve i svašta, pa i na neki način krojiti svijet po svojoj mjeri - u smjeru ispunjavanja vlastitih potreba i interesa (pri čemu im legalizacija konoplje ne ide u prilog) – ne obazirući se na veliku većinu drugih.

„S tim novcem oni mogu zaposliti lobiste, utjecati na javno mišljenje i davati obline donacije političarima. (...) Jedina stvar koju nisu u mogućnosti učiniti jest glasanje, no sa svim njihovim posebnim moćima, glasanje je jedva potrebno.

Do kraja dvadesetog stoljeća, korporativna moć – i ekonomska i politička – protegnula se diljem svijeta. Međunarodni dogovori, promovirani od strane S.A.D.-a, nisu samo smanjili cijene, nego su ujedno i proširili korporativna imovinska prava i reducirali mogućnost suverenih nacija da reguliraju korporacije na drugačiji način. Ukratko, ono što su korporacije željele i ono što su u velikoj mjeri dobile jest homogeno globalno igralište gdje slobodno mogu pomicati sirovine, radnu snagu, kapital, gotove proizvode, porezne obveze i profite.“ (Barnes 2006:21)

U novije vrijeme razvija se moderna misao - poput one koju njeguje i poznati filozof Aldo Leopold – koja definira sasvim drugačiji odnos čovjeka i prirode.

„Postavljajući temelje suvremenom pokretu za zaštitu prirode, iznosi središnju tezu svoje filozofije koja glasi da trebamo prestati promatrati i koristiti zemlju kao isključivo ekonomsko pitanje (Leopold, 1949: 225). Leopold je razumio da etika pojedince usmjerava jedne na druge, za zajedničku korist i uzajamno dobro, te se očituje u zajednici moralnih entiteta.

Jedna od njegovih ključnih ideja bila je da „zajednica“ treba biti proširena. Leopold kaže kako „etika zemlje jednostavno proširuje granice zajednice, uključujući tla, vode, biljke, životinje ili skupno: zemlju“ (Leopold, 1949: 204). Najveća vrijednost Leopoldove etike leži u njenom holizmu (...) Leopold svojom etikom zemlje skida čovjeka s pijadestala kao vlasnika prirode ili u najboljem slučaju mudrog upravitelja prirode, te ga spušta u horizont bioetičke zajednice u kojoj „etika zemlje mijenja ulogu homo sapiensa od osvajača zajednice zemlje do njenog običnog člana i građanina“ te „podrazumijeva poštovanje članova pojedinaca kao i poštovanje zajednice kao cjeline“ (Leopold, 1949:204).“ (Kelam 2015:330)

Iako se Leopoldovu radu mogu pripisati pojedine kritike, naglasak koji je stavljen na uvažavanje vrijednosti drugih živih bića iznimno je važan. „Prema definiciji Leopolda, zemlja je biotička zajednica i „nije samo tlo, ona je fontana energije koja protječe kroz krug tala, biljaka i životinja“ (Leopold, 1949:216)“. (Kelam 2015:330)

Zanimljivo je kako je Leopold smatrao da Zemlja ne pripada čovjeku, nego čovjek zemlji te da je posjednički mentalitet najveći uzrok ekoloških poremećaja (usp. Kelam 2015:329), podrazumijevajući upražnjavanje pogleda na Zemlju u okviru dužeg budućeg vremena, za razliku od kratkoročnog materijalističkog pogleda, koji ujedno uočavamo i kroz proučavanje zakinutog statusa konoplje i njezine upotrebe u svijetu današnjice. Trenutna svijest ljudi Zapada, čini se da je doista pomućena - nekada slobodna, danas na marginama društva, konoplja kao prastari kultigen zaslužuje svoje priznanje i doprinos koji čini i za društvo, ali i za prirodu.

„U stoljeću okoliša vrline će pomaknuti svoj smisao: bit im uvijek ostaje ista, no u različitim okvirnim uvjetima steći će nove naglaske.

To u cjelini vrijedi za sekundarne vrline, kojima vrijednost uvijek ovisi o tome na koji se cilj odnose; cilj glasi „stvaranje društva koje ne šteti okolišu“, a ne više „gospodarski rast po svaku cijenu“.“ (Hösle 1996:72)

4.4.2. Važnost kanabisa u kontekstu ekološkog pogleda na svijet

Upotreba konoplje u kontekstu ekološke poljoprivrede, uvelike pridonosi očuvanju okoliša u mnogim aspektima. Nisam sigurna možemo li uopće popisati sve benefite koje konoplja ima po okoliš te smatram da je bitno i naglasiti kako mi kao individue, ali i kao društvo, moramo tek otkriti i prihvatiti njezine prednosti, kao nužno polazište za potpunije razumijevanje naše okoline. Općenito, ekološku poljoprivredu ne možemo promatrati samo kroz ekonomsku perspektivu, već ju nužno sagledavamo u kontekstu veće društvene vrijednosti i šireg dosega (usp. Kelam 2015:352).

„Ključni pojam u definiciji, ideja umreženosti i samoobnavljanja, nosi u sebi težnju k povezanosti ekološkog, etičkog, ekonomskog i sociokulturnog djelovanja i prirode, u smislu čuvanja neobnovljivih resursa, u smislu veće prisutnosti prirode u ljudskom životu i ljudskog života u prirodi, u smislu učenja i primjenjivanja načela iz prirode u ljudskom životu, u smislu razvijanja društvene kohezije, neutraliziranja štetnih posljedica individualizma kroz učenje i razvoj zajedništva, u smislu povezivanja zajedništva, rada i ekoloških načela i što je posebno važno, razvijanja nove osjećajnosti prema svim životnim oblicima. (...) Ekološka prednost ekološke poljoprivrede očituje se u nezagađivanju tla, vode, zraka i ne zaboravimo – hrane, koju se u konvencionalnom uzgoju tretira kemikalijama i tijekom uzgoja i tijekom skladištenja i transporta.“ (Kelam 2015:352-353)

Ne zahtijevajući korištenje pesticida te zbog pojedinih drugih svojstava kao što je to dugačak korijen, nakon kultiviranja konoplje na određenom zemljištu ostaje plodno tlo spremno za novu generaciju usjeva. Konopljinu nepobitnu važnost na ovom području, kao i njezin fitoremedijacijski potencijal, ističu mnogi autori i predavači poput dr. Masaru Emota, dr. sc. Ivice Kisića i Marine Zubak.

„Radi se o biljci čija je uporaba toliko svestrana i gotovo u svim granama industrije konoplja može dati svoj doprinos, isključivo na ekološkim i održivim osnovama. (...) Bitna je cijela filozofija koja se veže uz konoplju, kao biljku koja je iznimno ekološka, čisti tlo, čisti naš zrak, čisti naše tijelo, reciklirajuća je i uspijeva gotovo na svakom tlu. U knjizi dr. Ivice Kisića „Sanacija onečišćenog tla od teških metala“, navodi se kako konoplja, koja naraste 2 do 3 metra, ima dugačak i jak korijen i do 1,50 m i on je taj koji čisti tlo od teških metala te ga rahli i priprema za sjetvu. Raste brzo, ne treba nikakva kemijska sredstva, a istovremeno štiti „susjedne“ biljne kulture od nametnika. To su samo neki od benefita konoplje na naš okoliš.“ (Zubak 2014)

Sama važnost konoplje u industrijskom smislu, danas je prepoznata od velikog broja ljudi. Brojni izvori navode kako se od konoplje može proizvesti od 25000 do 50000 proizvoda: „Od stabljike se može izraditi gotovo sve što vidite, i to u ekološkom smislu, u svim procesima uzgoja i prerade do reciklaže. Kada se nešto prestane koristiti, to ima svoj put propadanja, reciklaže koja traje godinama. A proizvodi od konoplje se u tom smislu potpuno ekološki recikliraju, što nije nebitno, obzirom je problem smeća i otpada svugdje izražen.“ (Zubak 2014)

Za portal H-alter.org dipl. ing. org. rada i mag. ing. el. techn. Gordan Masnjak preporuča kreativnu i višenamjensku primjenu konoplje za saniranje pojedinih problema vezanih uz zbrinjavanje posljedica gomilanja otpada, upravo na području Zagreba.

„Zagreb ima obavezu kroz par godina zatvoriti smetlište na Jakuševcu. Naš je prijedlog da zasadimo konoplju na brdu, u podnožju, oko smetlišta pa da vidimo koliko ta biljka čisti tlo, odnosno upija teške metale. Čak se i ta konoplja onda može iskoristiti za gorivo, jer ima veliku energetska vrijednost, oko 3 tisuće kalorija, poput bukve ili graba, drva prve klase. A takvom drvetu treba 20 do 25 godina da bi dovoljno sazrelo da bi bilo iskoristivo za industrijske potrebe (...).“ (Masnjak kao što je citirano u Matiček 2016)

Dakle, biljka konoplje može služiti za izradu odjeće (slika 4), građevinskog materijala (slika 5), hrane, papira, dijelova automobila... No, između ostalog, zbog svog širokog spektra upotrebe, javlja se i otpor prema toj biljci.

„Zbog sposobnosti kanabisa da se natječe protiv različitih industrijskih magnata koji ujedno čine velike profite bogatoj eliti, željeli su ga ukloniti! Na kraju su i uspjeli u tome... Velikim svotama novaca potplate se vlade, koje zauzvrat donose apsurdne zakone protiv upotrebe ove biljke i uz to kontroliraju pravni i zdravstveni sustav. Uzevši u obzir metode koje su korištene u ovoj obmani, je li uopće čudno što im je bilo lako prevariti nas sve, uklopivši nas u svoje ludilo?“ (Simpson 2014b)

Primjerice, lobiji drvne industrije, što između ostalog proizvode papir (koji bi se na više ekološki i jeftiniji način mogao proizvesti od konoplje) definitivno su usmjereni protiv korištenja konoplje, kao i industrija nafte, jer se od nje može dobiti i mazivo i plastika i gorivo (usp. WEEDetix 2014).

(slika 4)

(Slika 5 prikazuje pločicu za čiju je izradu korišten kanabis.

Kenex Ltd., Pain Court, Ontario.)

Osim svih pozitivnih stvari za koje Rick Simpson - žestoki zagovornik upotrebe konoplje u svim njezinim aspektima - napominje da proizlaze iz upotrebe konoplje, dodatno u svojim predavanjima objašnjava činjenicu kako bi sadnjom marihuane ljudi mogli biti energetske potpuno neovisni, kako bismo od biljke mogli dobiti energiju za npr. pokretanje auta ili pak grijanje u kući (usp. Simpson 2013).

„(...) Henry Ford je napravio tu vrstu plastike s konopljom, koja je bila otpornija od bilo kojeg lima, a imala je i dalje taj amortizacijski efekt kao i lim. Poanta kod auta jest da on ne smije biti krut. Konoplja može izvrsno amortizirati udarce pri sudaru, a ne dolazi do pucanja - ona se ne „gužva“ kao i lim. Još jedan element vezan uz aute jest hrđa. Ako bi se auti radili od konoplje, više auti ne bi hrđali. Doslovno bi se mogao kupiti jedan auto, koji bi se generacijama prenosio u obitelji!“ (WEEDetix 2014)

Kao što je to dr. sc. Ivica Kelam odlično primijetio, osim što obuhvaća proizvodnju i potrošnju, ekološka poljoprivreda dotiče se u velikoj mjeri i pitanja ruralnog razvoja (usp. Banks i Marsden 2001:103 kao što je navedeno u Kelam 2015:353), pitanja koje nužno moramo analizirati u kontekstu razvoja i širanja grada, uključujući brojne posljedice što ih ta ekspanzija povlači za sobom.

„Stvaranjem svijesti o sustavu proizvodnje (konvencionalnom i ekološkom te svemu što oni impliciraju) razvijaju se etički principi koji postaju sastavni dio života. Ekološka poljoprivreda na taj način pokazuje otpor konvencionalnoj i genetički modificiranoj poljoprivredi i svemu što ona nosi, te indirektno korporativnom kapitalizmu, kao što smo vidjeli u radu, koji predstavlja veliku prijetnju budućnosti poljoprivrede. S ekonomske strane, ekološka poljoprivreda ima karakteristike koje bi mogle predstavljati višestruke prednosti u kontekstu današnje ekonomske situacije.“ (Kelam 2015:353-354)

U tom kontekstu, od iznimne je važnosti sagledati ruralni razvoj Hrvatske, koji se može pospješiti poticanjem uzgoja konoplje. Uz važnost koju industrijska upotreba konoplje ima za sam razvoj i rast Hrvatske, kroz potpunu legalizaciju potaknula bi se i promjena antropocentrične paradigme i promjena svijesti u ljudi, stvaranjem mreža solidarnosti, upravo pokrenutih uzgojem konoplje u privatnoj sferi doma.

„Kroz ovu cijelu priču o konoplji ne događa se samo neka ja-ti razmjena, ne događa se samo neki biznis, ne događa se samo neka djelatnost koja je usmjerena na profit i tako dalje, nego se zaista razvijaju neke ljudske mreže solidarnosti, što inače nije slučaj, apsolutno nije slučaj u suvremenoj medicini i liječenju i tim stvarima. (...) Što se tiče ograničavanja broja biljaka (...) mislim da ne bi ni to trebalo činiti, jer upravo se nekako kroz taj uzgoj i kroz te mreže, koje zapravo već postoje među ljudima koji uzgajaju kanabis, razvija princip solidarnosti, kako se to kaže sad moderno šeranja i drugih stvari, a što su vrijednosti koje smatram doista važnima, a koje izumiru u ovom sistemu u kojem živimo.“ (Jurić 2014)

Ove gore navedene misli profesora Jurića bit će podrobnije analizirane u drugom dijelu rada, na koji prelazimo sa zaključnom misli kako konoplja u brojnim aspektima pomaže u poboljšanju kvalitete čovjekova života, a da pri tom ne predstavlja prijetnju za naš okoliš: „Što više budemo uzgajali konoplju, što više koristili proizvode od konoplje u svim područjima života, tim manje će biti bolesti na planetu.“ (Zubak 2014). Konoplja će, dakle, biti razmotrena u kontekstu ovog političkog sistema na čelu s farmaceutskom industrijom i njegovih implikacija koje osjećamo općenito u današnjici, pri čemu one bivaju vrlo izražene u području medicine.

4.5. Dubinska kriza (bio)medicine

Komercijalizacija znanosti, kao jedna od naglašenih negativnih posljedica kapitalističkog sustava, uvučena u medicinu i na ovom području pridonosi ostvarenju raznih interesa industrije, poglavito industrije lijekova, što je vrlo izraženo u poimanju koncepta bolesti i liječenja (usp. Gajski 2009:12).

„S komercijalizacijom znanosti dolazi do zloćudne promjene i preuređenja znanstvene paradigme koja prilagođena logici profita postaje jalova i nesposobna da dohvati istinu, riješi probleme društva i unaprijedi život pojedinca, konkretno oslobodi ga bolesti i sačuva mu zdravlje. U kulturnom smislu mijenja se predodžba zdravlja i bolesti i zdrave se ljude pretvara u ovisnike o medicinskoj tehnologiji i establišmentu. Industrijsko financiranje iskrivljuje cjelinu objavljenih znanstvenih dokaza i ima negativan utjecaj na određivanje prioriteta u programima znanstvene djelatnosti.“ (Gajski 2009:219)

Doktorica Gajski, kritičarka pojedinih aspekata sistema suvremene medicine, mišljenja je kako je upravo kratkoročan materijalni interes kroz prodor privatnog kapitala u vitalne segmente suvremene medicine uzrok zastranjenja suvremene medicinske znanosti (usp. Gajski 2009:310), ali naglašava i važnost političkog okvira koji je pridonio njezinoj degradaciji. Detektiranje ovih procesa omogućeno je pluriperspektivnim pristupom, a „(...) uočene pojave i trendovi mogli bi se preslikati na primijenjenu medicinsku znanost općenito, pa dijelom i na primijenjenu znanost u cjelini.“ (Gajski 2009:12).

Upravo uslijed fokusa na partikularno, uslijedila je dubinska kriza (bio)medicine (kroz koju ujedno možemo uočiti i krizu na globalnom planu) izgubivši iz vida čovjeka, njezine polazišne točke, negdje na tom putu (usp. Jurić 2012).

Ozbiljne fenomene - poput širenja definicije bolesti i indikacija za lijekove – koji za sobom ostavljaju posljedice koje snosi cijelo društvo, profesor Jurić sažima prema radu Ivana Illich - kritičara moderne medicinske znanosti – pod okrilje nekoliko glavnih problema, od kojih će nekima biti posvećena pozornost u nastavku rada.

Liječnički paternalizam, čiji je najveći problem promatranje pacijenta kao objekta – čovjek u doslovnom smislu počinje predstavljati broj na šalteru (usp. Jurić 2012) – vežemo uz pojavu *tehnizacije i birokratizacije medicine*. Nemogućnost realizacije pacijenta kao subjekta, je zapravo društveno prihvaćeno, jer mi imamo moć odbaciti takavo polazište. Činjenica je da je modernom čovjeku odgovornost za svoje postupke lakše prebaciti na nekog drugog, pri čemu Illich naglašava kako je velika šteta uzrokovana vjerovanjem da se čovjek ne može sam nositi sa svojom bolešću ukoliko se ne obrati doktoru za pomoć (usp. Illich 1975:77).

„Korupcijska mreža u medicini i zdravstvu širi se iz takvog "zlog epicentra" i svi dionici tog polja su, u manjoj ili većoj mjeri, ozračeni tom "zlom energijom" i obuhvaćeni tom "zlom mrežom", u čemu su medicina i zdravstvo istovjetni sa svim drugim elementima sistema. Ukratko, ne možete tražiti od nekoga da bude odgovoran ako je prisiljen ili ucijenjen da djeluje pod uvjetima neodgovornosti, da bude moralan u situaciji koja mu ne dopušta da djeluje moralno. Možda je lakše živjeti bez tereta odgovornosti, ali za to se plaća visoka cijena: gubitak slobode.“ (Jurić 2012)

Medikalizacija zdravlja (i života općenito) ide pod ruku s *farmaceutizacijom liječenja*, problemom koji se najviše očituje u nepotrebnom propisivanju (neučinkovitih) lijekova.

Još jedan zanimljiv element suvremene medicine jest *komercijalizacija sistema zdravstvene skrbi*, američkog modela koji utječe na sve druge modele - ovakvo univerzaliziranje valja tek prepoznati, jer je očito da se vrijednosti jedne kulture ne mogu samo tako nametnuti nekoj drugoj (usp. Jurić 2015).

Koncept medicinske znanosti utemeljene na dokazima (engl. evidence-based medicine, EBM) velikim je dijelom prakticiran u sklopu suvremene medicine. Smjernice za kliničku praksu izводе se iz sakupljenih znanstvenih dokaza, a naglasak je stavljen na eksperimentalnim nalazima. No stav da je eksperimentalni nalaz nužno bolji od drugih oblika spoznaja i znanja – poput onih dobivenih pojedinim etnografskim, iskustvenim ili kvalitativnim metodama – mora se revidirati (usp. Gajski 2009:145-147).

Postoje i pojedini drugi oblici znanja – no oni su, nažalost, gotovo u potpunosti marginalizirani - što podrazumijevaju pristup bolesti i liječenju različit od onog dominantno predstavljenog liječnicima (usp. Gajski 2009:240). Farmaceutska industrija aktivno je usmjerena protiv prirodnih lijekova - utječući na formiranje zakona koji im smanjuju dostupnost - i općenito, različitih alternativnih pristupa (usp. Gajski 2009:317). Vezano uz glavni prigovor koji je upućen alternativnim pristupima liječenju – da nema znanstvenih dokaza o njihovoj djelotvornosti – nužno je uvažiti i pitanje koje ističe doktorica Gajski (2009).

„(...) u kolikoj su mjeri metode „znanstvene“ medicine adekvatne za mjerenje učinaka alternativnog liječenja, ili šire, ima li suvremeni „zapadni“ tip medicinskog mišljenja uopće kompetencije i kvalifikacije za njegovu prosudbu. Ono što se podrazumijeva pod alternativnom medicinom nisu samo drugačiji oblici liječenja, nego i alternativna poimanja medicinskog znanja.“ (Gajski 2009:349)

4.5.1. Problem neindividualiziranog pristupa u suvremenoj medicini

Mehanički pristup prema okolini istovremeno se razvijao i u drugim pogledima, pa tako i u onom prema ljudskom tijelu, za koje možemo reći da biva poistovjećeno sa strojem. Takav pristup, osim što ga nalazimo unutar medicinske prakse, prisutan je i u drugim znanostima. Neuvažavanje kompleksnosti ljudske prirode (i prirode općenito) često se odvija bez nužnih procesa individualizacije (usp. Gajski 2009:404).

„Kliničke preporuke zanemaruju perspektivu bolesnika i ne respektiraju njihove stavove o liječenju i prevenciji. (...) Liječnici i bolesnici ne vrednuju na isti način kvantitetu i kvalitetu života. Sva istraživanja pokazuju da doktori daju prednost kvantiteti, a pacijenti više cijene kvalitetu života. Nadalje, bolesnici su manje skloni lijekovima nego profesionalci i preferiraju druge načine terapije.“ (Gajski 2009:150)

Iz gore navedenih razloga, navela bih upotrebu konoplje kao odličan primjer upražnjavanja individualiziranijeg pristupa u medicini, kao što to naglašava i izraelski neuropsihijatar dr. Ilya Reznik u svojim predavanjima (usp. Reznik 2015). Ovu prednost konoplje u liječenju svakako valja istaknuti, jer ju svaki pacijent pojedinačno može koristiti u skladu sa svojim očekivanjima, prioritetima i općenito drugim subjektivnim doživljajima, pri tom određujući njemu potrebnu dozu i odabirući poželjnu sortu (radi njemu poželjnih efekata po njegovo tijelo).

4.5.2. Širenje opsega pojma bolesti u sklopu materijalističkog pristupa svijetu

Analiziranjem područja ekspanzije definicije bolesti, uočavamo kako je to pojava koja nužno utječe na porast potrošnje farmakoloških sredstava i obratno. „Pri tom se radi o začaranom krugu u kojem dostupnost farmaceutskih preparata dovodi do širenja definicije

bolesti, a njezina ekspanzija povratno utječe na rast potrošnje tih istih lijekova.“ (Gajski 2009:156) Kirurgija je, kao efikasna primjena suvremenih medicinskih znanosti, u kontrastu s onim dijelom kliničke prakse u kojem se naveliko propisuju lijekovi.

„Jedna strana medicine – ako se poskliznemo, ili padnemo, ili slomimo nogu, ili pak završimo u prometnoj nesreći, da, potreban nam je netko da nas „sastavi“ - ta strana zapravo i nije toliko loša. No, ona druga, gdje doktori samo sjede za svojim stolom i propisuju lijekove cijeli dan – ova je strana, što se mene tiče, totalna prevara.“ (Simpson 2013)

Ovaj problem, legitimiziran znanstvenim istraživanjima, intenzivirao se u proteklih dvadeset godina „liječenjem“ zdravih ljudi, pri čemu je važno odrediti distinkciju između liječenja komplikacija od sekundarne prevencije, kao i razlučiti sekundarnu prevenciju od primarne (usp. Gajski 2009:139-140). Širenje populacije pogodne za procese medikalizacije, u skladu s interesima medicinske industrije, uvjetovano je ranijim tretiranjem pojedinih stanja. Ponovno razmatranje bioloških parametara, značilo je pomicanje vrijednosti bliže normalnom stanju, kao što možemo uočiti na primjeru dijabetesa i anemije (usp. Gajski 2009:23).

4.5.2.1. Redefiniranje pojma bolesti kao nužnost u svijetu današnjice

Što je to bolest? – pitanje je s kojim ću otvoriti ovo poglavlje. Do izražaja odmah dolazi to da ne postoji univerzalni konsenzus oko definicije bolesti¹².

¹² Isto vrijedi i za definiciju zdravlja. Prema profesoru Juriću, od strane moderne medicine, pojam zdravlja sveden je na izostanak bolesti. „(...) zdravlje se određuje prema bolesti, puka je negacija bolesti i ništa više. Kao što sugerira njemački filozof Hans-Georg Gadamer, dok su nekoć bolesti bile skrivene i zagonetne, danas možemo govoriti o - *skrivenosti zdravlja*. Sve znamo o bolestima, ali vrlo malo znamo, gotovo ništa, o samom zdravlju. Zdravlje je, dakako, kudikamo kompleksniji fenomen ljudskog bitka nego što je to "izostanak bolesti".“ (Jurić 2012)

Različite koncepte bolesti moramo proučavati unutar kulturne domene kojoj oni pripadaju - poimanje i zdravlja i bolesti proizvod je specifičnog konteksta, specifične strukture socijalnih konstrukata, koje ne možemo samo tako univerzalizirati¹³. „Svaka civilizacija, pisao je Ivan Illich, definira svoje vlastite bolesti. Svaka bolest je društveno kreirana stvarnost.“ (Gajski 2009:434-435)

Mehanički pogled na svijet pod okriljem korporacija ujedno prevladava i u shvaćanju i u doživljavanju koncepta bolesti i zdravlja: „Bolest se smatra fizikalnim poremećajem koji se pretežno opisuje objektivnim, numeričkim parametrima.“ (Gajski 2009:404). Ovakvo shvaćanje bolesti uvelike utječe na otuđenje pojedinaca od šireg poimanja koncepta zdravlja, a samim time i na otuđenje od samih sebe, pri čemu je Illich smatrao da uvjerenje da su bol i bolest u svijetu današnjice nenormalne, sa zdravljem na suprotnom polu kao nešto normalno jednim od „(...) ishodišta podčinjavanja čovjeka medicinskoj instituciji (...)“ (Gajski 2009:419).

Jedno vrlo interesantno opažanje, od iznimne važnosti za ovu problematiku, opisuje Ivan Illich (1976) - skrećući našu pažnju na to da je osjet boli uvjetovan kulturom u kojoj se nalazimo - pri čemu ujedno ne zanemaruje važnost subjektivne kategorije (već ranije zabilježenog područja proučavanja u antropologiji i etnologiji).

¹³ Ovo polazište detaljno je argumentirano od strane mnogih autora - kao što su to doktorica Gajski (2009), Ivan Illich (1976) te profesor Jurić (2015) - te je važno naglasiti kako općenito velika većina sociologa, etnologa, antropologa i znanstvenika drugih disciplina naglašava važnost društva i kulture pri kreaciji bilo kakvih pojmova i stoga i ključne probleme i posljedice što proizlaze iz univerzalizacije pojedinih stavova.

Isti živčani podražaj rezultira različitim iskustvom i percepcijom osjeta boli, što je izuzetno važno kada se uzme u obzir to da suvremena medicina kroz tehnički pristup lišava patnju inherentnog subjektivnog značenja, pretvarajući bol (ali i bolest) u jedno poopćeno pitanje (usp. Illich 1976:133-134). Nasuprot tomu, osjet boli, uz osjećaj patnje tradicionalne kulture razmatrale su u kontekstu osobne odgovornosti i djelovanja.

„Bol je bila prepoznata kao neizbježan dio subjektivne realnosti tijela pojedinca, u kojem ga svi konstantno pronalaze i koji je konstantno formiran njegovom svjesnom reakcijom na to. Ljudi su znali da se moraju izliječiti sami, snositi se sami s vlastitom migrenom, ili njihovom tugom.“ (Illich 1976:133)

Dokle god se percepcija bolesti odvija kroz prizmu nečega što obuzima i obvladava ljudsko tijelo, nešto što čovjeka može zadesiti, on kao „žrtva“ tih prirodnih procesa biva na taj način „oslobođen“ odgovornosti za vlastito djelovanje i vlastito stanje (usp. Illich 1976:173). Ovakav pristup naglašava važnost samog pojedinca, njegovih iskustava i doživljaja (npr. vezano uz bol, patnju...) – iako temeljna, ali zanemarena kategorija u modernom diskursu medicine – pristup nužan za razmatranje upotrebe konoplje u medicini.

„Svaka kultura navodi svoje vlastite psihoaktivne farmakopeje, s običajima koji konstruiraju okolnosti u kojima lijek može biti primljen uz odgovarajući ritual. (...) Čovjek ne samo da je evoluirao sa sposobnošću podnošenja svoje boli, već i s umijećem izlaženja na kraj s istom (...).“ (Illich 1976:151)

No, takva lokalna znanja - izgrađena na etnomedicinskim sustavima što mnogo šire određuju koncept života i smrti, bolesti i zdravlja, inkorporirajući društvene ili religijske elemente - zapadnjački diskurs pod krinkom napretka, kroz kulturni (a samim time i medicinski) imperijalizam, proglašava manje vrijednim.

Na taj način ujedno se razaraju tradicionalni (medicinski) sustavi (usp. Gajski 2009:435), što je odlično prikazano na primjeru konoplje.

Pojedini znanstvenici, poput dr. sc. Hrvoja Jurića, ističu kako je jedan od razloga zašto je konoplja generalno zabranjena povezan upravo s usmjerenošću globalnog kapitalističkog sistema uz bok s farmaceutskom industrijom protiv individualne kategorije koju posjeduje svako živo biće. Osvještavanje brojnih misaonih procesa postiže se konzumacijom konoplje, a ujedno se potiče i povezivanje sa samim sobom, kroz ujedinjavanje perspektive uma i perspektive tijela te se u tim procesima između ostalog osvještava i zanemarena individualna kategorija živih bića unutar ovog sistema. Detektiranjem aktivnog usmjeravanja sustava protiv subjektivnog, individualnog te, općenito, širenjem percepcije pojedinac zapravo postaje „opasan“ i budi strah u raznim slojevima modernog društva kritizirajući aktualne vlasti i aktualan društveni kontekst.

Složila bih se i s Rickom Simpsonom, koji je uvelike zaslužan za pokretanje lavine oko sveopće upotrebe konoplje, kada u svojim predavanjima i tekstovima opisuje kao glavni razlog njezine zabrane strah vlasti koje one osjećaju prema ovoj biljci (usp. Simpson 2013).

„Iza velike zarade farmaceutske industrije, krije strah farmaceutskih kompanija, što ga u njima izaziva ova bogomdana biljka. Naime, kompanije puno novaca zarađuju na patentiranju lijekova, u čemu upravo i leži srž problema: jednu biljku, prirodni lijek, ne može se patentirati (te tako ne postoji niti mogućnost financijskog profita). Današnja aleopatska medicina stvorila je uvjerenje kako su tablete dobre.“ (Simpson 2013)

Upotreba konoplje za sobom povlači i alternativno poimanje medicinskog znanja, otvarajući put za redefiniranje pojma bolesti.

„Redefinicija pojma bolesti imat će za posljedicu drugačija očekivanja od medicine i njezinu drukčiju koncepciju. Medicina će se otvoriti za alternativne poglede na zdravlje, bolest i liječenje i inkorporirat će ih u svoj sustav.“ (Gajski 2009:436) U ovom kontekstu valja istaknuti važnost upotrebe konoplje u borbi protiv ovisnosti, ali i nekih drugih područja vezanih uz opće shvaćanje koncepta bolesti, zanemarenih od strane moderne medicine. Kratak prikaz inkorporacije konoplje u suvremeni medicinski sustav Hrvatske bit će izložen u slijedećem poglavlju.

5. Analiza pristupa kanabisu u Hrvatskoj s naglaskom na inkorporiranje istog u medicinski sustav

Ministarstvo zdravlja Republike Hrvatske, 20. siječnja 2015. godine osnovalo je stručno Povjerenstvo za analizu i preporuke primjene indijske konoplje i kanabinoida u medicinske svrhe. Povjerenstvo se sastoji od deset članova koji su redom uvaženi stručnjaci medicinske i pravne struke. Predsjednik Povjerenstva je doc. dr. sc. Ognjen Brborović s Katedre za socijalnu medicinu i organizaciju zdravstvene zaštite Medicinskog fakulteta u Zagrebu, a zadaća Povjerenstva bila je istražiti mogućnosti primjene indijske konoplje, odnosno kanabinoida kod onih pacijenata kojima zbog specifičnosti bolesti takva terapija može pomoći u liječenju.

Dana 15. listopada 2015. godine, uporaba indijske konoplje za medicinske svrhe postaje dostupna za pacijente koji boluju od malignih bolesti, multiple skleroze, HIV infekcije (s ili bez manifestiranog AIDS-a) i dječjeg epileptičkog sindroma u Hrvatskoj, a lijekove koji sadrže THC mogu izdavati odabrani liječnici na recept u propisanoj količini za liječenje do maksimalno trideset dana. Ujedno je, krajem veljače 2016., podnesen i zahtjev za proširivanje liste indikacija pri upotrebi konoplje vezane uz tretiranje simptoma PTSP-a, kao što su to kronična i neuropatska bol te poremećaj sna.

„Ideja da mi imamo specijalan model zaslužuje jednu paušalnu ocjenu. Osim toga, većina tih modela u svijetu su kombinirani modeli (...) I sad, koji vi tu model imate? Imate nekakav čudnovati *Mischung* – u nekim zemljama ne smijete ništa, u nekim zemljama možete nešto, u nekim zemljama nešto možete i saditi, a u nekim zemljama možete sve i svašta... Ono što sam ja naučio u radu s administracijom jest da je nama vrlo teško ponekad prigrлити vlastiti suverenitet. Mi moramo prigrлити vlastiti suverenitet i reći super, proučili smo što se događa u drugim zemljama i ovo je naš model. A taj naš model nije ni po čemu poseban – to je potpuno običan model – samo je naš. Nema nikakve specifičnosti, nikakve ekskluzivnosti, nikakve revolucionarnosti, on je totalno striktno medicinski poduprijet, vrlo je konkretan i čini se da će biti dovoljno fleksibilan okvir da omogućava promjene kako se dešavaju. To gledanje preko ramena, kako je npr. Amerika riješila taj problem je super, ali mi ne možemo ništa od toga implementirati. I ako netko misli da možemo slavenski model implementirati, da će nam biti lako, grdo se vara. Nama je bilo puno lakše ovaj model implementirati, na način da izbjegnemo sve radikalne promjene, da s minimalnim promjenama postojećeg sustava imamo sve.“ (Brborović 2015)

Povjerenstvo je doista obavilo izniman zadatak te time ujedno realiziralo i prvi korak u promjeni paradigme znanja i svega što vežemo uz to. Uz značajne pomake na svim područjima, svjedočimo i jednom od prvih konkretnih koraka senzibiliziranja javnosti, koji općenito možemo sagledati kao veliki korak naprijed za Hrvatsku, no nikako se ne smijemo zaustaviti samo na tome. Nužno je čim prije otvoriti se ponovnom prihvaćanju autohtone tradicije konoplje (usp. Jurić 2014).

„Ono što mi želimo poručiti ljudima jest da konoplja nije „in“, niti je moderna biljka - biljka koja se odjednom pojavila - nego je to biljka koja se vratila kući!“ (Zubak 2014) No, iako je konoplja stigla u imunološki zavod, još uvijek nije dostupna bolesnicima za korištenje.

Uz mnoge prednosti koje je omogućio i pozitivne promjene koje je unio ovaj model, uz njegov općeniti značaj za život u našoj svakodnevici, ujedno je potrebno i adresirati određene nedostatke što ih povlači za sobom – otvaraju se pitanja vezana uz omjer aktivnih supstanci i količinu aktivnih supstanci u konoplji i njezinim pripravcima te oko propisane mjesečne doze, kao što se i uočava zanemarivanje cijelog potencijala biljke - a pojedini autori ističu kako to ima za posljedicu nemogućnosti uzgoja vlastitog lijeka. Trenutna nedostatna edukacija stručnog kadra po pitanju konoplje i njezinog utjecaja na naš organizam te visoka cijena pripravka koja gotovo da i nije utjecala na crno tržište, svakako su područja na kojima bi bilo poželjno poraditi.

Za daljnju raspravu, bitno je istaknuti kako se u Hrvatskoj na konoplju gleda kao na suplement klasičnoj terapiji, što je podosta drugačija perspektiva od poimanja konoplje kao lijeka.

„Svi postojeći lijekovi s kanabinoidima su uredno registrirani kao add on terapija, dodatna terapija. Dodatna terapija uvijek poskupljuje liječenje – ne postoji način da dodatna terapija smanji cijenu lijekova, jer imate lijekove i na njih dodate add on, to znači da koliko add on dođe, toliko liječenje bude skuplje. Tu se sad otvara gomila problema (npr. cijena).“ (Brborović 2015)

5.1. Praktična primjena konoplje u Hrvatskoj – ograničenja pri upotrebi konoplje u medicinske svrhe

Jedan od prvih problema koji se javljaju jest očita nedostatna edukacija stručnog osoblja, na čemu bi se svakako trebalo poraditi.

Kako doktorica Gajski ističe, pojave koje opažamo u modernoj znanosti ujedno možemo i primijetiti u edukaciji (usp. Gajski 2009:224). Trenutno se u Hrvatskoj nalazi uistinu mali broj ljekarnika, ali i liječnika, koji bi znali odgovoriti na postavljena pitanja poput stručnjaka kao što su to profesor Sakoman, docent Brborović ili pak profesor Trkulja. Možda je ovdje bitno istaknuti da se svi ovi kompetentni znanstvenici nalaze u Zagrebu, pa valja postaviti pitanje koja je uopće općenita slika u ostatku Hrvatske?

Drugi očiti problem je visoka cijena mjesečne terapije kapsulama ulja uvezenih iz Kanade, koje se izdaju isključivo na recept, a koštaju od 1200 do 2000 kuna (usp. Matiček 2016). Krajnji rezultat nepristupačnih cijena jest da dio pacijenata i dalje odlazi u susjednu Sloveniju u potrazi za lijekom ili pak traži pomoć na crnom tržištu, kao što to ističe i autor Gordan Masnjak.

„Uvoz sirovine i proizvodnja pripravka pak zahtijeva velika financijska ulaganja jer podrazumijeva skupo certificiranje – dodaje Masnjak. Veleadrogerijama ovaj posao nije interesantan. No zato crno tržište cvjeta. Po neformalnom cjeniku doza od jednog grama dnevno košta 500 kuna (...).“ (Masnjak kao što je citirano u Kovačević Barišić 2016)

Općenito otvaranje uzgoja ka nacionalnoj razini - bilo da je omogućena sadnja fizičkim osobama ili pak da je omogućena sadnja državnim institucijama – učinilo bi sve puno jeftinijim, uključujući i proizvodnju samog lijeka kako naglašava Gordan Masnjak: „(...) sve bi bilo višestruko jeftinije, a moglo bi se oko svega angažirati i fakultete, institute. To bi bila prilika i za mlade akademce, od kojih sve veći broj njih svoje radove posvećuje korisnosti konoplje“. (Matiček 2016)

Bitna komponenta jest upravo vrlo niska cijena za potrebe uzgoja ove biljke, ujedno konkurirajući i cijenama crnog tržišta.

Trenutno, dosta velik problem čine prevare što se događaju po pitanju ljekovitog ulja na crnom tržištu. Kupac ulja ne može biti siguran u kvalitetu istog, a pojedinci, kojima nije problem okoristiti se na tuđoj bolesti, nevolji i patnji, jedva čekaju svoju priliku: „Ne može se znati jesu li pri uzgoju biljke korišteni neki aditivi, jer ako jesu, ako se ti štetni kemijski sastojci nalaze u biljci, oni će se zasigurno naći i u ulju napravljenom od te biljke.“ (K1 2014). Vrlo često čuju se priče prevarenih pacijenata, koji su mislili da su kupili RSO (The Rick Simpson Oil), a zapravo su dobili nekvalitetan proizvod ili pak nešto što uopće nije bilo ovo ljekovito ulje.

„Kako bih saznao ima li neko ulje doista dovoljno potentan učinak za liječenje ozbiljnih stanja, često mogu reći dosta o njegovim efektima jednostavno pušenjem tog ulja koje je u pitanju zajedno u smjesi s duhanom. Kada se radi o pokušaju pušenja visoko kvalitetnog ulja, ono obično uzrokuje kašljanje s prvim ili prvih par dimova koje udahnem kada ga zapalim. Dobro ulje je ekspektorant, i što je jače, to će prije izazvati kašljanje i izbacivanje štetnih tvari koje su se nakupile u plućima. Također se može očekivati šmrcaње, a oči se mogu ispuniti suzama. Kroz kratak period nakon pušenja tih ulja, isto tako mogu reći je li se pri njihovoj izradi koristila odgovarajuća vrsta kanabisa.“ (Simpson 2014b)

5.1.1. Uzgoj konoplje u privatnoj sferi doma – utopija ili nužan rasplet događaja

„Pitanje hoće li se saditi nešto doma nije medicinsko pitanje, to je političko pitanje, pitanje za premijera, za političare u sjeni, za opoziciju, za sabor... Za potpuno drugi set ljudi od doktora. Sadnja nema veze s medicinom, to je čista politika. To je ideja nekog drugačijeg, liberalnog društva...“ (Brborović 2015)

Još jedan problem koji ističu pobornici legalizacije kanabisa jest da prema ovom modelu pacijenti sami sebi ne mogu uzgajati lijek, nego striktno ovise o farmaceutskoj industriji i njihovim proizvodima. Nažalost, takav model u kojem svaki pacijent radi osoban plan liječenja i uzgaja biljke kanabisa, u Hrvatskoj nailazi na protivljenje.

Farmaceutska industrija ima sveobuhvatnu moć nad našim životima, a putem etnoloških/antropoloških i bioetičkih metoda postiže se relativiziranje takvih učvršćenih i općeprihvaćenih stavova. Zanimljivo je kako je cjelokupna problematika, koju vežemo uz kanabis, stigmatizirana u najrazličitijim aspektima. Farmaceutska industrija, kao vrlo važan faktor funkcioniranja današnjeg sistema, direktno je usmjerena protiv onih područja u kojima joj nedostaje kontrola (misli se na ona područja gdje država gubi apsolutnu kontrolu nad pojedincima), odnosno protiv onih područja gdje nema toliko profita (odnosno, gdje nema nakupljanja velikog korporacijskog kapitala), kao i protiv samoorganiziranja. Ako o našem društvu promišljamo kroz prizmu društva kontrole, vrlo ćemo lako uvidjeti kako uzgoj konoplje općenito, kao i način formiranja zajednica koje uviđaju benefite konoplje, tako dovodi u pitanje koncept apsolutne kontrole koju država ima nad pojedincima. Ograničivši se samo na područje medicinske znanosti, uviđamo direktnu usmjerenost farmaceutske industrije protiv konoplje, ali i općenito protiv koncepta u kojem je bitan vlastiti izbor, a naglasak nije stavljen na institucije (usp. Jurić 2014).

„Pokušava se iskorijeniti bilo kakva mogućnost da vi sami sebi napravite lijek! Normalno da će čovjek, koji je bolestan i kojem nije preostalo ništa drugo, ići i protiv zakona ako treba, da bi mu bilo bolje, da bi se izliječio, jer ga njegova država, njegovo zdravlje i sitem ne mogu izliječiti. Onda si oni sami moraju pomoći...” (WEEDetix 2014)

Kako naglašava profesor Jurić, legalizacija kanabisa je u svakom smislu poželjna, pri čemu se svatko ima pravo liječiti prema vlastitom izboru te tako ujedno i odabrati najbolju metodu liječenja za sebe, a ne samo djelovati prema hladnom stručnom mišljenju (usp. Jurić 2014): „Teško je odrediti granicu kako i kome odobriti, samo povlačenje tih granica čini se apsurdnim.“ (Jurić 2014). Potpunom legalizacijom konoplje narušio bi se proces medikalizacije zdravlja, tjelesnosti i ljudskog života općenito, dajući čovjeku mogućnost da sam sebe definira kao osobu ili, u ovom slučaju, kao bolesnika (usp. Jurić 2014).

„Nevjerojatan je apsurd i anomalija zdravstvenih sustava, da je bolesnik isključen iz odlučivanja o svom vlastitom zdravlju i iz procesa donošenja političkih odluka u sferi zdravstvene zaštite. (...) Bolesnik, odnosno potencijalni bolesnik, danas se nalazi u ulozi objekta na kojem se „zadovoljavaju“ interesi različitih drugih grupa. Iz te pozicije on mora prijeći u poziciju aktivnog sudionika i partnera u procesu zbrinjavanja svoje bolesti i organiziranju sustava zdravstvene skrbi. Svaka aktivnost na tom području treba polaziti od njegovih očekivanja, respektirati njegov doživljaj zdravlja i bolesti i njegove želje i prosudbe vezane uz liječenje.“ (Gajski 2009:430)

Konoplju se može percipirati kao sredstvo za ostvarivanje samoorganiziranog načina provođenja terapije. Profesor Jurić naglašava kako bi pitanje konoplje trebalo biti decentralizirano, odnosno prepušteno ljudima – budući da se s tim samoorganiziranim uzgojem i s njezinom distribucijom kreiraju mreže solidarnosti (usp. Jurić 2014).

U Hrvatskoj, sustav je prepoznao i odobrio tretiranje nekoliko ranije navedenih skupina bolesti konopljom, što je veliki pomak, no svi ostali zdravstveni problemi i dalje se moraju tretirati na način određen klasičnom medicinom.

Sustav se niti u ovom pogledu nije pobrinuo učiniti konoplju dostupnu kao lijek svima onima koji to smatraju najboljim mogućim lijekom za sebe, ili pak onima koji bi htjeli probati djelovanje ovog lijeka. Primjerice, ljudi koji pate od bronhitisa, anoreksije, menstrualnih tegoba, migrena, itd., i dalje se nalaze u domeni izvan zakonske mogućnosti korištenja kanabisa kao lijeka te su primorani nastaviti s raznim terapijama koje uključuju primjenu sintetičkih lijekova.

Ako takav pojedinac odluči svoje stanje i simptome tretirati kanabisom, zakonski gledano, on postaje „kriminalac“, čineći to izvan granica zakona nelegalnom upotrebom konoplje. Ovdje do izražaja dolazi problem zakonskog progona takvih pojedinaca (usp. Jurić 2014). „Etički je vrlo upitno kriminalizirati ljude koji bi si htjeli pomoći putem konoplje.“ (Jurić 2014)

Na taj način odvija se uzurpiranje bolesnih, koji konoplju smatraju potentnim sredstvom koje im može pomoći u borbi s njihovom bolešću. Ovdje se radi o diskriminaciji pacijenata jer neće svima biti omogućena upotreba kanabisa u medicinske svrhe te će pojedinci morati nastaviti s nedovoljno dobrim rješenjima zapadnog sustava. Ponovno se nameće pitanje ima li država pravo zadirati u privatni život osobe. Pacijent (osim ranije navedenih skupina) koji odbija metode klasičnog medicinskog sustava, trenutno ne može legalno koristiti kanabis u svrhe liječenja. Mišljenja sam da svatko za sebe ima pravo na izbor metode liječenja za koju misli da je najbolja za njega te da ne bi smio biti ograničen sustavom. Jedan od uvjeta za poboljšanje kvalitete života na Zemlji, jest rješavanje pitanja bolesti, koje će biti znatno drugačije uvođenjem kanabisa u medicinsku praksu, posebice njegovom potpunom legalizacijom.

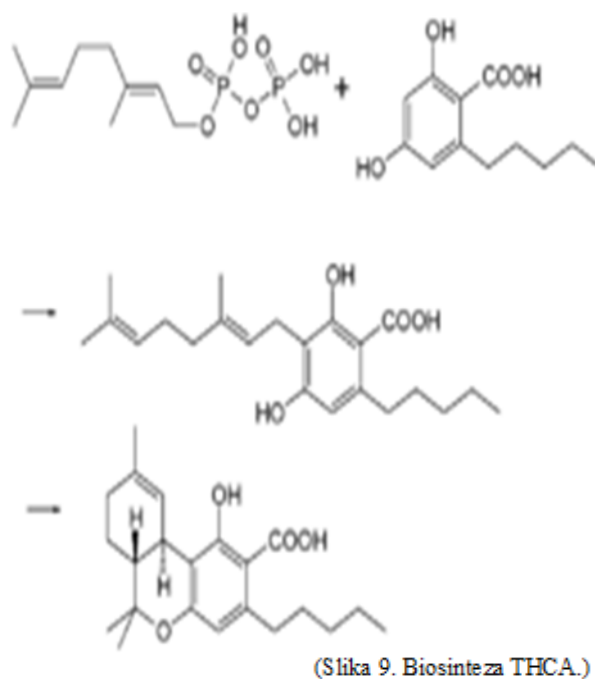
Bitno je analizirati i još jedan aspekt, koji je dr. Reznik naglasio na svom predavanju u Zagrebu. Istaknuo je kako je nužno razlučiti aktiviste koji se općenito zalažu za kanabis i njegovu legalizaciju, od onih što se zalažu za medicinsku upotrebu kanabisa. Smatra kako ove dvije struje trebaju postojati, ali odvojeno, jer se poistovjećivanjem ovih dvaju aktivističkih pravaca kompromitira zapravo cijela ideja liječenja kanabisom – jer, kako smatra, karakteriziraju ih različite ideje i odrednice (usp. Reznik 2015).

Istina je da se ponekad naglasak na medicinsku upotrebu kanabisa može izgubiti u aktivizmu, no nisam sigurna da je moguće u potpunosti odvojiti te dvije stvari i analizirati ih zasebno, jer mi se čini kako je upravo aktivizam po pitanju potpune legalizacije konoplje doveo do njezine liberalizacije i općenito do prvih pomaka pri upotrebi konoplje u modernoj medicini. Ipak, dr. Reznik je odlučno naglasio pravo svakog pacijenta na lijek koji on smatra najprikladnijim za svoj individualni plan liječenja stavljajući ga nasuprot pravu svakog ljudskog bića da općenito unosi supstance kakve god on želi u svoj organizam (usp. Reznik 2015).

5.1.2. Značaj iskorištavanja cijelog potencijala biljke

Kanabis ima kompleksnu strukturu pri čemu sadržava preko 400 kemijskih entiteta, između ostalog i kanabinoida (usp. Atakan 2012). Kanabinoide nailazimo i u nekim drugim biljkama, kao u ehinacei (usp. WEEDetix 2014), no THC je svojstven samo kanabisu, pri čemu ga svježa biljka sadrži u neznatnim količinama. U javnosti se najčešće spominju THC i kanabidiol (CBD), no svi ostali kanabinoidi - npr. kanabigerol (CBG), tetrahidrokanabvarin (THCV) - kao i značaj ostalih spojeva u biljci bivaju nepravedno zanemareni.

I fitokanabinoidima svježeg kanabisa - što procesom dekarboksilacije iz kiselog stanja prelaze u neutralno, primjerice, kanabidiolna kiselina (CBDA) prelazi u svoj neutralni oblik CBD ili pak tetrahidrokanabinolna kiselina (THCA) u THC (slika 9) – uz druge kemijske komponente koje nalazimo u biljci, treba pridodati značaj koji imaju za ljudski organizam. Između ostalog, pojedini uzgajivači kanabisa upravo iz tih razloga pridodaju veću važnost uzgoju kanabisa u zatvorenom, koji za rezultat daje višu razinu i psihoaktivnih i nepsihoaktivnih kanabinoida¹⁴.

Od mnogobrojnih načina unošenja konoplje u organizam, za medicinske svrhe najvažnija je oralna konzumacija ulja kao najčišćeg prirodnog koncentrata svih ljekovitih supstanci te biljke. Riječ je o ulju vrhova odnosno cvjetova konoplje, a samo je ulje guste, ljepljive konzistencije.

„(...) pušenje marihuane ili hašiša najlošiji je način kada je riječ o oštećivanju pluća i bronha, tu nema uopće govora. Zato je bolje da se radi zdravstvenih problema koristi ulje gutanjem. Korisne komponente se apsorbiraju i nema posljedica za dišni sustav.“ (Sakoman 2014)

Na hrvatsko tržište stigle su želatinozne kapsule ulja kanabisa, dostupne u dvije doze „(...) s jednakim omjerom djelatnih tvari THC-a i CBD-a. Jača doza sadržava 5 mg THC-a i 5 mg CBD-a po kapsuli, a slabija 2,5 mg THC-a i 2,5 mg CBD-a.“ (*Hrvatska radiotelevizija*, Kapsulirani kanabis stigao u Hrvatsku – pacijenti će ga plaćati sami).

Omjer kanabinoida varira od biljke do biljke, koje na taj način različito utječu na ljudski organizam, pa se za tretiranje određenih stanja i simptoma zagovara korištenje kanabisa s većim postotkom CBD-a, ili pak THC-a.

¹⁴ Također postoji i puno odličnih argumenata za outdoor uzgoj, kao što je to prednost prave sunčeve svjetlosti i bogatstvo hranjivih tvari iz tla (usp. WEEDetix 2014).

Uz kanabinoide, za medicinsku upotrebu značajni su i drugi kemijski spojevi koje nalazimo u kanabisu, kao što su to alkaloidi, terpeni i flavonoidi, čiju važnost za čovjekovo zdravlje isto valja istaknuti. Pojedini korisnici ljekovitog ekstrakta kanabisa smatraju da je određena mjesečna doza jednostavno premala za tretiranje određenih stanja i simptoma (usp. Matiček 2016).

„Onaj tko sadi za vlastitu proizvodnju, nastaviti će s ilegalnom radnjom jer takav preparat, uz to što je jeftiniji, može biti i primjereniji osobnim potrebama. A netko tko se ipak odluči za legalan smjer, dobit će skup i, najvjerojatnije, neadekvatan lijek od kojeg niti društvo niti privreda, osim eventualno kanadske, neće imati apsolutno nikakve spomena vrijedne koristi.“ (Matiček 2016)

U novije vrijeme na tržištu su se pojavili i sintetički kanabinoidi, čija upotreba za sobom povlači brojne posljedice.

„Najčešće se prodaju pod krinkom proizvoda za osvježavanje prostora, gdje se biljna tvar impregnira sintetičkim kanabinoidima, tvarima koje se ne nalaze se na listi kontroliranih tvari (jer proizvod ne sadrži izvorni THC) te stoga ne postoji niti zakonska osnova za kontrolu, za razliku od marihuane koja je kontrolirana premda vjerojatno i manje štetna od sintetičkih kanabinoida.“ (Sakoman 2014)

U kontekstu razmatranja inkorporacije konoplje u hrvatski medicinski sustav, nužno je razmotriti i širu sliku te analizirati njezinu (ne)prisutnost u drugim sustavima (poput veterinarskog) i općenito, u raznim aspektima svakidašnjeg života jer ti se različiti sustavi ponekad ujedno i preklapaju i međusobno koreliraju.

5.2. Još neki primjeri ograničenja praktične primjene konoplje u Hrvatskoj

Nerazumijevanje i nesenzibiliziranost društva po pitanju konoplje naoko bivaju neprimjetnima, ali u svakodnevicu nailazimo na niz problema što se tiču ograničenja praktične primjene konoplje.

Uzevši u obzir da se od konoplje može napraviti preko 25000 proizvoda, a da je na našem tržištu prisutna neznatna količina istih, nužno se moramo zapitati gdje se zapravo primjena konoplje iz svojih teorijskih polazišta zagubila u praksi. Iz razloga što je konoplja marginalizirana u svim područjima, potpuno opisivanje problema što se tiče praktičnih ograničenja u vezi upotrebe konoplje je nemoguće te sam se iz tog razloga odlučila analizirati pojedine probleme koje susrećemo u području arhitekture i veterine, jer smatram da tu takva ograničenja bivaju najočitijima.

5.2.1. Konoplja u arhitekturi

„Grad je taj koji je kreirao stil života (uključujući stilove razmišljanja, osjećanja i, općenito, doživljavanja stvarnosti) što sada biva standardom cijelog društva.“ (Berger 1973:65)

Mišljenja sam da ovaj zanimljiv pogled na grad kao glavni faktor u prenošenju identiteta, trendova i kulture općenito, korijene vuče duboko sakriven u političkoj domeni, u djelokrugu centralizacije. Sama struktura urbanog prostora - skrojena prema potrebama kapitalizma - ujedno se očitava i u njezinim temeljima, što ih čine atomizirani pojedinci (usp. Gardiner 2000:12).

„Čini mi se zapravo da je uništavanje biološkog „oikosa“, velike kuće prirode, samo posljednji izraz tendencije koja započinje u 19. stoljeću kao neumjereno širenje kuće i grada kao dviju tradicionalnih prostornih jedinica u zajedničkome životu ljudi.“ (Hösle 1996:124)

Iz proučavanja arhitekture određenog mjesta ili grada znanstvenici mogu podosta zaključiti o njegovim stanovnicima, kao npr. dobiti uvid o njihovom svakodnevnom životu, navikama, porijeklu i utjecajima drugih naroda, religiji i vjerovanjima te o njihovoj kulturi i društvu općenito.

„Zanatsko nasljeđe bilo je od izvanredne važnosti u produkciji i očuvanju drevnog uspostavljanja vladavine na određenom teritoriju i državama.

Uz osnovne funkcije u domaćinstvu, upotrebljavano je gotovo u svim socijalnim, političkim i ritualnim aktivnostima. Razumijevanje konteksta i organizacije njihove produkcije integralno je potpunom shvaćanju svakodnevnog života, političke ekonomije, i uloge materijalnih objekata u socijalnim i političkim odnosima.“ (Costin 2004 kao što je citirano u Price i Feinman 2004:442)

Stoga je važno sagledati kanabis kao potencijalan prvi kultigen da bismo što bolje mogli razumjeti kako se njegova upotreba odrazila na razvoj (ranih) civilizacija. Općenito, uviđamo kako je kultiviranje određenih usjeva usko povezano s formiranjem gradova. U kulturološkom smislu, uzgajanje usjeva možemo smatrati inovacijom, a (ne)prisutnost određenih usjeva s područja koje proučavamo mnogo nam može reći o njegovim stanovnicima. Kultiviranje usjeva rezultiralo je razvojem sustava navodnjavanja, koje ujedno možemo smatrati naprednom tehnologijom drevnih društava. Postojanje mnogo različitih vrsti kanabisa povezano je s raznim ranim ekonomskim sustavima njegove eksploatacije, ali i prilagodbom na raznovrstan okoliš i ekosustave što su ga okruživali. Pojedini autori povezuju pojavu bhanga s imigracijom drevnih stanovnika Mohendžo-dara i Harappe¹⁵ u druga područja doline Inda, pri tom ujedno ostavljajući i materijalnu baštinu (poput npr. sustava navodnjavanja, kanalizacije ili javnih bazena) koja svoju primjenu ima i u svijetu današnjice.

¹⁵ Otkriveno je 1500 nalazišta harappanske kulture (usp. Price i Feinman 2004:437), što korijene vuče iz druge polovine 4. tisućljeća pr. Kr. Mohendžo-daro i Harappa svoje zlatno doba doživljavaju od otprilike 2600 pr. Kr. pa sve do 1900. pr. Kr. Temeljem proučavanja ostataka Mohendžo-dara i Harappe postiže se veće razumijevanje ne samo stanovnika ovih urbanih centara, već i cijele civilizacije doline Inda za koju bi se moglo reći da počiva na tim središtima, kao njezinim proizvođačima i nositeljima, zaslužnim za njezino rasprostranjivanje i širenje te se ujedno na taj način otvaraju brojne mogućnosti za uvid u različite aspekte života ove drevne civilizacije.

Kada proučavamo upotrebu konoplje u arhitekturi, valja istaknuti 1500 godina staro arheološko otkriće špilja Ellore (Maharaštra, Indija), u kojem su pronađeni tragovi kanabisa korišteni pri konstrukciji ovog nalaza. Špilje u Ellori (slika 6) čine strukturu od 34 hrama - posvećena budizmu, džainizmu i hinduizmu¹⁶ – izdubljena u kamenu. Zanimljivo je kako je jedan hram u ovim špiljama – Kailasanatha (ili špilja broj 16) – posvećen upravo hinduističkom božanstvu Šivi (slika 7).

Prema recentnoj studiji, svojstva vlakana konoplje sigurno su bila poznata stanovnicima ove regije, vjerojatno i prije 6. stoljeća. Kemijskom analizom otkriveno je da je, uz miješanje s glinom i vapnom, konoplja odigrala važnu ulogu u očuvanju arhitektonskih jedinica – vjerojatno su je koristili radi izolacionih svojstava (odlična i toplinska i zvučna izolacija), uz što je učvršćivala samu konstrukciju. Čini se da su vlakna ove biljke pokazala veći stupanj izdržljivosti od nekih drugih vlakana, ali i materijala (poput čelika). Vrlo su važna i svojstva konoplje kao što su to hidroskopna svojstva, sposobnost reguliranja vlažnosti, otpornost na vatru, kapacitet antitoksičnog filtriranja, otpornost na insekte (usp. Singh i Sardesai, 2016:888-890). Kako navodi Singh - istraživač ovog područja - u uzorku koji je prikupljen „(...) iz špilje Ellore pronašli smo 10% udjela cannabisa sativa u mješavini gipsa od blata ili gline. To je razlog zašto nije pronađena aktivnost insekata u Ellori.” (Rizwanullah 2016).

(slika 6)

(slika 7)

¹⁶ Prikazujući sklad između raznih religija iz tog razdoblja indijske povijesti, na „(...) južnom kraju nalazi se 12 budističkih špilja, dok ih je na sjeveru 6 džainističkih i između leži 17 brahmanskih špilja. Budističke špilje Ellore su najstarije (550-700 pr. Kr.) od ovih grupa.“ (Singh i Sardesai 2016:888).

Dakle, pričamo o potpuno ekološkom materijalu, kao i mogućnosti njegove upotrebe u održivoj izgradnji - pri čemu je općenito pozitivan utjecaj na okoliš njegova glavna značajka (usp. Mišćević 2016). Prisutna promjena u paradigmi znanja odlično se primjećuje u samoj arhitekturi, koja se sve više kreće u smjeru ekološki prihvatljive izgradnje i očuvanja svojih temelja – našeg jednog i jedinog oikosa, pritom revidirajući eksploataciju neobnovljivih materijala te konzumiranje energije dobivene putem fosilnih goriva. Tako danas na području arhitekture cvate i primjena kanabisa: proizvodi poput termalne izolacije, fibreboard (vlaknatica), ili mješavina konoplje u cementu (hemp-crete)¹⁷, industrijske tekućine (konoplja se stavlja u boje (slika 8), lakove i lubrikante za strojeve zbog svojih svojstava, a značajna je i njezina primjena za dobivanje bio-diesela), geotekstili (npr. mrežice protiv proklizavanja tla ili pak mrežice za rast biljaka) sve su češće u uporabi (usp. Small i Marcus 2002).

(slika 8)

Na hrvatskom tržištu lako opažamo kako primjena kanabisa na ovom području tek treba zaživjeti (usp. Mišćević 2016). Valja se zapitati što sve možemo naučiti o nama samima iz proučavanja arheološkog nasljeđa, ali i općenito, što možemo naučiti iz primjene konoplje u arhitekturi, nekada i danas. Što zapravo implicira neprisutnost proizvoda od konoplje (i drugih metoda održive izgradnje) na našim područjima, iako znamo da je primjena istih puno bolja i za okoliš i za ljude?

Ujedno sam mišljenja da uzgoj kanabisa nužno moramo uključiti u razne projekte zelene arhitekture, čija su obilježja iskorištavanje horizontalnih i vertikalnih površina grada¹⁸.

¹⁷ Kada govorimo o mješavini konoplje u cementu, otkrivamo kako se zapravo ovdje radi o primjeni drevne graditeljske tehnike.

¹⁸ I zelena arhitektura nije proizvod modernog društva, već začetke ove ideje možemo pronaći prije nekoliko tisuća godina u prošlosti.

Zelena arhitektura stavlja naglasak na pozitivne efekte i za okoliš i za ljude. Na taj način, izgradnja postaje ekološki osvještjenija¹⁹. Zanimljivo je da zidovi mogu biti „zeleni” kako iznutra, tako i izvana. Inkorporacijom kanabisa u ovu priču, ponovno se javlja mogućnost njegove decentralizacije, stavljajući ga u ruke malih ljudi, koji bi na taj način i u gradu imali omogućen pristup hrani i lijeku te bi se i u tom urbanom kontekstu moglo govoriti o formiranju jednog drugačijeg tipa zajednica, čiji bi princip ostao isti, počivajući na solidarnosti. Dakle, kada promišljamo o kanabisu kao o konstitutivnom elementu materijalnog svijeta, nužno ga moramo sagledati i kao komponentu bitnu za konstrukciju naše socijalne zbilje i života u svakodnevici.

No nažalost, sadnja kanabisa u kontekstu zelene arhitekture, barem u Hrvatskoj, čini se kao daleka budućnost, iako je njezina korist u brojnim pogledima višestruka. Uzroke tomu pronalazimo u raznim aspektima, od kojih bih u ovom dijelu rada istaknula ulogu poprilično loše uređenog zakona.

5.2.1.1. Kratka analiza Pravilnika o uvjetima za uzgoj konoplje, načinu prijave uzgoja maka te uvjetima za posjedovanje opojnih droga u veterinarstvu

U Pravilniku o uvjetima za uzgoj konoplje, načinu prijave uzgoja maka te uvjetima za posjedovanje opojnih droga u veterinarstvu (2012) istaknuto je kako svaka pravna ili fizička osoba može dobiti dozvolu za uzgoj konoplje²⁰.

¹⁹ Pojedini pozitivni učinci zelene arhitekture su: duže trajanje krovišta, bolji odvod kišnice, kao i bolja toplinska i zvučna izolacija, pročišćavanje zraka, očuvanje ekosistema i bioraznolikosti...

²⁰ U ovom pravilniku nalazimo nekoliko kritičnih točaka. Neobičnom stavkom ovog Pravilnika iz čl. 5., st. 1. definirano je da se dozvola za uzgoj konoplje može izdati svim osobama koje nisu pravomoćno osuđene za kazneno djelo zlouporabe droga u zadnjih pet godina od datuma podnošenja Zahtjeva (u koje ujedno ulaze i pojedini slučajevi s kanabisom). Ovakav zakonski prohtjev ne nailazimo kod uzgoja drugog bilja te ujedno ne vidim nikakvu logičnu vezu između zlouporabe opojnih droga i uzgoja konoplje, pogotovo jer se ovdje radi o konoplji čiji je postotak THC-a zanemariv, odnosno radi se o 0.2% THC-a, količini koja je dopuštena u biljkama konoplje za industrijske potrebe.

No, do značajnih problema koje susrećemo pri primjeni konoplje u praksi upravo otkrivamo u čl. 5., st. 1. ovog Pravilnika, gdje stoji da će se dozvola za uzgoj konoplje izdati pravnoj ili fizičkoj osobi, koja je upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava te koja uzgaja konoplju na poljoprivrednom zemljištu na površini od najmanje 1ha. Čini se kako je minimalna veličina zemljišta od 1ha jedan od ključnih onemogućujućih faktora za uzgoj konoplje. Mnogi poljoprivrednici nemaju 1ha zemlje, a rado bi uzgajali konoplju za razne potrebe na svom imanju. Na primjer, uzgoj konoplje za hranu za perad, često se može izvršiti na površini manjoj od ove zakonom propisane. Dakle, osobe koje ne posjeduju poljoprivredno zemljište veličine 1ha - uključujući većinu osoba koje žive u gradu - mogu zaboraviti na uzgoj konoplje.

Danas se smatra kako je uzgoj konoplje za industrijske potrebe²¹ u potpunosti legaliziran, no u tim uvjetima, možemo li uopće govoriti o potpunoj legalizaciji ako uzgoj konoplje nije svima jednako dostupan? Potpuna legalizacija konoplje doslovno bi značila da je svakom pojedincu zakonski omogućeno unutar svog životnog prostora posaditi konoplju za industrijske i prehrambene svrhe (i to posaditi onaj broj biljaka za koji on smatra da mu je potreban), a to je nešto što ovaj Pravilnik nije omogućio stanovnicima Hrvatske. Iz ove trenutne perspektive, i uzgoj kanabisa za medicinske svrhe u Hrvatskoj također se čini kao nedostižna utopija.

²¹ Dodatak I ovog pravilnika - prema čl. 2., st. 1. za svrhu uzgoja konoplje - definira sorte dozvoljene za korištenje u industrijske svrhe. Te sorte nalaze se i na Zajedničkoj sortnoj listi Europske unije, kao što saznajemo iz članka 6. ovog Pravilnika.

Zanimljivo je kako se u novije vrijeme i u Hrvatskoj prepoznao potencijal cijele biljke za njezinu industrijsku primjenu te se radi na provedbi promjene zakonskih izmjena u praksi, što će konačno omogućiti iskorištavanje svih dijelova biljke.

5.2.2. (Ne)upotreba konoplje u modernoj veterinarskoj praksi u Hrvatskoj

Sve do nedavno i na našim je prostorima upotreba konoplje u području veterine bila najnormalnija pojava, o čemu svjedoče posebni rukopisi. Razvijajući se zajedno s narodnom medicinom, upotrebu konoplje u veterini možemo pronaći zabilježenu u ljekarušama²², odnosno zbirkama koje sadrže recepte za liječenje i ljudi i životinja²³ (usp. Viljetić 2015). „Što se tiče same uporabe konoplje u narodnoj medicini, i s obzirom na uvjete života u prošlosti, vrlo blisko je veterini...“ (Viljetić 2015)

Kustosica Etnografskog muzeja u Zagrebu, Gordana Viljetić (2015) navodi nekoliko primjera upotrebe konoplje kako i u narodnoj medicini, pa tako i u veterini u našim krajevima²⁴ - primjerice, platno izrađeno od vlakana konoplje često se koristilo „(...) kao pomoćno medicinsko sredstvo u kombinaciji s drugim sredstvima (...)“²⁵ (Viljetić 2015).

²² „Naše najstarije, njih 8, datiraju iz 14. st., a najbrojnije su u 19. i 20. stoljeću, kada se zapravo koriste kao priručnici obiteljske medicine. Njihovi su sastavljači uglavnom redovnici i svećenici, budući da su kroz dugo vrijeme oni bili zapravo najobrazovaniji sloj hrvatskog društva.“ (Viljetić 2015)

²³ Za pojedina se područja smatra kako su u određenim uvjetima i silom prilika čovjek i stoka, odnosno blago obitavali u istom životnom prostoru. Takav stariji tip ruralnog stanovanja uvelike nam govori o drugačijoj perspektivi, u perspektivi u kojoj ujedno nailazimo i na usku povezanost veterine i narodne medicine.

²⁴ I u ovom slučaju, Gordana Viljetić je ukazala da se tadašnji svejtonazor razlikovao od današnjeg (uključujući i drugačiji odnos prema životu i smrti, kao i prema zdravlju i bolesti) te da je narodnu medicinu nemoguće odvojiti od magije i magijskih rituala, koji su igrali važnu ulogu u brojnim područjima ljudskog djelovanja i misli, pa tako i za sam proces izliječenja (usp. Viljetić 2015).

²⁵ Gordana Viljetić (2015) iznijela je tako i jedan veterinarski recept. „(...) dakle, smjesa sjemena konoplje, kuhana sa sapunom i jakim octom koristila se i za liječenje vanjskih kožnih oboljenja u konja.“ (Viljetić 2015)

Kada se osvrnemo na trenutnu situaciju u modernoj veterinarskoj praksi u Hrvatskoj, uočavamo da se ona drastično izmijenila. Dok u pojedinim zemljama možemo svjedočiti sve većoj zastupljenosti istraživanja i upotrebe konoplje u veterinarskoj praksi, čini se da je većinski dio veterinarskih stručnjaka sasvim nezainteresiran za posvećivanje pažnje ovom području u Hrvatskoj²⁶. Terapija kanabinoidima, ekstraktom kanabisa ili pak cijelom biljkom nije omogućena za tretiranje zdravstvenih problema u životinja u Hrvatskoj, a sami veterinari, kao i vlasnici životinja su neinformirani o ovoj temi. Općenito, izgleda da cijela znanstvena zajednica ne pokazuje prevelik interes za konoplju. Kao što je već navedeno, termin rekreativna primjena konoplje iz temelja će se morati mijenjati, a upotrebi konoplje – koja u pojedinim područjima u Hrvatskoj poput veterine tek mora zaživjeti - u razne svrhe (spiritualne, industrijske, medicinske...) nužno će se morati pridodati novi značaj, jer dolazimo do točke gdje postaje očito kako neprisutnost i negacija konoplje, u mnogim područjima, pa tako i na području medicine i veterine, implicira negaciju kako ljudskih, pa tako i neljudskih života²⁷.

O upotrebi konoplje u modernoj veterinarskoj znanosti svakako valja reći da se i ovdje mišljenja stručnjaka razlikuju, no zanimljivo je kako svi oni naglašavaju da je princip djelovanja konoplje u životinja vrlo sličan onome u ljudi, jer i ljudi i životinje posjeduju

²⁶ Izgleda da je dr. sc. Damir Žubčić, profesor na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, jedan od rijetkih veterinara voljnih progovoriti o ovoj temi.

²⁷ Za promjenu svijesti i paradigme znanja i u pogledu veterine nužno je ponovno varaćnje opisanim autohtonim tradicijama koje uključuju konoplju.

endokanabinoidni sustav (usp. Melamede 2005), kojem je posvećeno zasebno poglavlje u radu, radi boljeg uvida u raznovrsne mehanizme djelovanja konoplje na (ljudski) organizam.

6. Metoda Ricka Simpsona kao jedan od primjera drugačijeg poimanja (medicinskog) znanja

U novije vrijeme otkriveno je da čovjek, kao i životinje, ima u sebi endokanabinoidni sustav. Ovaj pomak vrlo je značajan za modernu znanost, pa sam za potpunije shvaćanje višestrukog utjecaja konoplje na ljudski organizam kratko opisala njegov značaj²⁸.

6.1. Endokanabinoidni sustav

Iz dostupnih dokaza jasno je da nemamo potpun uvid u različite funkcije endokanabinoidnog sustava, raširenog u mozgu, većini žlijezdi i organa u ljudskom tijelu, ali iz tih istih dokaza možemo zaključiti kako ovaj sustav utječe na i višestruko regulira tjelesne funkcije, kao i na druge sustave poput onog za reprodukciju te metaboličkog, imunološkog, živčanog i krvožilnog (usp. Atakan 2012, usp. Melamede 2005). Kako iznose autori Matias, Bisogno i Di Marzo (2006) – istraživači endokanabinoida – endokanabinoidni sustav čine kanabinoidni receptori, endokanabinoidi, odnosno prirodno proizvedeni kanabinoidi od strane ljudskog tijela²⁹ i proteini za njihovu biosintezu i degradaciju (usp. Matias, Bisogno i Di Marzo 2006, Melamede 2005).

²⁸ Potrebno je naglasiti kako su mehanizmi djelovanja konoplje na ljudski organizam višestruki te se smatra da se ne mogu svi njezini učinci objasniti samo pukim mehanizmom vezivanja kanabinoida za receptore.

²⁹ Anandamid (arachidonylethanolamide) i 2-AG (2-arachidonoylglycerol) dva su najviše proučavana endokanabinoida (usp. Matias, Bisogno i Di Marzo 2006). Različita subcelularna kompartmentalizacija biosintetičkih i degradacijskih enzima ova dva značajna endokanabinoida upravo ukazuje na različite funkcije koje obnašaju endokanabinoid 2-AG i endokanabinoid anandamid (usp. Matias, Bisogno i Di Marzo 2006). Prisutnost endokanabinoida i endokanabinoidnog sustava otkrivena je u gotovo svim zamislivim oblicima života, što govori o evolucijskoj važnosti koju ovaj sustav ima za preživljavanje vrsta. Značajne razine anandamida i 2-AG-a pronađene su čak i kod primitivnog organizma *Hydra vulgaris*, koji je prvi razvio neuronsku mrežu (usp. Matias, Bisogno i Di Marzo 2006).

„Danas percipiramo endokanabinoidni sustav (ECS) kao dosta kompleksnu mrežu lipidne signalizacije u kojoj različiti proteini igraju zasebne uloge u kontroliranju ili modulaciji brojnih fizioloških i patofizioloških procesa.“ (Pertwee 2005, Di Marzo 2008 kao što je citirano u Gertsch, Pertwee i Di Marzo 2010)

Kanabinoidi – proizvedeni od strane naših tijela ili pak oni kanabinoidi iz kanabisa koji su nakon procesa dekarboksilacije uneseni u tijelo – vežu se s kanabinoidnim receptorima (CB1 i CB2) prema principu ključ-brava. Kanabinoidni receptori prisutni su u cijelom tijelu te su tako CB1 receptori najviše koncentrirani u mozgu utječući tako na funkcije poput pamćenja, motoričkih pokreta i osjeta boli (usp. Howlett et al. 2002 kao što je citirano u Atakan 2012). Smatra se da je upravo CB1 receptor odgovoran za većinu djelovanja Δ^9 -tetrahydrocannabinol (Δ^9 -THC). Δ^9 -THC se veže i na CB2 receptore, koji su za razliku od CB1 receptora slabo izraženi u mozgu, a najviše ih nalazimo u membranama stanica (usp. Izzo 2004, Pertwee 2006 kao što je citirano u Atakan 2012), kao i u raznim organima poput jetre i slezene³⁰. „CB1 i CB2 receptori nisu jako homologni, što ukazuje na vrlo ranu separaciju dva kodirajuća gena tokom evolucije životinja.“ (Matias, Bisogno i Di Marzo 2006).

6.2. Provođenje terapije prema metodi Ricka Simpsona – upute za doziranje

Prosječna osoba tokom perioda od 90 dana, koliko traje jedna terapija³¹, uspijeva u svoj organizam unijeti svih 60g (ili 60ml) ljekovitog ulja, koje dobivamo od okvirno 500g vrhova, odnosno cvjetova kanabisa.

³⁰ Ujedno postoje i nagađanja o prisutnosti CB3 receptora u našim tijelima, ali to još nije u potpunosti potvrđeno.

³¹ Ponekad je za uspješno djelovanje ovog tretmana potrebno i više vremena, jer je sam tijek bolesti često nepredvidiv.

Procesom destilacije (npr. 99% izopropilnim alkoholom) dobiva se ovaj ljekoviti ekstrakt, koji prema ovoj metodi pacijent uzima tri puta dnevno, a dovoljno je započeti s količinom veličine pola zrna riže (usp. Simpson 2014a). Idealno bi bilo kada bi pacijent unosio u svoj organizam ovu dozu svakih osam sati u trajanju od četiri dana, nakon čega bi trebao biti u mogućnosti povećati dozu. Prosječna osoba – postepenim povećavanjem količine konzumiranog ekstrakta svaka četiri dana tokom prvog dijela tretmana - kroz tri do pet tjedana počinje konzumirati 1g (slika 10) dnevno (usp. Simpson 2014a). „Jednom kada dosegnu ovu dozu, mogu tako i nastaviti sve dok se njihovi zdravstveni problemi ne dovedu pod kontrolu.“ (Simpson 2014b)

(Slika 10 prikazuje 1 g ekstrakta kanabisa.)

Prednost ove metode je da ona ovisi o kapacitetu pojedinca, odnosno, pacijent sam odlučuje koliko će intenzivno provoditi terapiju. Preporuča se i preventivna upotreba ovog lijeka - npr. jedna do dvije kapi ulja prije spavanja – za što je potrebno gram ili dva ulja kanabisa mjesečno (usp. Simpson 2014a).

6.2.1. Vrste ulja kanabisa

Razlikovanje vrsta ulja kanabisa nužno je polazište za provođenje kvalitetne terapije. Danas su poznati pozitivni efekti nekoliko vrsti kanabisa koji se koriste za tretiranje određenih stanja. Ulje napravljeno od vrhova cannabis sativa drugačije je od ulja spravljenog od cvjetova cannabis indica, biljaka od kojih svaka ima svoje karakteristike. Rick Simpson kroz svoj rad za teška zdravstvena stanja stavlja naglasak na upotrebu ulja cannabis indica.

„Ako otkrijem da ulje ima energizirajući efekt – što inače znači da je ono proizvedeno od vrsti sativa – ne preporučujem takvo ulje za liječenje teških stanja. No, takva ulja mogu imati izvrstan efekt pri tretiranju vanjskih kožnih stanja i sličnih problema takve prirode.

Kako bi ulje imalo efektivan učinak u liječenju teških stanja i kako bi ono omogućilo pacijentima odmor koji im je potreban, mora biti proizvedeno od jakih vrsta indice, jer te vrste u sebi sadrže supstance koje imaju sedativni učinak, što je vrlo djelotvoran pri procesu izlječenja. Ako pacijent pokuša unijeti u svoje tijelo ulja proizvedena od jakih sativa, to ga može napuniti velikom količinom energije. Takva ulja na taj način interferiraju s pacijentovim uzorkom spavanja, dok će ulja napravljena od vrsti indice omogućiti pacijentu zasluženi odmor i san, koji čine vrlo važan dio procesa liječenja. Kako bi se odredilo ima li ulje željeni efekt na stanje određenog pacijenta, on sam mora konzumirati ulje i tada donijeti zaključke na temelju svojih opservacija. Obzirom da su ta ulja bezopasne prirode, provođenje takvog istraživanja ne predstavlja opasnost za pacijenta, i obično za vrlo kratko vrijeme, pacijent može sam odrediti koje ulje najbolje zadovoljava njegove potrebe.“ (Simpson 2014b)

Ulje od različitih vrsti kanabisa je najdjelotvornije, jer sadrži širok spektar kanabinoida koji pomažu u regeneraciji i jačanju našeg tijela.

„Za ulje je najbolje da se radi od više sorti odjedanput. Ulje koje sam mami radio, uvijek sam radio od dvije do tri sorte. Tada ulje ima najjači učinak, jer se tako pokrije velik spektar kanabinoida. Oni onda budu koncentrirani u većim količinama, zato što niti jedna biljka nema iste omjere kao neka druga. Kada se ciljano uzmu različite sorte, na primjer da jedna ima veći udio THC-a, druga veći udio CBD-a i treća veći udio CBN-a – kada se od ovakve tri sorte napravi ulje, zapravo se dobije lijek koji sadrži te različite kanabinoide i koji je iznimno djelotvoran. Ulje liječi gotovo sve. Ima jako veliki benefit, uklanja puno simptoma i uvelike olakšava sam proces izlječenja.“ (WEEDetix 2014)

6.3. Pojedine prednosti konzumiranja kanabisovog ulja

„(...) nije upitno kako se njima može liječiti ili kontrolirati efekte ogromnog broja zdravstvenih stanja. Na taj način, upotreba tih ulja pruža pacijentima bezopasno i efektivno suočavanje sa zdravstvenim problemima. (...) Ulja detoksificiraju i pomlađuju vitalne organe, mogu kontrolirati upale. Efekt pomlađivanja ovih ulja može se često vidjeti u pacijenata koji učestalo oralno unose ovu supstancu – oni se osjećaju i izgledaju puno mlađe nego što zapravo jesu.“ (Simpson 2014b)

Ulje kanabisa je, dakle, prirodna metoda koja jača čovjekov imunološki sustav, kako bi samo tijelo ojačalo. Upravo to i jest jedna od glavnih karakteristika ulja – pomaže čovjeku da ponovno uspostavi psihofizičku ravnotežu (usp. Simpson 2014b). Konoplja umanjuje stres te pozitivno utječe na raspoloženje. Ova značajna komponenta farmakološke aktivnosti odvija se kroz utjecaj na memoriju pojedinaca (usp. Melamede 2005, Melamede 2015b), pri čemu kanabinoidi vrše kontrolu nad ekstinkcijom bolnih sjećanja (usp. Marsicano 2002 kao što je citirano u Melamede 2005). Zbog stresa čovjek je često izložen nakupljanju negativne energije, što je razlog mnogim bolestima, a na pitanje bi li uporaba ulja koje sadrži THC mogla koristiti ljudima kako bi se lakše nosili sa stresovima s kojima se susreću u svakodnevnici, dr. Sakoman (2014) je iznio zanimljiv stav.

„Stres je glavni uzrok brojnih psihofizioloških bolesti, a ujedno uzrokuje i oštećenje imunološkog sustava. Stresne reakcije - ako se često događaju - vrlo su štetne za opće zdravlje. Ovdje možemo postaviti pitanje kako da se ljudi, koji su u takvim životnim okolnostima, nose sa stresom i razviju bolje mehanizme adaptacije?

Postoji mnogo psiholoških metoda kojima se čovjeku olakšava adaptacija na realnost, no, neki ljudi to ne mogu naučiti, niti ih ima tko naučiti - malo je psihologa koji su u takvoj praksi negdje dostupni ili psihijatar, koji bi učili ljude kako da se nose s ovim ritmom i problemima života. Jedan način za smirenje, za smanjenje napetosti, za nervozu, nesanicu, jest uzimanje lijekova – Hrvatima se godišnje napišu na stotine tisuća recepata za Apaurin, Normabel, Xanax, Praxiten... Neki ljudi pribjegavaju i alkoholu kako bi se smirili, što je vrlo štetno. Jasno, ovdje iskrsava pitanje bi li u tom smislu bilo bolje uzeti nešto kanabisa navečer? Bi li malo kanabisovog ulja s nešto THC-a pomoglo čovjeku da se opusti uz manje štete nego da uzima tablete na koje se može naviknuti? To je stvar medicine da ispita komparativne prednosti ove ili one metode.“ (Sakoman 2014)

Prednosti ulja su te što je ono u potpunosti prirodno te ne sadrži nikakve štetne tvari za organizam. Ulje nije adiktivno te ono ujedno blagotvorno djeluje na organizam jačajući imunološki sustav i regenerirajući tjelesne stanice. Osim što ima sedativni učinak na tijelo i um, ulje može služiti i za retrospekciju te povezivanje sa samim sobom. Ulje kanabisa djeluje protuupalno, aktivira biološke mehanizme koji pozitivno utječu na metabolizam, ima antioksidacijska svojstva te pomaže kod čitavog niza oboljenja poput alergije, astme, dijabetesa i dr. Iz sveg priloženog, možemo zaključiti kako je kanabis prikladan lijek za većinu pacijenata (usp. Reznik 2015, Melamede 2005). Naravno, individualne razlike (uslijed faktora poput genetike, zdravlja i okolina) mogu se očekivati, pa tako i pojavnost osoba kojima ne odgovara ovaj lijek (usp. Melamede 2005). Kanabis, kao vrlo potentno farmakološko sredstvo, ne mora nužno biti prikladno za sve pacijente.

Ove opservacije prikazuju važnost primjene individualno skrojenih pristupa u pogledu terapije kanabinoidima.

„Međutim, zbog kompleksnosti kanabinoidnih aktivnosti, vjerojatno je da u malom postotku populacije upotreba kanabisa može potaknuti probleme. (...) Moramo naučiti identificirati individue na koje bi upotreba kanabisa negativno djelovala; to su ljudi koje bi jedna razumna politika prema narkoticima mogla pomoći prepoznati, a onda im i pomoći. Suprotno tomu, naša politika kriminalizira većinu korisnika i dodatno im nanosi štetu, možda psihološki, kao i medicinski, kroz njihovo odbacivanje.“ (Melamede 2005)

Različite vrste konoplje djeluju blagotvorno na ljudski organizam i pozitivno utječu na naše zdravlje. Slijedi kratak prikaz dobrobiti konoplje - koju čovjek može konzumirati i u obliku samih konopljinih sjemenki, brašna spravljenog od sjemenki konoplje, u obliku ulja sačinjenog od sjemenki konoplje, kao čaj, itd. - za tijelo čovjeka, što je lijepo objasnila Marina Zubak, prvenstveno referirajući se na konoplju bez prisutnosti THC-a³².

„Malo koja biljka ima tako idealan omjer esencijalnih masnih kiselina kao konoplja - istovremeno tako bogata mineralima, proteinima i vlaknima. Konoplja ima idealan omjer omega-3 i omega-6 masnih kiselina, konopljino sjeme i ulje koje se dobije iz njega u sebi sadrži sve aminokiseline potrebne našem tijelu. Sadrži i gama-linolensku kiselinu (GLA), kiselinu koja se nalazi i u majčinu mlijeku. Nedostatak GLA kod djece dovodi do pojave raznih zdravstvenih problema, kao što je neurodermitis.

Jedna od najvažnijih funkcija jest reguliranje naših omega - ona obnavlja naše stanice i na taj način, praktički zaustavlja proces starenja.

³² Isto vrijedi i za konoplju s THC-om.

Koristeći konoplju i izvana i iznutra – za kozmetičke svrhe, za prehrambene svrhe – zaustavljaju se negativni procesi u našem tijelu. Sve je to nešto što se ne može napraviti preko noći, ali nakon redovite uporabe, rezultati će se sigurno vidjeti.“ (Zubak 2014)

Zbog očitog nedostatka kliničkih dokaza u primjeni kanabisa u medicini, nužnost za istraživanjem ovog širokog područja izrazio je i docent Brborović.

„Dakle, još jedan dio nama se čini da je užasno važan. Meni se osobno čini da u Hrvatskoj više nema pravih kliničkih istraživanja i ja bih volio da je hrvatsko znanje i hrvatska kompetencija – medicinska i znanstvena – na bitno višem stupnju. Hrvatska je prilično osiromašena zemlja, i velika većina kliničkih istraživanja koja se provode u Hrvatskoj, su zapravo istraživanja u kojem glavni istraživači nisu naši stručnjaci, nego ih farmaceutska industrija financira. Glavni istraživači su iz primjerice, Njemačke, Engleske, Amerike, Francuske, Švicarske, a u Hrvatskoj se doslovce na nivou – možda zvuči smiješno, ali, pa automatizma skoro – provode klinička istraživanja. Moja je ideja, nadam se da ću ju uspjeti provesti u djelo, osnovati jedan fond za mlade istraživače, koji žele istraživati medicinske učinke kanabisa, a koji ima dva cilja. Jedan je istražiti dodatne medicinske učinke kanabisa, a drugi je potaknuti hrvatsko znanje, hrvatske kompetencije, npr. kako se pišu protokoli, kako se prijavljuje Središnjem etičkom povjerenstvu, kako se provode istraživanja, kako se prijavljuju nuspojave, kako se prijavljuju rezultati... Sve to skupa, ja imam osjećaj da je nestalo u Hrvatskoj, da se smanjilo do te mjere da se svelo na par izdvojenih otoka, par eksperata koji bi to mogli napraviti. (...) Ja bih volio napraviti jedan fond, koji bi funkcionirao po principu natječaja i koji bi se upravo medicinskim kanabisom bavio u kliničkim istraživanjima.“ (Brborović 2015)

Nadam se da će se ovaj odličan prijedlog docenta Brborovića uskoro moći provesti u praksu, a do tada očekujem da će se prostor ostavljen za širenje liste indikacija za primjenu konoplje u medicinske svrhe sve više širiti.

6.3.1. Pojedine prednosti konzumiranja kanabisa u pacijenata s HIV-om/AIDS-om

Dometi farmakologije u pogledu virusnih bolesti dosta su ograničeni (usp. Gajski 2009:57). Za tretiranje simptoma AIDS-a, uz još neke metode, ujedno se koristi i terapijska shema HAART - što bi u prijevodu značilo vrlo djelotvorno antiretroviralno liječenje – za koju mnogi liječnici tvrde da daje dojmrljive rezultate poput toga da se na taj način produljuje životni vijek pacijenata te ujedno poboljšava kvaliteta njihova života zaustavljajući napredovanje ove teške bolesti (usp. Gajski 2009:58). No, doktorica Gajski (2009) ujedno navodi i loše strane ove terapijske sheme – kao što su to npr. vrlo neugodne nuspojave - kojima nije pridodan toliki značaj od većine doktora koji propisuju ovakvu vrstu terapije. „(...) za održavanje nemjerljive razine virusa u krvi potrebno je doživotno svakodnevno uzimanje kombinacije nekoliko iznimno skupih lijekova koji imaju neugodne nuspojave i podliježu brzom razvoju virusne otpornosti.“ (Gajski 2009:58)

Zbog nemogućnosti eliminacije virusa iz tijela (usp. Gajski 2009:58) te drugih loših strana ovakvih terapija smatram kako je puno bolje rješenje upotreba kanabisa, koji je u potpunosti prirodan, neadiktivan te nema neugodnih nuspojava koje se javljaju tokom ostalih tretmana. I u Hrvatskoj, liječnici su prepoznali blagodati konoplje po pitanju tretiranja AIDS-a te navode kako kanabis ima pozitivne učinke u pogledu anoreksije/kaheksije u pacijenata s HIV-om (usp. Ministarstvo zdravlja 2015).

„Uporaba kanabionida/kanabisa u bolesnika HIV infekcijom (s ili bez manifestnog AIDSa) ima mnogostruke (povijesne i farmakodinamske) podloge – znanja o ulozi endokanabinoidnog sustava u modulaciji imunoloških funkcija, učinci na raspoloženje, regulaciju apetita i druga opažanja u bolesnika s drugim stanjima u kojima se javljaju tegobe donekle slične onima u HIV/AIDS bolesnika.“ (Ministarstvo zdravlja 2015)

Jedna od bitnih značajki kanabisa jest ta da on regulira probavu, općenito utječući na organizam čovjeka i životinja (usp. Matias, Bisogno i Dimarzo 2006, Melamede 2005, Simpson 2014b)³³. Kanabis ujedno ima pozitivne efekte pri ublažavanju mučnine i povraćanja što ih uzrokuje kemoterapija, koja se koristi u liječenju AIDS-a, ali i raka. U ovom pogledu slažu se i pobornici pristupa tretiranja ovakvih stanja prema metodi za koju se zalaže Rick Simpson, kao i medicinska struka u Hrvatskoj i šire, no, kao što je već navedeno, osjetna je razlika u preporučenim dozama za konzumiranje.

6.3.2. Tretiranje karcinoma uljem kanabisa

U svijetu današnjice postalo je jasno kako se liječenje karcinoma pretvorilo u biznis, gdje je bitan samo profit, dok je dobrobit pacijenata zanemarena. Detaljan opis financijske i političke korupcije „karcinomskog establišmenta“, uz druge autore, donosi i Ralph Moss, jedan od vodećih kritičara konvencionalne terapije raka, kako saznajemo iz djela doktorice Gajski (usp. Gajski 2009:316).

³³ U članku autori pretpostavljaju kako kanabis općenito regulira probavu, i u pogledu pothranjenosti, ali i u pogledu pretilosti. Takav stav neguje i Rick Simpson te brojni drugi strani liječnici, dok se u Hrvatskoj medicinska struka odlučila pričekati klinička istraživanja ovog područja, kao konačnu potvrdu istog.

Ralph Moss, zaključuje da preparati koji se primjenjuju u tretiranju karcinoma zahtijevaju temeljitu reviziju, jer se radi o vrlo skupim i toksičnim metodama minimalne učinkovitosti (usp. Moss 1995 kao što je navedeno u Gajski 2009:55). „Stalno se odobravaju novi lijekovi, i premda je istina da mnogi od njih mogu dovesti do privremenog smanjenja tumora, tek za vrlo mali broj se pokazalo da će trajno eliminirati neki karcinom.“ (Moss 2008 kao što je citirani u Gajski 2009:56)

U industriji liječenja bolesti karcinoma ujedno i pozitivni učinci kanabisa u pogledu njezina iskorjenjivanja bivaju marginalizirani. Uslijed očitog nepodudaranja između kliničkih istraživanja i iskustava iz stvarnog života pacijenata, ljekoviti potencijal kanabisa u području liječenja različitih vrsti karcinoma do daljnjega ostaju na neki način ovijeni velom tajni.

Kao što je navedeno u prethodnom poglavlju, kanabis uvelike utječe na smanjivanje povraćanja i mučnine koju proživljavaju pacijenti s karcinomom podvrgnuti kemoterapiji te općenito, kanabis utječe na percepciju boli. Olakšavanje boli i patnje koju osjećaju ovi pacijenti uistinu je značajno, jer se na taj način poboljšava kvaliteta njihovih života. Laboratorijska istraživanja na životinjama pokazala su kako kanabis ubija stanice raka, no za medicinsku struku glavni problem ovdje predstavlja nedostatak kliničkih istraživanja.

Pojedini autori, bez obzira na manjak kliničkih istraživanja, ističu kako su učinci kanabisa u suzbijanju karcinoma (ali i u borbi protiv drugih bolesti) daleko veći nego što je to danas prihvaćeno (usp. Simpson 2013, 2014a, 2014b, Melamede 2005, 2015a). Autori argumentiraju stav kako kanabis, odnosno kanabinoidi iz ove biljke aktivno djeluju u borbi

protiv karcinoma na više različitih razina³⁴, a uz to što ubija stanice karcinoma, izniman je utjecaj kanabisa na endokanabinoidni sustav, pa tako i na reguliranje tjelesnih funkcija - pri čemu homeostatički mehanizmi, što utječu na postizanje i održavanje tjelesne ravnoteže, igraju važnu ulogu u prevladavanju ove teške bolesti. Za bolji uvid u ovaj aspekt djelovanja kanabisa na endokanabinoidni sustav, od iznimne je važnosti kratko prikazati evolucijski značaj endokanabinoidnog sustava, za čiji sam se prikaz poslužila zanimljivim biološkim pristupom doktora Roberta Melamedea, profesora na Sveučilištu u Coloradu, u čije područje rada ulazi i istraživanje pozitivnih efekata kanabisa na (ljudski) organizam.

6.3.2.1. Evolucijski značaj endokanabinoidnog sustava – kratak prikaz biološke perspektive dr. Roberta Melamedea

Pozitivne efekte koje kanabis ima za (ljudski) organizam, a od kojih se mnogi odvijaju putem vezivanja kanabinoida za naše receptore, možemo proučiti kroz biološku perspektivu, pri čemu značaj kanabisa u reguliranju ravnoteže u tijelu biva od iznimne važnosti. Homeostatički procesi potaknuti kanabinoidima, što djeluju na mnogo fizioloških struktura, kao i procesa, čine temelje hipoteze da je endokanabinoidni sustav, razvijajući se prirodnim evolucijskim tokom upravo prirodni sustav za umanjivanje štete (usp. Melamede 2005). Koncept umanjivanja štete (harm reduction concept) prisutan je unutar društvenog konteksta³⁵, ali istovremeno egzistira i na biološkoj razini – naime, unutar tijela odvijaju se razni biološki procesi, koji idu u tom smjeru te su odgovorni za održavanje tjelesne ravnoteže (usp. Melamede 2005).

³⁴ S obzirom na kompleksnost i višedimenzionalnost ovih procesa, nemoguće ih je je sve obuhvatiti u ovom radom.

³⁵ Mogli bismo reći i kao društvena pojava, kojoj svjedočimo primjerice u Nizozemskoj, koja je prva započela s primjenom iste (usp. Melamede 2005). „(...) recentni globalni trend prema umanjivanju štete je posljedica priznanja da su narkotici dio svih društava kroz povijest i razumijevanja da su represivne politike skupe, neučinkovite i često štetne.“ (Melamede 2005)

Novi pogled na evolucijsku perspektivu objašnjen je putem pristupa utemeljenog na svojstvima kanabisa (cannabis based harm reduction) te je ujedno iznesena i hipoteza da i ljudi, kao i životinje, proizvode i koriste endokanabinoide koji se suprotstavljaju biokemijskoj neravnoteži karakterističnoj za brojne bolesti (usp. Melamede 2005). Vezano uz razvoj ovog biološkog mehanizma za umanjivanje štete, bitno je za istaknuti kako je homeostatička regulacija velikog broja bioloških pojava upravo pospješena endokanabinoidima. Kao što je već napomenuto, endokanabinoidi homeostatički reguliraju mnoge tjelesne funkcije³⁶ pri čemu je „ (...) zdravlje svakog pojedinca ovisno o tome da ovaj sustav radi na odgovarajući način.“ (Melamede 2005).

Primjera radi, dotaknut ću se karcinoma dojke, koji se prema ovom stajalištu uspješno tretira upravo kanabisom (usp. Melamede kao što je citirano u Macey 2014). Antiproliferacija inducirana kanabinoidima, na koju je osjetljiv i karcinom dojke (usp. Guzman, Sanchez i Galve-Roperh 2001), odvija se putem mehanizama posredovanih CB1 receptorima (usp. De Petrocellis 1998, Melck 2000 kao što je citirano u Guzman, Sanchez i Galve-Roperh 2001). Opservacije ovih autora otvaraju mogućnost terapije kanabinoidima za ovu vrstu karcinoma. Kanabisovo ulje sigurno ne bi bilo adekvatan lijek za sve žene oboljele od karcinoma dojke – odnosno, općenito u pojedinim slučajevima, ulje ne bi bilo od previše pomoći u tretiranju karcinoma (usp. Melamede 2005, 2015a, 2015b) - no svakako bi se morao priznati njegov potencijal u pogledu smanjenja broja kirurških zahvata odstranjivanja grudi. I ovaj tip teške bolesti ima svoje varijacije, koje se često rješavaju odstranjivanjem većeg ili manjeg dijela dojke.

³⁶ Ako je neka od ovih funkcija narušena, a tijelo time izbačeno iz ravnoteže, može doći do pojave bolesti u organizmu.

Ako uzmemo u obzir da je iz dana u dan sve više svjedočanstava žena koje su pukim konzumiranjem ulja kanabisa uspjele prebroditi ovu bolest – sačuvavši svoje grudi netaknutima, bez podvrgavanja ovakvim invazivnim postupcima - nužno se moramo zapitati koliko je žena nepotrebno bilo podvrgnuto ovim operativnim zahvatima. Nažalost, u Hrvatskoj ženama, koje bi barem htjele probati djelovanje metode koju zagovara Rick Simpson prije podvrgavanja ovoj nepovratnoj operaciji, ova metoda i dalje ostaje zakonski nedostižna opcija³⁷. Pacijentice, ukoliko se žele okušati u ovoj prirodnoj metodi koja preporuča veće konzumirane doze, morale bi iste same pripremiti ili ih nabavljati na crnom tržištu, jer ove zakonski određene, prema ovoj metodi nisu dostatne.

6.3.3. Tretiranje karcinoma kože i drugih kožnih problema uljem kanabisa

„Ta oboljenja - pogotovo kožna oboljenja na koja se može nanijeti ulje - strašno se brzo povlače zbog njegovog djelovanja. Ulje, u principu, najbolje djeluje kada se direktno može nanijeti na oboljenje. Zato jako dobro djeluje, i općenito, najbrže djeluje na melanome, jer se može direktno nanijeti na njih. Melanom se, nakon 4 do 5 mazanja uljem, počinje povlačiti, kao i sva druga kožna oboljenja – od herpesa, psorijaze, bilo čega.“ (WEEDetix 2014)

Antibiotska aktivnost kanabisa, kao i odličan efekt koji on ima kako iznutra, tako i nanesen izvana na površinu kože³⁸, istaknuta je od strane autora kao što su to Rick Simpson (2014a, 2014b) i doktor Robert Melamede (2015a).

³⁷ I ovdje je osjetno zagovaranje invazivnog postupka prije uopće pamišljanja na bezbolnu prirodnu metodu.

³⁸ Također je i Gordana Viljetić (2015) na svom predavanju naglasila kako se i na našim područjima konoplja sa slabim udjelom THC-a koristila u narodnoj medicini upravo u te svrhe, kao što i Marina Zubak (2014) općenito ističe važnost takvih vrsta ulja na ovom području.

No, medicinska struka u Hrvatskoj i ovdje naglašava kako nema dovoljno kliničkih istraživanja koja bi to potvrdila.

„Vidio sam pojavnost ozdravljenja“ rekao je Dr. Bob. „Najočitija su ona s rakom kože,“ (...) „Topikalna aplikacija ulja Ricka Simpsona, je u osnovi vrlo efektivna po pitanju raznovrsnosti raka kože,“ rekao je Dr. Bob. „Jednom kada vidiš kako se to događa nekoliko puta, nije ti osobito stalo prolazi li to klinička istraživanja, posebno ako si ti jedna od tih osoba.“ (Melamede kako je citirano u Macey 2014)

I ovom prilikom Rick Simpson ističe značaj cannabisa indice, i to onih vrsta s udjelom THC-a od 20% ili više (usp. Simpson 2014a). U ovom slučaju, mogu se efektivno koristiti i ulja cannabis sativa, jer, obzirom da se ulje aplicira topikalno, pacijent ne potpada pod utjecaje ove sorte.

„Nanesite ulje na karcinom kože i prekrijte ga zavojem, nanosite svježe ulje i novi zavoj svaka 3 ili 4 dana i karcinom bi ubrzo trebao nestati. Uvijek kažem ljudima da nastave tretman sve dok karcinom ne nestane, a tada bi trebali nastaviti tretirati to područje još otprilike dva tjedna, kao da je karcinom još uvijek prisutan, jer to će eliminirati bilo kakve stanice raka što su mogle ostati. Učinivši to, osigurava se da su sve stanice raka mrtve (...)“ (Simpson 2014a)

6.3.4. Tretiranje raznih vrsti konvulzija kanabisovim uljem

„(...) napadaji se efektivno tretiraju kanabisom, ali i mnoge druge bolesti, tako da je potpuno bezumna trenutna situacija, za mene, to je bolest vladajućih (governmental illness)!“ (Melamede 2015b)

U znanstvenim krugovima, između ostalih, aktualna je i rasprava o mogućnosti tretiranja simptoma epilepsije (i u ljudi i u životinja). Iako je u medicini i na ovom području nedostatak kliničkih dokaza evidentan, pojedina laboratorijska istraživanja ukazuju na uspješnost kanabisa i na ovom području.

Za razliku od većinske medicinske struke, istraživači poput Dr. Melamadea (2015b) odlučni su u obrani stava kako primjena kanabisa zaslužuje potpuno priznanje i na ovom području, utječući na drastično smanjenje i težinu napadaja općenito. Ovaj prirodan lijek, čija je primjena bila od davnina poznata i drevnim narodima, ima antikonvulzivno djelovanje te ujedno pomaže u održavanju opuštenog i smirenog stanja u pacijenata, pridonoseći smanjenju razine stresa³⁹. I u ovom aspektu može se primijeniti biološka teza Roberta Melamedea te stoga i ovdje još jednom valja naglasiti važnost kanabisa i kanabinoida za održavanje tjelesnih funkcija u ravnoteži.

Kao što je već navedeno, medicinska upotreba kanabisa u Hrvatskoj dozvoljena je u pogledu iskorištavanja njegovog antikonvulzivnog svojstva u pogledu tretiranja simptoma dječjeg epileptičkog sindroma, za koje postoje određena klinička istraživanja, dok su ostali oblici napadaja za sada izostavljeni dok god za iste nedostaju klinička ispitivanja. U pogledu tretiranja različitih vrsti konvulzija kanabisom, kao i u pogledu njegovih antikonvulzivnih svojstava, nailazimo na različita mišljenja stručnjaka, a na ovu temu oglasilo se i Američko društvo za epilepsiju, koje naglašava da, iako postoje pojedine priče upotrebe marihuane za tretiranje epilepsije, znanstveni dokazi za rutinsku upotrebu marihuane za ovu indikaciju nedostaju: „Nedostatak informacija ne znači da marihuana nema efekta u pogledu epilepsije. To samo znači da mi ne znamo je li terapija marihuanom sigurna i efikasna za epilepsiju (...).“ (*American Epilepsy Society*, AES Position on Medical Marijuana).

³⁹ I ovdje su mehanizmi djelovanja kanabisa na simptome epilepsije višestruki i znanstvenicima nisu još uvijek u potpunosti poznati.

Značajan primjer u tretiranju konvulzija dječjeg epileptičkog sindroma bio je slučaj djevojčice Charlotte, koja boluje od ove teške bolesti, a koji je rezultirao razvojem posebne vrste kanabisa (usp. *Wikipedia Contributors*, Charlotte's Web (cannabis)). Križanjem različitih vrsta kanabisa osiguran je minimalan postotak THC-a, a povećan postotak CBD-a, a ova sorta nazvana je upravo po ovoj hrabroj djevojčici – Charlotte's Web. Učestali i teški epileptični napadaji uvelike su se smanjili kada je primijenjen tretman kanabisom. Ovo ulje bogato CBD-om, ne uzrokuje onaj tipičan osjećaj „napušenosti“, a njezini roditelji tvrde kako je Charlotte sada sposobna voditi normalan dječji život (usp. *Wikipedia Contributors*, Charlotte's Web (cannabis)).

S druge strane, upućena je i značajna kritika organizacije Marijuana Policy Project u pogledu propagiranja sorti s niskim udjelom THC-a: „(...) zakonodavni pokušaji, inspirirani vrstom Charlotte's Web, ciljaju na legaliziranje produkata medicinske marihuane što sadrže nizak postotak THC-a ili ga uopće ne sadrže te imaju visok postotak CBD-a.“ (*Wikipedia Contributors*, Charlotte's Web (cannabis)). Ova organizacija mišljenja je kako su takvi pokušaji suviše restriktivni te da ignoriraju benefite THC-a, izostavljajući tako veliku većinu osoba koje mogu imati koristi od njega (usp. Marijuana Policy Project kako je citirano *Wikipedia Contributors*, Charlotte's Web (cannabis)). Višestruka korisnost THC-a za ljudski organizam, kao i stav da je većinski dio osoba općenito izostavljen iz sveopće priče oko THC-a njeguje i dr. Melamede (2005).

6.3.5. Pojedine prednosti tretiranja simptoma multiple skleroze uljem kanabisa

Većina kliničkih ispitivanja u pogledu terapije kanabinoidima temeljila su se na proučavanju multiple skleroze (MS).

Ovakva vrsta terapije u tretiranju simptoma MS - koju moderna medicina definira kao autoimunu bolest, bez uspjeha u pronalaženju uzroka za istu⁴⁰ - može pružiti olakšanje pacijentima na više razina. Uz terapijski potencijal, preko utjecaja na imunološki sustav, kao i putem regeneracije tjelesnih stanica, terapija bazirana na kanabinoidima može omogućiti osjetno ublažavanje simptoma multiple skleroze, uvelike poboljšavajući kvalitetu života pacijenata. „Korištenje kanabinoida u tretiranju pacijenata oboljelih od multiple skleroze (MS) odličan je primjer važnosti “medicinske marihuane“ u funkciji agensa pri umanjivanju štete.“ (Page 2003 kao što je citirano u Melamede 2005) Pozitivni učinci kanabinoida uočeni su i u pogledu spazmatičnosti (pojave grčeva, spazma) u pacijenata (kao i kronične muskuloskeletalne boli), čije su mogućnosti liječenja unutar moderne medicine podosta ograničene.

„Približno 90 posto MS pacijenata razvije spastičnost. Neki ljudi ovo stanje osjećaju samo kao mišićnu ukočenost, dok drugi trpe konstantnu bol, grčeve ili nevoljne mišićne kontrakcije (spazme) koji su kako bolni tako i debilitirajući. Ovi spazmi često utječu na noge i mogu poremetiti san. Većina ljudi s MS doživljava naizmjenične „napadaje“ spazmatičnosti, koji sve više onesposobljavaju pacijenta što je duže bolestan. U najgorim slučajevima, pacijent postaje djelomično ili čak potpuno paraliziran.“ (National Academy of Sciences 2000)

⁴⁰ Ovdje valja istaknuti neuspjeh moderne medicine u borbi s ovom teškom bolešću. Često se primjenjuje terapija kortikosteroidima, koja može uzrokovati ozbiljne nuspojave (primjerice poput formiranja nove bolesti kao što je to osteoporoza), na taj način uvelike umanjujući kvalitetu života ovih pacijenata (usp. Gajski 2009:412). „Upala kao element patofiziologije veže se u zadnje vrijeme i uz bolesti kao što su astma i multipla skleroza. Jesu li to doista pretežno upalne bolesti ili je uloga inflamacije prenaplašena kako bi se u tim područjima lakše plasirali protuupalni lijekovi (kortikosteroidi)?“ (Gajski 2009:128)

Aksoni, kao dio neurona, okruženi su mijelinskom ovojnicom. Uz propadanje ove izolacijske ovojnice veže se pojava MS-a, pri čemu degradacijski procesi unutar živčane stanice dovode do gubitka osnovnih funkcija aksona (usp. Melamede 2005). Zanimljivo je da u zdravih ljudi, do izražaja dolazi direktna uloga kanabinoida u procesima neurotransmisije (usp. Melamede 2005). Tako je endokanabinoid 2-AG pokazao značajnu ulogu u kontekstu rasta aksona (usp. Williams, Walsh, Doherty 2003 kao što je citirano u Melamede 2005), ključnoj funkciji živčanih stanica pri inervaciji ciljanog efektor (usp. Melamede 2005).

Dokazi ujedno ukazuju na vrlo važnu ulogu CB1 i CB2 receptora koju oni mogu imati pri kontroliranju mišićnih spazama u pacijenata s MS (usp. Consroe 1997 kao što je citirano u Canadian Medical Association 2012). Ovdje valja istaknuti kako još uvijek unutar znanstvenog diskursa nisu u potpunosti razjašnjeni brojni mehanizmi putem kojih kanabis vrši utjecaj na ljudsko tijelo (usp. National Academy of Sciences 2000).

6.3.6. Kanabis i induciranje neurogeneze

Sam problem konoplje zanimljiv je i u još jednom epistemološkom pogledu vezanom uz pamćenje. Naime, iznesene su razne teorije, od kojih neke zagovaraju stav da konoplja ima negativan utjecaj na ljudski mozak, dok s druge strane, postoje studije koje govore suprotno, kao i sami konzumenti koji imaju drugačije mišljenje.

„Danas se zna kako kanabinoidi promoviraju regeneraciju, neurogenezu, kao i plastičnost – mogućnost ponovnog povezivanja, rješavanja onoga što više nije korisno i učvršćivanja onoga što se koristi – tako da je kanabis presudan u kontroliranju dinamike razvoja mozga.“ (Melamede 2015b)

Terapije bazirane na kanabinoidima pomažu pri tretiranju velikog broja imunoloških i neuroloških poremećaja (usp. Melamede 2005). Ljudi diljem svijeta ublažuju simptome Alzheimerove i Parkinsonove bolesti konopljom.

„Kanabinoidi mogu ograničiti neurodegenerativan proces preko direktnog utjecaja na neurone (...) stimulirajući neurogenezu.“ (Gowran et al. 2011) Primjerice, ako pacijenti koriste ulje od kanabisa, još jedna od razina na kojoj im ono pomaže, jest poboljšanje misaonih procesa: „Čini se da kanabinoidi obuhvaćaju patologiju bolesti na različite načine, i za neke komponente je predložen terapijski potencijal u neurodegenerativnim bolestima.“ (Walther i Halpern 2010).

Uz otkriće endokanabinoidnog sustava, moderna znanost ujedno je u novije vrijeme otkrila kako stoljetno uvjerenje neuroznanstvenika da se živčane stanice ne mogu obnavljati zapravo „ne drži vodu“ (usp. Gajski 2009:130), a kanabis u ovom području tek treba dobiti svoje puno priznanje. Izgleda da će se ponovnim uvođenjem kanabisa u medicinsku praksu (kao i u ovom aspektu vezanom uz tretiranje različitih neurodegenerativnih bolesti), promjene odraziti i na generalnom planu mnogih znanosti, ujedno očitujući se i u drugačijem shvaćanju ljudskog tijela i njegovih funkcija.

Ovdje sam se ukratko dotaknula jednog dijela uporabe konoplje u medicinske svrhe, koja nikako nije zanemariva. Realizacija iste podrazumijeva brojne društvene promjene: od mijenjanja društvenih normi i vrijednosti, mijenjanja zakona i općenito svijesti ljudi, pogleda na farmaceutsku industriju i poimanje bolesti... Autohtona tradicijska znanja ponovno i na našim područjima stupaju na snagu – vrijeme je promjena, koje sa sobom nose posljedice.

6.4. Kratak prikaz nekoliko primjera tretiranja zdravstvenih problema uljem kanabisa

Slijedi nekoliko primjera kazivačevih iskustava s provođenjem terapije uljem, za koje će poslužiti izjava anonimnog kazivača (K1) te Ricka Simpsona, dok se na internetu mogu pronaći i mnoga druga iskustva pojedinaca s ovim lijekom.

„Ja jesam prezadovoljan – ja sam mogao u roku od šest mjeseci ne biti više tu. Ovdje sam pet godina duže nego što su mi rekli da ću biti! Jako mi je drago što se nalazim u svim tim procesima i što ulje postoji i što je došla emisija „Na rubu znanosti“, koja nas je sve informirala. Taman se poklopilo moje stanje kada je izašla emisija i odlučio sam isprobati ulje, jer mi je opcija bila izgubiti vratni mišić do ramena - što bi za posljedicu ostavilo veliki invaliditet. Osim toga, živim od upotrebe svog grla i ramena... Na neki način, strah od onoga što nisam želio odvuкао me na put koji mi je otvorio malo šira vrata.“ (K1 2014)

„Moja je majka imala jednu vrstu psorijaze na nozi te sam i njoj odlučio dati malo ulja da ga nanese na bolesno područje. U veoma kratkom roku ona je bila izliječena. Prijatelji su mi počeli dolaziti u vezi raznoraznih stanja kože i rezultati su bili zapanjujući. Čak su uklanjani ožiljci koje su ljudi imali godinama i činilo se da oni koji su miješali ulje s kremama za kožu izgledaju puno mlađe. Potom sam 2004. počeo davati ulje pacijentima s ozbiljnim unutarnjim stanjima poput raka – ovo jednostavno ulje liječilo je ili kontroliralo svako zdravstveno stanje izvan normale s kojim je došlo u kontakt.“ (Simpson 2014b)

„Mjesec dana konzumiranja jedne doze ulja navečer od četvrtine ml/g ulja uzrokovalo je radikalnu promjenu vezanu uz moje stanje. Umjesto “padanja u nesvijest” na jedan sat, mogao sam konačno spavati 8 – 9 sati, povukao mi se artritis, moj misaoni proces se razbistrio od uzimanja kemikalija zdravstvenog sustava i krvni tlak mi se spustio na normalnu razinu. Ulje je radilo toliko toga za moje zdravstvene tegobe da je to bilo gotovo nevjerojatno. (...)

No, otprilike godinu dana kasnije – kasne 2002., bilo je vrijeme da se pozabavim s tri lezije koje sam imao godinama i koje se nikako nisu htjele povući.

Oduvijek sam sumnjao da se radi o raku kože te sam posjetio doktora kako bih vidio što će mi on reći. Doktor je sumnjao u isto te je prvo zakazao uklanjanje jedne lezije koja se nalazila blizu mog oka, a kasnije je planirao učiniti to i s druge dvije. Tjedan dana poslije pregledavao sam operirano područje, kada sam se odjednom sjetio izvješća koje sam čuo prije gotovo 30 godina na našoj lokalnoj radio stanici CKDH u Amherstu - tvrdeći da je otkriveno kako THC, aktivni sastojak marihuane ubija stanice raka, spiker u eteru jako se smijao. Iz nekog razloga sjetio sam se što je govorio.

Ulje koje sam tada konzumirao imalo je velik postotak THC-a, pa sam odlučio nanijeti to ulje na druge dvije lezije i pokriti ih zavojima. To je tako stajalo četiri dana, i kada sam uklonio zavoje, lezije su u potpunosti zacijelile – bio je to velik šok za mene. Potom sam rekao prijateljima što sam učinio, ali nitko nije vjerovao da je ulje kanabisa izliječilo moj rak. Kroz sedam tjedana lezija koju sam operirao ponovno se vratila i za nekoliko dana postalo mi je jasno da se rak vratio. Stavio sam ulje i zavoj i četiri dana kasnije i ova je lezija u potpunosti bila izliječena. Niti jedna se nije ponovno pojavila sve do današnjeg dana.“ (Simpson 2014b)

7. Zaključak

Bitno je naglasiti kako su moralne vrijednosti i društvene potrebe danas drastično izmijenjene, a da bi se priroda i život na Zemlji očuvali, mi sami moramo to uvidjeti i osvijestiti. U tim procesima, nužna je smjena antropocentričnog poimanja svijeta ka ekocentričnom, uz zauzimanje pluriperspektvnog i multidisciplinarnog pristupa. „Promjena paradigme znanja zahtijeva stvaranje novog senzibiliteta prema obuhvatnosti života, te zasnivanje i prihvaćanje odgovornosti koju čovjek ima prema društvu, čovječanstvu i prirodi.“ (Kelam 2015:481)

Ponovno pod utjecajem Amerike i amerikanizacije javlja se raznoliki propagandni materijal, ovoga puta s potpuno drugačijim porukama. Prikaz kanabisa u svakodnevnom životu sve je češći u filmovima i TV serijama, pri čemu se gubi negativna konotacija karakteristična za početak i sredinu 20. stoljeća. I sam NY Times – kao i mnogi drugi mediji, političke stranke i organizacije – iznio je svoje mišljenje, podržavši legalizaciju kanabisa u Sjedinjenim Američkim Državama. Uredništvo NY Timesa je, između ostalog, objavilo sljedeće:

„Prije više od 40 godina Kongres je usvojio trenutnu zabranu o marihuani, zadavši veliku štetu društvu samim time što je zabranio puno manje opasnu supstancu od alkohola. Savezna vlada trebala bi opozvati zabranu marihuane. (...) Ne postoje savršeni odgovori na opravdane brige ljudi u svezi upotrebe marihuane. No ujedno takvih odgovora nema u pogledu duhana ili alkohola, i mi mislimo da na svakoj razini – učinci po zdravlje, utjecaj na društvo i pitanja zakona i reda – ravnoteža jasno pada na stranu državne legalizacije.“ (Urednički odbor 2014)

Ovog puta stvari se kreću u pozitivnom pravcu ponovnog prihvatanja i destigmatizacije ove biljke, unatoč tome što je prvotno nanesena šteta – i za prirodu i za ljude – neprocjenjiva. Čovjek kao moralno biće za odgovornost ima poštovati Zemlju – svoj jedini dom – i poštovati „druge“, a za djelovanje u tom smjeru potpuna legalizacija konoplje jedna je od nužnih mjera.

Pomaci, na kojima se nikako ne smijemo zaustaviti, vide se i na području upotrebe konoplje u medicinske svrhe. Korištenje konoplje u raznim industrijama (za gorivo, za energiju, za građevinski materijal, papir, odjeću, hranu i sl.), ekološki gledano, mnogo je isplativije te iznova svjedočimo sve intenzivnijoj uporabi konoplje u industrijske svrhe (Zubak, 2014).

Imamo moralnu odgovornost zapitati se što činimo našem jedinom staništu i organizirati se u smjeru koji je manje štetan za prirodu, a ujedno i čovjeka koji je i sam njezin dio. Ponovna demistifikacija konoplje implicira i demistifikaciju pojedinih prirodnih procesa i tradicionalnih znanja, što će svoju renesansu pronaći na putu ka ekocentričnoj paradigmi.

8. Popis priloga

8.1. Slike

Slika 1: Preuzeto s <https://en.wikipedia.org/wiki/Cannabis> (pristup 20.09.2016.). Wikipedia Contributors. 2016. "Cannabis". (*Wikipedia, The Free Encyclopedia*).

Slika 2: Preuzeto s <https://www.deamuseum.org/ccp/cannabis/history.html> (pristup 20.09.2016.). Drug Enforcement Administration Museum & Visitors Centre. 2016. "History".

Slika 3: Preuzeto s http://www.huffingtonpost.com/amanda-feilding/jamaican-cannabis-landrace_b_9110156.html (pristup 20.09.2016.). Feilding, Amanda. 2016. "Jamaican Cannabis Landraces:History and Importance". The Huffington Post Blog, 16. veljače.

Slika 4: Preuzeto s <https://hemptique.com/collections/hemp-t-shirts> (pristup 26.09.2016.). Hemptique. 2016. "Hemp T-shirts".

Slika 5: Preuzeto s <https://www.hort.purdue.edu/newcrop/ncnu02/v5-284.html> (pristup 10.09.2016.). SMALL, Ernest i MARCUS, David. 2002. "Hemp: A new crop with new uses for North America". Trends in new crops and new uses 284-326.

Slika 6: Preuzeto s https://en.wikipedia.org/wiki/Ellora_Caves (pristup 20.09.2016.). Wikipedia Contributors. 2016. "Ellora Caves". (*Wikipedia, The Free Encyclopedia*).

Slika 7: Preuzeto s https://en.wikipedia.org/wiki/Ellora_Caves (pristup 20.09.2016.). Wikipedia Contributors. 2016. "Ellora Caves". (*Wikipedia, The Free Encyclopedia*).

Slika 8: Preuzeto s <http://www.dove-medows.co.uk/hempel.php> (pristup 24.09.2016.). Dove-Medows Marine Coatings Ltd. 2011. "Products".

Slika 9: Preuzeto s <https://en.wikipedia.org/wiki/Tetrahydrocannabinol> (pristup 20.09.2016.). Wikipedia Contributors. 2016. "Tetrahydrocannabinol". (*Wikipedia, The Free Encyclopedia*).

Slika 10: Preuzeto iz privatne galerije. Autor nepoznat. 11.02.2014.

8.2. Transkripti razgovora s kazivačima

Intervju I

Kazivač: Anonimni kazivač 1 (K1)

Autorica priloga: Mirna Petak (I)

Transkribirala: Mirna Petak

Mjesto ispitivanja: Privatni stan

Vrijeme ispitivanja: 16.01.2014.

Napomena: //

I: Što mislite na koji je način najbolje liječiti tešku bolest poput raka?

K1: Kada si u takvom stanju teške bolesti, okružen si s ljudima koji isprobavaju razne stvari - probaju jedno, probaju drugo, probaju treće - i vidiš razne slučajeve i niti to sve ne daje ti pravi odgovor... Sve je samo iz kuta jednog čovjeka, koji je bolestan i nešto je probao... Također, postoji i velik broj slučajeva raka koji su uspješno izliječeni kemoterapijom, a dobro se zna da kemoterapija jako oslabljuje imunitet, koji je jako bitan u borbi

protiv raka. I Psihičko stanje čovjeka tu igra strašno veliku ulogu! Ja jesam prezadovoljan – ja sam mogao u roku od šest mjeseci ne biti više tu. Ovdje sam pet godina duže nego što su mi rekli da ću biti! Jako mi je drago što se nalazim u svim tim procesima i što ulje postoji i što je došla emisija „Na rubu znanosti“, koja nas je sve informirala. Taman se poklopilo moje stanje kada je izašla emisija i odlučio sam isprobati ulje, jer mi je opcija bila izgubiti vratni mišić do ramena - što bi za posljedicu ostavilo veliki invaliditet. Osim toga, živim od upotrebe svog grla i ramena... Na neki način, strah od onoga što nisam želio odvuкао me na put koji mi je otvorio malo šira vrata. Smatram da se najbolje liječiti preventivom!

I: Možete li reći nešto više o metodama koje koristite u borbi protiv karcinoma. Biste li rekli da je konzumiranje ulja najefektivniji način?

K1: Kada pričamo u ulju, odmah možemo napomenuti da se ulje može raditi od jedne ili druge vrste biljke, koje imaju svoje karakteristike. A sad, postavlja se pitanje, koje komponente u ulju liječe? THC bi kod raka trebao zaustavi žilice da se stvaraju na tumoru, to jest, ne dozvoljavati tumoru da više raste, odnosno da se hrani. A CBD je komponenta koja poručuje stanicama raka ono što one same neće, a to je da one umru. To znači da je ipak u nekakvoj terapijskoj vrijednosti nama korisniji CBD - ona komponenta koja nema nikakav psihoefekt (recimo, možda CBD utječe samo na uspjavanje). Kod samog uzgoja biljke, ljudi koji uzgajaju za tržište pušenja žele da biljka ima više THC-a - i onda biljku sjeku u određeno doba - a ako ju se pusti da stoji nešto duže, onda ona počinje otpuštati više CBD. Dakle, već se u samom uzgoju može misliti na to hoće li se biljka uzgajati za terapijske svrhe. Naravno, vezano uz priču o ulju, prirodno iskrsava još jedno pitanje. Gdje nabaviti to ulje? Pitanje je hoće li pojedinac naići na narko tržište kojem je cilj zarada – prodaje se ulje loše kvalitete, razrijeđeno i po velikoj cijeni te je upitan rezultat kada se čovjek ide liječiti time. Puno je upitniji od onoga što sve slušamo i vidimo na internetu. Ako netko radi sam svoje ulje isto tako ne može dobiti nekakvu garanciju, jer ulazi u rizik uzgajanja koje nije legalno - znači opet se osoba izlaže nekakvom stresu, što ne koristi kod raka. Ujedno je i jako česta pojava da ljudi shvate da ulje liječi te kupe jestivo ulje od sjemenki. Ono je jako zdravo i jako nutritivno, ali nema veze s liječenjem raka. Uz ulje od vrhova cvjetova postoje i drugi razni pripravci na tržištu koji liječe rak. Osobno sam, prije ulja, isprobao metodu sa sodom bikarbonom i s njom skinuo metastazu. Dogodilo se to da je prva terapija sodom prošla odlično, dok druge dvije nisu bile toliko uspješne... Kao da su se stanice naviknule i više nisu htjele primati sodu. Stanje mi se više nije poboljšavalo, pa sam prešao na ulje. Trenutno uz ulje, redovito koristim bioenergetske tretmane. Zbog korištenja više metoda, o samoj djelotvornosti ulja u mom je slučaju teško pričati. Samo mogu reći da se obje metode očituju na mojem općem stanju.

I: Možete li reći nešto više o bioenergetskoj terapiji?

K1: Radi se s energijom koja se jako osjeća, koja je slična energiji reikija – radi se polaganjem ruku – s time da moja bioenergetičarka radi s tzv. duhovnom medicinom, jer u isto vrijeme radi i s molitvama. U to vjerujem vrlo jako, jer je jedan moj prijatelj bio izliječen prije mene - na neki način, opet te vjera dovede tamo... I radiš na taj način kako je i prihvaćaš to što radiš. Dakle, ja sam sa sodom skinuo metastazu, što je trajalo dvije i pol godine, te sam nakon toga došao doktoru, koji mi je rekao da bih odmah idući dan trebao na operaciju. Rekli su mi da ne mogu garantirati da ću preživjeti tri mjeseca... U tom sam trenutku krenuo udarno i s jednom i s drugom terapijom paralelno, tako da se ne usudim zagovarati bilo koju metodu zasebno. Moje postojanje ide u prilog i jednoj i drugoj metodi, jer sam istovremeno započeo prakticirati obje, a sad - teško je znati pravi razlog. Ostavi se ti jednog i riskiraj!

Svaki put kada sam prestao s uljem, nastala je metastaza. Jedno veliko iskustvo dogodilo mi se u fazi već gotovog izliječenja, nekakav emotivni stres... I bum! Metastaza se vratila nazad, bez obzira na terapiju. Jesam ja imao manju pauzu, ali cijeli organizam odmah reagira, jer u trenutku stresa imunitet se sruši veoma nisko. Krene proces raka i onda kreće i tvoja borba već protiv tog procesa. Odnosno, već se dogodio proces, samo se on treba materijalizirati - čak se to možda dogodi mjesec dva kasnije (baš da se vidi reakcija na organizmu). Dakle, radio sam po dva tri mjeseca pauzu i uvijek bi mi se dogodio neki stres, uslijed kojeg se pojavila metastaza. A sad, koji je čimbenik metastaze – je li uzrok prekid s uljem ili pak stres, teško je reći. Inače bi po terapiji uljem proces raka trebao biti gotov za tri mjeseca, s tim da sam ih ja napravio par i za mene nije gotov još taj proces. Radu li se tu o čimbeniku da je čovjek već prije u životu nešto konzumirao, pa je već organizam na naviknuto stanje dignutih razina ipak dobio rak? Igra li to ulogu ili pak nešto drugo? Možda je jedna terapija bila super, možda je jedna terapija bila od lošije biljke - tisuću pitanja si čovjek samo može postaviti. Vrlo je teško ocijeniti ovakve stvari, čovjek ne može biti prepametan u tome... Ja sam došao do toga da sam mogao konzumirati doze od 3 ml i da uopće ne osjetim psihoaktivno djelovanje ulja. Ako se uzme u obzir da jedno zrnce nekog drugog čovjeka takne, razvio sam veliku toleranciju, jer organizam se može jako naviknuti. Probao sam razgovarati i s Rickom Simpsonom o svemu tome, no niti on nije imao konkretan odgovor.

I: Kako ste se snalazili za ulje? S obzirom da slijedite metodu Ricka Simpsona, jeste li se i sami okušali u uzgajanju kanabisa?

K1: Nisam nikada probao sam uzgajati. Nije mi to nikada bila opcija zbog nelegalnosti samog procesa, jer to za sobom povlači stres i rizik. Ako si već primoran odraditi neku ilegalnu radnju, bolje ju je odraditi u jednom danu, nego u tri mjeseca. To bi, recimo, bio glavni razlog. Samo, šteta je što je to u okvirima zakona formulirano kao nelegalno. I isto, ne može čovjek nikada biti potpuno siguran u kvalitetu biljke, koliko god se educirao. Ne može se znati jesu li pri uzgoju biljke korišteni neki aditivi, jer ako jesu, ako se ti štetni kemijski sastojci nalaze u biljci, oni će se zasigurno naći i u ulju napravljenom od te biljke.

I: Kada bi vas neka osoba sa sličnom situacijom poput vaše pitala za savjet, što biste mu/joj preporučili?

K1: U svakom slučaju predložio bih terapiju uljem, ali bih također uvijek naglasio da postoje i druge stvari - ne bih se osjećao pravedno kada bih nekome rekao samo za ulje. Npr. kada se piju prirodni sokovi, samo jedna čaša sadrži veliku količinu vitamina koji se unose u tijelo, veću nego kada bi netko pojeo dva kilograma salate. I onda, tako što osoba ne jede krute stvari, više joj probava nije toliko opterećena. Velik postotak energije troši se na probavu, a tada ta energija ostane slobodna i isto odlazi na revitalizaciju organizma. To su te metode, poput Gersonove terapije - ima par takvih sistema koji uključuju voće i povrće. Tu je i soda bikarbona, koja isto jako drži vodu. Postoji, dakle, puno stvari. Graviola isto nije loša, ja ju trenutno pijem... Kod gravirole je dobra stvar ta što ona čisti tijelo od parazita. O puno toga čovjek niti ne razmišlja, dok ne vidi nekakvu grešku na sebi - ja sam primijetio rak tek kada mi se pojavila metastaza, a ne kada sam ga prvotno dobio. Meni se primarno rak razvio na manduli, rak za koji nisam uopće znao.

I: Sada kada „prevrtite film“ u natrag, jeste li imali naznake bolesti i ranije – npr. neke simptome koje tada niste primijećivali?

K1: Da, imao sam nekih naznaka. Upravo po tome što mi se i dan danas događa - cijedi mi se limfa – mogao sam možda to i uočiti. Kada sam imao normalan postotak masnoće tkiva, kada sam bio u sportskoj spremi, primijetio sam kako mi se na trbuhu počelo stvarati nešto poput celulita. Zapravo sam upravo to počeo i primijećivati – to kako rak troši proteine – možda se sve to skupa tu vidjelo.

I: Jeste li se obratili doktoru po pitanju svih tih metoda koje ste isprobali? Jeste li komentirali vaše pristupe i to što se događa vama i vašem tijelu?

K1: Da, naravno! To je bio vrlo znakovit moment, jer je moj put liječenja bio takav da sam ja prvo došao svom bioenergetičaru - on mi je savjetovao da ne idem k doktoru, s čime sam se ja ujedno i složio. Tada smo krenuli s terapijom sodom, s kojom sam skinuo metastazu od otprilike veličine jajeta na veličinu lješnjaka. Tu sam došao kod doktora, sve sam mu to rekao, no on je odvratio da je to bila voda i nije dalje htio razgovarati o tome. Samo mi je bila ponuđena operacija, kemoterapija ili zračenje... Kada sam ponovno došao nakon šest mjeseci, komentirali su da je tu nešto jako čudno kod mene, da još nisam „buknuo“ – a pretpostavili su da mi je preostalo još samo tri mjeseca života – i ponovno mi predložili isto, što sam ja odbio. Nakon godinu dana, kada mi se ponovno pojavila metastaza, vratio sam se doktoru, koji mi je još jednom iznio isti prijedlog. Ponovno sam odbio njegovu ponudu, na što je doktor ovoga puta rekao da više ne moram niti dolaziti kod njega, kako mu samo oduzimam vrijeme. I to se radilo o doktoru preko „veze“, znači o doktoru koji ti je „naklonjeniji“.

I: Što na kraju čovjek može naučiti iz jedne teške situacije, poput vaše, s kojom se mora suočiti?

K1: Bolest ti uvijek donese i nešto mudrosti. To definitivno stoji, koliko god puta smo to čuli. Nije svaki put zlo za zlo, nego se može steći i određeno iskustvo. To je tako, bolest te stavi u određeni kut gledanja, gdje se unutarnje vrijednosti - izgrađene na nekakvim predrasudama i autoritetima društva nametnutim vremenom u kojem si rođen - uklanjaju, jer se malo odmakneš od toga i lakše se uoče stvari koje su doista bitne za neku osobu. Kada pojedinac uspije uočiti prave vrijednosti i reducirati stvari koje su na pola bitne za njega, još uvijek nalazi iste sfere zadovoljstva, samo na jednostavnije načine. E sad, je li je sreća za nas da smo došli do rubova egzistencije, jer se sve izokrene zbog toga, ili je to nesreća? Pa ja bih rekao da je sreća, prilika, prirodna stvar... Zapravo je stvar u tome da se ne bude pohlepan - čovjek može biti veoma zadovoljan i s jako malim stvarima, a ako se fokusira na stvari koje ne može dosegnuti, to rezultira nezadovoljstvom. No, ako je čovjek fokusiran na male stvari, na male korake koje može ostvariti, bit će konstantno zadovoljan. Najveće ograde koje čovjek sam sebi zapravo postavlja su predrasude i strah.

I: Možete li reći nešto više o emociji straha, koja je veoma moćna, ali u isto vrijeme i veoma destruktivna, a uvelike je potaknuta od strane farmaceutske i drugih industrija?

K1: Ako idemo u te sfere, onda je sve u dućanima organizirano tako da se industrija bolesti dogodi. Jer većina stvari koje jedemo sadrži štetne tvari, kao što je to hormon rasta. Ako u svoj organizam unosimo meso koje sadrži hormon rasta, onda će taj hormon rasta ujedno utjecati i na naše tijelo. Ako se radi o raku, taj hormon samo pospješuje rast raka, jer ga u tom mesu ima u neprirodnim količinama. U slučaju farmaceutske industrije stvar nije ništa drugačija nego u drugim industrijama. Mislim da je sveopće razmišljanje puno važnije od ovakvih detalja kao što su ulje i neke druge stvari... Kada se revolucionarno primimo za bilo koju temu, zapravo nam se tako zatvaraju oči pred onim što je najbitnije, a to jest uopće ne doći u potrebu, nego živjeti u skladu. Mislim da je to, koliko god to čovjek individualno doživio, svojstveno svima nama – kroz spoznaju života općenito. Život može biti veseo i lagodan i segmentiran na milijarde nas... Znači da odgovornost nad opstankom neke vrste može biti segmentirana na jako puno ljudi, pa se čini da je ta odgovornost mala, a ona je zapravo jako velika. A mi imamo odgovornost nad opstankom u robovlasničkom sistemu (na neki način ujedno smo i robovi bolesti). Pravi rob je u prošlosti radio, ali je uvijek mogao jesti, odnosno barem mu je bilo zagarantirano dobivanje nekakvog obroka. Danas, čovjek jednako tako radi kao rob, ali na kraju mjeseca nije siguran hoće li imati dovoljno novaca za hranu...

I: Hvala vam puno što ste odvojili vrijeme za ovaj intervju!

Intervju II

Kazivač: doc. dr. sc. Ognjen Brborović

Autorica priloga: Mirna Petak (I)

Transkribirala: Mirna Petak

Mjesto ispitivanja: Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Vrijeme ispitivanja: 2.07.2015.

Napomena: //

I: Recite ukratko nešto o dolasku kanabisa u hrvatske ljekarne i o zakonskom uređenju istog.

doc. dr. sc. Ognjen Brborović: Svi lijekovi su regulirani kroz Zakon o lijekovima, pravilnicima o propisivanju lijekova, pravilnicima o cijenama lijekova na veliko, o uvrštavanju lijekova na listu. Dakle postoji čitav set zakona, od kojih smo dio preuzeli od Europske Unije i uskladili, i dio je napisan pod zakonskim aktima u skladu s nekim našim postojećim poslovanjem i našom idejom kako bi trebalo poslovanje s lijekovima regulirati. Čim pričamo o nekom lijeku, osnovna odgovornost da se lijek pojavi u Hrvatskoj, ili bilo kojoj drugoj zemlji, je na farmaceutskoj tvrtki koja ga proizvodi. Dakle, ako nema interesa farmaceutske tvrtke da se lijek pojavi na tržištu, nema niti lijeka. Vrlo jednostavno. Tek iznimno, postoji drugi način da se lijek pojavi kod nas i taj je jako skup, kompleksan i neodrživ.

Svi postojeći lijekovi s kanabinoidima su uredno registrirani kao add on terapija, dodatna terapija. Dodatna terapija uvijek poskupljuje liječenje – ne postoji način da dodatna terapija smanji cijenu lijekova, jer imate lijekove i na njih dodate add on, to znači da koliko add on dođe, toliko liječenje bude skuplje. Tu se sad otvara gomila problema (npr. cijena).

I: Kad smo kod distribucije lijekova, odnosno u slučaju distribucije cvjetova konoplje uzgojenih od strane farmaceutske industrije i farmaceutskih tvrtki, s obzirom da se radi o običnom cvijetu, koji ne zahtjeva neke posebne uvjete, hoće li možda uzgoj biti dopušten i pacijentima?

doc. dr. sc. Ognjen Brborović: Pitanje hoće li se saditi nešto doma nije medicinsko pitanje, to je političko pitanje, pitanje za premijera, za političare u sjeni, za opoziciju, za sabor... Za potpuno drugi set ljudi od doktora. Sadnja nema veze s medicinom, to je čista politika. To je ideja nekog drugačijeg, liberalnog društva...

I: Recite nešto više o hrvatskom modelu po pitanju upotrebe konoplje u medicini.

doc. dr. sc. Ognjen Brborović: Postoji gomila nesporazuma oko tih modela. Ideja da mi imamo specijalan model zaslužuje jednu paušalnu ocjenu. Osim toga, većina tih modela u svijetu su kombinirani modeli, pa tako recimo u Nizozemskoj imate tvrtku, koja je najpoznatija, zove se Bedrocan, najdulje radi (20 godina) proizvodi svega 500 kg godišnje cvijeta ukupno - za Nizozemsku i čitav niz zemalja u koje izvozi. Međutim, ne možete to gledati nikako drugačije nego da u Nizozemskoj uz medicinski, Bedoracan-ov kanabis svatko tko hoće može zasaditi sam nekoliko biljaka konoplje. Ista ta situacija je u Portugalu, Španjolskoj, pa čak i u Austriji. I sad, koji vi tu model imate? Imate nekakav čudnovati *Mischung* – u nekim zemljama ne smijete ništa, u nekim zemljama možete nešto, u nekim zemljama nešto možete i saditi, a u nekim zemljama možete sve i svašta... Ono što sam ja naučio u radu s administracijom jest da je nama vrlo teško ponekad prigriliti vlastiti suverenitet. Mi moramo prigriliti vlastiti suverenitet i reći super, proučili smo što se događa u drugim zemljama i ovo je naš model. A taj naš model nije ni po čemu poseban – to je potpuno običan model – samo je naš. Nema nikakve specifičnosti, nikakve ekskluzivnosti, nikakve revolucionarnosti, on je totalno striktno medicinski poduprjet, vrlo je konkretan

i čini se da će biti dovoljno fleksibilan okvir da omogućava promjene kako se dešavaju. To gledanje preko ramena, kako je npr. Amerika riješila taj problem je super, ali mi ne možemo ništa od toga implementirati. I ako netko misli da možemo slavenski model implementirati, da će nam biti lako, grdo se vara. Nama je bilo puno lakše ovaj model implementirati, na način da izbjegnemo sve radikalne promjene, da s minimalnim promjenama postojećeg sustava imamo sve. Drugim riječima, ovo je bilo najjednostavnije provesti i ne bi me čudilo da i druge susjedne zemlje vrlo brzo preuzmu ta rješenja. No, ne bi se ništa od toga dogodilo da Huanito Luksetić nije završio u zatvoru, to isto morate priznati, on je taj koji je doveo do promjena. On osobno. On je jedini heroj u cijeloj ovoj priči, jer on je teško bolestan čovjek, koji je javno rekao da mu je nanesena nepravda.

I: Koja je situacija s kliničkim istraživanjima u Hrvatskoj?

doc. dr. sc. Ognjen Brborović: Dakle, još jedan dio nama se čini da je užasno važan. Meni se osobno čini da u Hrvatskoj više nema pravih kliničkih istraživanja i ja bih volio da je hrvatsko znanje i hrvatska kompetencija – medicinska i znanstvena – na bitno višem stupnju. Hrvatska je prilično osiromašena zemlja, i velika većina kliničkih istraživanja koja se provode u Hrvatskoj, su zapravo istraživanja u kojem glavni istraživači nisu naši stručnjaci, nego ih farmaceutska industrija financira. Glavni istraživači su iz primjerice, Njemačke, Engleske, Amerike, Francuske, Švicarske, a u Hrvatskoj se doslovce na nivou – možda zvuči smiješno, ali, pa automatizma skoro – provode klinička istraživanja. Moja je ideja, nadam se da ću ju uspjeti provesti u djelo, osnovati jedan fond za mlade istraživače, koji žele istraživati medicinske učinke kanabisa, a koji ima dva cilja. Jedan je istražiti dodatne medicinske učinke kanabisa, a drugi je potaknuti hrvatsko znanje, hrvatske kompetencije, npr. kako se pišu protokoli, kako se prijavljuje Središnjem etičkom povjerenstvu, kako se provode istraživanja, kako se prijavljuju nuspojave, kako se prijavljuju rezultati... Sve to skupa, ja imam osjećaj da je nestalo u Hrvatskoj, da se smanjilo do te mjere da se svelo na par izdvojenih otoka, par eksperata koji bi to mogli napraviti. (...) Ja bih volio napraviti jedan fond, koji bi funkcionirao po principu natječaja i koji bi se upravo medicinskim kanabisom bavio u kliničkim istraživanjima.

I: Hvala vam puno na vašem vremenu!

Intervju III

Kazivač: dipl. ing. org. rada i mag. ing. el. techn. Gordan Masnjak

Autorica priloga: Mirna Petak (I)

Transkribirala: Mirna Petak

Mjesto ispitivanja: Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Vrijeme ispitivanja: 23.08.2016.

Napomena: //

I: Kako biste ukratko komentirali ekološki pristup, pospješen svekolikom upotrebom kanabisa?

dipl. ing. org. rada i mag. ing. el. techn. Gordan Masnjak: „Stanje ekološke svijesti, u potpunosti ekološki pristup svemu što nas okružuje, svima nama je prihvatljivo, a koliko je izvedivo ovisi o djelima koja činimo svakodnevno. Konoplja je biljka koja to svojim potencijalima može ostvariti kroz kratko vrijeme, kao *hrana* i *lijek* ljudima i životinjama.“

I: Hvala vam na ovoj zanimljivoj misli!

Intervju IV

Kazivač: dr. Robert Melamede

Autorica priloga: Mirna Petak (I)

Transkribirala: Mirna Petak

Mjesto ispitivanja: Kristalna dvorana, The Westin

Vrijeme ispitivanja: 27.5.2015.

Napomena: //

I: Tokom vašeg predavanja, spomenuli ste kako u nekim slučajevima ulja bogata THC-om ne mogu pomoći pacijentima.

dr. Robert Melamede: Ne djeluje na sve tipove karcinoma, to je poanta. I čini se da rjeđe djeluje kada su ljudi prethodno podvrgnuti kemoterapiji ili radijaciji. (...)

I: Možete li pojasniti termin „medical refugees“?

dr. Robert Melamede: Medical refugees – tragična je činjenica da postoje ljudi kojima je potreban kanabis, a tamo gdje žive ne mogu ga dobiti. Kada je to tvoje dijete ili neki drugi član obitelji, a vidiš da možeš olakšati užasnu patnju, kao djeca koja imaju napadaje sto puta tokom dana (...) napadaji se efektivno tretiraju kanabisom, ali i mnoge druge bolesti, tako da je potpuno bezumna trenutna situacija, za mene, to je bolest vladajućih (governmental illness)!”

I: Objasnite na koji način upotreba kanabisa u medicini utječe na promjene u znanosti općenito, kao i na koncept poimanja ljudskog tijela i njegovih funkcija, pogotovo kada znamo da je sve do nedavno unutar znanstvenog diskursa dominirao stav da je neurogeneza nemoguća.

dr. Robert Melamede: Danas se zna kako kanabinoidi promoviraju regeneraciju, neurogenezu, kao i plastičnost – mogućnost ponovnog povezivanja, rješavanja onoga što više nije korisno i učvršćivanja onoga što se koristi – tako da je kanabis presudan u kontroliranju dinamike razvoja mozga.

I: Hvala vam na vašim odgovorima!

Intervju V

Kazivač: dr. Slavko Sakoman

Autorica priloga: Mirna Petak (I)

Transkribirala: Mirna Petak

Mjesto ispitivanja: Privatni prostor

Vrijeme ispitivanja: 27.1.2014.

Napomena: //

I: Možete li reći koji je općenito vaš stav o biljci marihuani?

dr. Slavko Sakoman: Marihuana ili biljka kanabis – kanabis sativa ili kanabis indica, kao dvije varijante faktički iste biljke – su nešto što postoji u našem eko sustavu, da ne kažem oduvijek. Sve što postoji ima neki značaj i mnoge biljke koje nas okružuju služe ili za hranu ili za lijekove, a neke su otrovi. Neki dijelovi biljke mogu služiti za nešto korisno, neki drugi pak mogu biti vrlo štetni – nekada cvijet može biti koristan, a korijen otrovan. Nama je kanabis zanimljiv radi jedne supstance, a to je Δ^9 -tetrahidrokanabinol (THC) – glavna tvar u biljci koja ima psihoaktivni učinak na čovjeka. Naime, ima svojstva djelovanja kao droga – može promijeniti stanje svijesti, doživljavanje stvarnosti, stvoriti osjećaj ugođe i euforije. U mozgu postoje kanabinoidni receptori (CB1), mjesta na koja se veže naš prirodni neurotransmiter (koji proizvodi naš organizam), endokanabinoid anandamid, nešto

slično THC-u ali i spomenuta psihoaktivna tvar THC. Dakle preko tih receptora koji su difuzno raspoređeni u mozgu, THC utječe na naše psihičko stanje ali i tijelo – stvarajući osjećaj euforije te niz fizičkih simptoma, koji su prisutni kada se netko „napuši trave“.

I: Možete li ukratko objasniti kako funkcionira naš endokanabinoidni sustav u doticaju s marihuanom?

dr. Slavko Sakoman: Kada je riječ o kanabidiolu (CBD-u), on nije psihoaktivan. Njemu se pripisuje ljekovito djelovanje kod raka npr. dojke, prostate... Doduše, Rick Simpson zagovara stav da je i sam THC u biljci bitan za to ljekovito djelovanje. Biokemičari su proučavali mehanizme na koje bi kanabis ulje, odnosno aktivne komponente THC i CBD mogli ljekovito djelovati i to s jedne strane preko djelovanja na mozak, a preko mozga na imunološki sustav – a s druge strane i preko kanabinoidnih receptora tipa 2 (CB2) kojih ima u membranama stanica, u slezeni, u jetri, svugdje... Pretpostavlja se da se preko vezanja kanabidiola na CB2 receptore, mogu modificirati neki biokemijski procesi koji imaju utjecaj na razvoj ili na sprečavanje množenja stanica. Prema njihovoj teoriji, kanabinoidi tako mogu bez nuspojava, koje inače prate liječenje kemoterapijom, sprječavati brzo množenje stanica – i time sprječavati rast tumora i redukciju tumorske mase. Mišljenja sam da treba uložiti puno novca da se provedu znanstvena istraživanja i složene procedure kojima bi se nedvojbeno odgovorilo na pitanje može li bilo koji proizvod iz te biljke doista dobiti status lijeka za liječenje te i te bolesti. Dokle dok god se to ne dogodi, ovo sve ima težinu „priča“.

I: Koje je vaše mišljenje o ovoj biljci kao lijeku?

dr. Slavko Sakoman: Ako ta biljka sadrži mnogo različitih biokemijskih tvari uz taj THC i CBI koji smo spomenuli, onda je logično postaviti pitanje mogu li neke od tih tvari biti korisne za liječenje određenih zdravstvenih problema. No otvaranje takvih pitanja u javnosti se ipak najviše koristi kao moćan marketing – putem kojeg se pokušava uvjeriti javnost da je marihuana zapravo dobar lijek koji koristi čovjeku a ne „droga“ protiv koje se treba boriti. Promjena percepcije marihuane u tom smislu kod većine građana otvara put prema legalizaciji ili barem dekriminalizaciji te „droge“. U konačnici, čini se da se na globalnoj razini strpljivo planira učiniti ono što se dogodilo u Koloradu; legalizacija uzgoja, proizvodnje i prodaje marihuane za rekreativne svrhe, za uživanje (ovdje u Hrvatskoj bismo rekli za drogiranje). Logika kojom su išli političari u Koloradu je jasna. Nakon što su izmjenama Zakona osigurali marihuani legalni status, isti koji imaju duhan i alkohol, omogućili su licenciranim kompanijama da standardiziranim postupkom uz određenu kontrolu i ograničenja, proizvode i prodaju marihuanu građanima. Time su „jednim udarcem ulovili 4 muhe“; 1. Osigurali su da država ima još jedan izvor sredstava za punjenje proračuna porezom, 2. Kompanije su dobile mogućnost zarade i zapošljavanja ljudi koji se bave proizvodnjom i prodajom novog proizvoda, 3. Narod je zadovoljan jer sada može legalno pušiti „travu“ i uživati u tome, 4. nema više problema i potrebe trošiti resurse represivnog aparata na kazneni progon i procesuiranje ljudi koji su zbog svoje potrebe ilegalno, proizvodili, kupovali ili preprodavali ovaj proizvod. Bit će doduše i dalje potreba represivne kontrole nad osobama koje će legalno kupljenu marihuanu preprodavati maloljetnim osobama. Time „marihuana kao lijek“ postaje neka posve druga priča.

I: Smatrate li da pojedinac može postati ovisan o marihuani?

dr. Slavko Sakoman: Može se postati ovisan o kanabisu. Liječio sam puno pacijenata koji nisu mogli prestati uzimati tu drogu i koji bi se osjećali loše kada su pokušali prestati. A kada govorimo o adiktivnom potencijalu samog THC-a, onda je on manji no što je slučaj s nikotinom ili alkoholom. No kada govorimo o zdravstvenim štetnim posljedicama, kod marihuane nije toliko problem radi rizika izazivanja ovisnosti, tu se naprosto radi o jednoj moćnoj psihoaktivnoj supstanci, koja kod vrlo mladih osoba (djece, tinejdžera), izaziva jake promjene u

ponašanju. Povećanjem dostupnosti kroz legalizaciju te treće droge (marihuane uz duhan ili alkohol) i uzimajući u obzir laku dostupnost psihoaktivnih adiktivnih lijekova (osobito BZD, analgetici, koje pruža farmaceutska industrija) - ovoj civilizaciji bi još veći problem bio kako zaštititi djecu, tinejdžere, na čiji razvoj osobito rada mozga bilo koja droga ali i THC izrazito štetno utječe. Duhan (nikotin) je otrovan za fizičko zdravlje na sto načina, ali osoba pod djelovanjem nikotina ne pokazuje poremećaj u ponašanju i doživljavanju. Ona kontrolira svoj odnos prema realitetu, što kod vrlo mladih ljudi, koji konzumiraju marihuanu, nije slučaj. Prije bih rekao da bi bilo puno isplativije ograničiti potrošnju duhana i alkohola, nego da ovoj civilizaciji ponudimo i treću drogu (govorim o zapadnoj civilizaciji).

Kada je riječ o uzimanju kanabisa, kao pomoćnog ljekovitog sredstva, trebalo bi se točno odrediti indikacije za isplativu i sigurnu primjenu, postupak proizvodnje trebao bi se standardizirati, kako bi se točno znalo koja količina bi bila jedna doza te u odnosu na tjelesnu težinu, način i vrijeme uzimanja itd. Količina THC-a u cvjetnim vrhovima ženske biljke može varirati od 2-20% i više, a i drugi sastojci same biljke se mogu razlikovati. Kada je riječ o rekreativnoj konzumaciji, to nije toliko potrebno, jer konzument osjeti djelovanje biljke, osjeti kada se napuštao. I drugi konzumenti droga znaju koja im je doza potrebna za postizanje željenog učinka. Treba znati da ta biljka u svom lišću ili cvjetnim vrhovima ima na stotine različitih biokemijskih tvari, koje se pretvorene u dim pušenjem unose u dišni sustav. U tom dimu ima puno štetnih tvari i nitko ne može reći da je pušenje marihuane, dobro za fizičko zdravlje. Dokazano je da nije dobro ni za pluća ni za bronhe. Mnoge su supstance sigurno štetne kao i u duhanu koji je štetniji radi količine dima, čađe i tara koji se natalože u bronhe i bronchiole – male tunele kroz koje udišemo zrak, jer ljudi znaju popuštiti u danu i do 60 cigareta, dok većina konzumenata „trave“ popuši nekoliko jointa tjedno. Razlika je i u trajanju djelovanja. THC dugo djeluje, jer se sporo eliminira iz tijela dok se nikotin brzo eliminira pa svakih sat vremena pušač traži cigaretu. Ali ima mojih pacijenata što su pušili i po dvadeset jointeva dnevno - nisu mogli bez toga, znači, postoji rizik i za ovisnost.

I: Koje je vaše mišljenje o aspektu THC-a kao ljekovitoj supstanci i njegovoj uporabi u pogledu smanjenja patnje i boli u teško bolesnih pacijenata?

dr. Slavko Sakoman: Praviti veliku priču oko uporabe THC-a u terapiji boli radi rizika ovisnosti jest jedna velika glupost radi činjenice da mi u tradicionalnoj medicini - kroz stoljeća u povijesti - koristimo opijum ili alkaloidne opijume u terapiji boli. U opijumu, sasušenom soku čahura maka, dva su alkaloida koja se izdvajaju i koja su moćni analgetici (lijekovi koji suzbijaju bol) – morfin i kodein. Iz morfina se proizvodi heroin, još jači analgetik. U svjetskoj medicini, danas se koriste i opioidni analgetici, koji su slični po djelovanju morfiju, odnosno heroinu, kao što je metadon, petidin, fentanil, buprenofin itd. Svi su ovi analgetici vrlo adiktivni, ali ih koristimo radi olakšanja patnje boli osobito kod ljudi koji umiru od neizlječive bolesti, kao što je to npr. rak. Važna je zadaća medicine da olakša proces umiranja čovjeka. Ako koristimo te moćne opijate izrazite adiktivnosti, koji su vrlo dostupni ljudima (čak i za zlouporabu), zašto nekima ne bismo preporučili manje adiktivno sredstvo poput THC-a, koje nema rizik od ovisnosti, koje će ih smiriti, poboljšati im apetit? Ja jesam za to da se odrede indikacije i da se i taj način pomoći učini dostupnim onima koji to žele i kojima bi to pomoglo. Nisam za to da se kanabis učini posve dostupnim za zdrave ljude koji se žele „drogirati“.

I: Slažete li se s time da stanice tumora imaju puno više CB receptora nego zdrava stanica i kada, na primjer, konzumiramo ulje CBD se veže na stanicu tumora i tako je ubija?

dr. Slavko Sakoman: Postoje principi po kojima se treba razmišljati kada se traži odgovor na vaše pitanje. Liječnik, koji je istovremeno i znanstvenik, ne može imati svoje mišljenje kada je riječ o pitanju da je li doista

proizvod ili lijek na bazi marihuane, kao što je ulje od kanabisa, ljekovito za određene vrste raka. Neka znanstvena istraživanja, od kojih su neka rađena i na Harvardu, donijela su neke rezultate koji pokazuju da se usporava rast tumora i da je kod nekih kožnih karcinoma (koji su mazani s kanabis uljem) došlo do regresije. Međutim, nije bilo adekvatnih kliničkih studija, koje su po strožim protokolima trebale biti rađene i koje su vrlo skupe, da bi medicinska znanost, odnosno „evidence based“ medicina nedvosmisleno zaključila nešto više o tome. Ja sam ekspert na području moje struke i bilo bi posve neispravno s moje strane, osobito jer imam javni utjecaj, da bilo kojom svojom izjavom dajem lažnu nadu nesretnim ljudima koji boluju od raka. Ne želim da bilo tko na osnovi moje izjave, odluči ne pitajući za cijenu nabaviti od nekoga nekakvo čudesno kanabis ulje kojim će se „izliječiti“. To čine alternativni takozvani „medicinari“, najčešće prevaranti koji lažu ljudima, koji „mogu“ sve liječiti. Oni mogu svojom uvjerljivošću varati ljude i uzimati novac, što je i kriminalno i nemoralno. Rak je najgora nevolja koja može zadesiti čovjeka - ljudi se hvataju za slamke, jer se radi o njihovom životu. I zato podržavam sva istraživanja kanabisa i ako se utvrdi ljekovit utjecaj da se proizvedu standardizirani lijekovi i da se pomogne ljudima! U suvremenoj medicini, liječenje malignih bolesti je vrlo profitabilno, kemoterapije su vrlo skupe premda u mučne za pacijenta, uzrokujući prolazno oštećenje i zdravih tkiva. Rick Simpson i biokemičar Dennis Hill zagovaraju korištenje kanabisovog ulja hrabro tvrdeći da nema nuspojava i da nema oštećenja zdravih stanica. Oni tvrde da je moguće karcinom dojke ili prostate izliječiti bez štetnih nuspojava i patnji koje prolazi pacijent koji se liječi standardiziranom današnjom kemoterapijom. No kako im vjerovati? Znači, treba nastaviti istraživanja, a što se tiče pojedinačnih slučajeva izliječenja, teško ih je provjeriti.

I: U slučaju šizofrenije, u većini literature iznesen je stav kako marihuana potiče psihozu, dok Rick Simpson i njegovi sljedbenici tvrde da se konzumiranjem marihuane ova bolest suzbija. Što možete reći o tome?

dr. Slavko Sakoman: Dokazano je da ljudi koji su disponirani za psihoze imaju oko 6 puta veći rizik da će razviti psihotični poremećaj ako konzumiraju kanabis. Imam brojne pacijente, koji, ako se prejako napuše, dožive paranoidno stanje. U svojoj praksi svjedočio sam tome bezbroj puta. Kod nekih ljudi, dakle, kanabis doista izaziva psihotične paranoidne reakcije ili halucinatorna stanja. Istina jest da je u medicini, u jednoj fazi, bilo teorija kako bi se neka teška bolest, kao što to i jest podmukla šizofrenija, možda mogla zaustaviti u smislu dezintegracije ličnosti, ukoliko bi tu podmuklu dezintegrativnu šizofreniju jednostavno aktivirali u smislu akutne psihoze. Kada se naglo pojavi stanje akutne psihoze, iza toga se ponekad brže može postići remisija nakon koje pacijent praktički dođe k sebi. Bilo je pokušaja da se napravi model psihoze, da se halucinogenima izazove stanje akutne psihoze, pa da se onda akutno stanje psihoze pokuša riješiti kao i kod svake druge akutne psihoze. Međutim, uporaba halucinogena u tom smislu nije se pokazala učinkovitom.

I: Može li uporaba ulja koje sadrži THC koristiti ljudima kako bi se lakše nosili sa stresovima s kojima se susreću u svakodnevici?

dr. Slavko Sakoman: Stres je glavni uzrok brojnih psihofizioloških bolesti, a ujedno uzrokuje i oštećenje imunološkog sustava. Stresne reakcije - ako se često događaju - vrlo su štetne za opće zdravlje. Ovdje možemo postaviti pitanje kako da se ljudi, koji su u takvim životnim okolnostima, nose sa stresom i razviju bolje mehanizme adaptacije? Postoji mnogo psiholoških metoda kojima se čovjeku olakšava adaptacija na realnost, no, neki ljudi to ne mogu naučiti, niti ih ima tko naučiti - malo je psihologa koji su u takvoj praksi negdje dostupni ili psihijatar, koji bi učili ljude kako da se nose s ovim ritmom i problemima života. Jedan način za smirenje, za smanjenje napetosti, za nervozu, nesanicu, jest uzimanje lijekova – Hrvatima se godišnje napišu na stotine tisuća recepata za Apaurin, Normabel, Xanax, Praxiten... Neki ljudi pribjegavaju i alkoholu kako bi se

smirili, što je vrlo štetno. Jasno, ovdje iskrsava pitanje bi li u tom smislu bilo bolje uzeti nešto kanabisa navečer? Bi li malo kanabisovog ulja s nešto THC-a pomoglo čovjeku da se opusti uz manje štete nego da uzima tablete na koje se može naviknuti? To je stvar medicine da ispita komparativne prednosti ove ili one metode. Također, se medicina mora odrediti u odnosu na tzv. alternativne metode liječenja. Je li ispravno da mnoge alternativne pokušaje medicina odbacuje kao prijevaru? Ako se alternativna metoda počne koristiti tek na kraju kada medicina diže ruke, jer nema pomoći, dakako da je tada malo vjerojatno da išta može pomoći, kao u slučaju raka s difuznim metastazama. Ovo se odnosi i na situaciju kada je riječ o marihuani (ulju) i karcinomu. Bi li se u ranoj fazi neki maligni proces mogao zaustaviti primjenom kanabis ulja? Ne, to pitanje ja sigurno ne mogu odgovoriti. Sama marihuana ili sastojci marihuane, pušenje jointa na primjer, doista može olakšati patnju kada je riječ o kroničnoj boli uzrokovanoj nekim bolestima, smanjiti spazme mišića ljudi s multiplom sklerozom, poboljšati mobilnost, san, kada je riječ o leukemiji, može pomoći u smanjenju mučnine uslijed kemoterapije i poboljšati apetit... U svim tim slučajevima, ako to pomaže čovjeku, zašto mu to ne bismo omogućili?

I: U prošlosti je i na području Hrvatske uspješno rasla industrijska konoplja (npr. u Slavoniji), ali je u bližoj prošlosti bilo nemoguće uzgajati ovaj usjev zbog zakonskih okvira RH. Sada se situacija konačno mijenja; mislite li da je javnost uočila značaj proizvoda industrijske konoplje?

dr. Slavko Sakoman: Konoplja - koja je osobito rasla po Slavoniji, uz rijeke (Dravu npr.) ranije se masovno koristila za izradu vrlo kvalitetne užadi, zanimljivih tkanina i posteljine, ali i u mnoge druge svrhe. S obzirom da se vremenom kontaminirala oprašivanjem s ilegalnom marihuanom, radi straha da će sadržavati THC, pojačala se kontrola i ta je tradicija prekinuta. Sada Hrvatska obnavlja plantaže industrijske konoplje koja u sebi ne sadrži više od 0.2% THC-a (znači ona je dopustiva). Postoji i proizvodnja ulja iz sjemenki konoplje (Rick Simpson zagovara proizvodnju ulja iz kompaktne biljke, cvjetova), koja sadrže puno omega-3 i omega-6 masnih kiselina. Marketing govori da su to prirodne komponente koje moramo unositi u tijelo. Vjerujem da to može biti korisno za ljude, kao što je korisno i bučino ulje i maslinovo ulje... Jestiva ulja imaju svoju određenu energetsku vrijednost i sadrže puno korisnih prirodnih tvari. Ulje industrijske konoplje u sebi nema nikakvih psihoaktivnih sredstava. Ako netko želi to isprobati kao npr. začim za hranu ili samo da popije npr. dvije žlice dnevno (koliko se sugerira u okviru neke recepture za poboljšanje zdravlja imunološkog sustava), zašto ne? Čim je proizvod deklariran i registriran, sigurno nije štetan. U kojem smislu je medicinski korisno, to ostaje otvorenim pitanjem. Čovjeku koji se zdravo i normalno hrani, koji zdravo i uredno živi, njemu to sve skupa uglavnom ne treba, jer se inače sa zdravom hranom u organizam unose sve potrebne tvari. Međutim, ako je profit u pitanju, najlakše je zaraditi na uvjeravanju ljudi da će to biti dobro za poboljšanje njihovog zdravlja, „jer oni imaju na policama proizvod koji je bolji od samog lijeka“. To su takozvana pomoćna ljekovita sredstva. Za njih nije stroga procedura dokazivanja da su oni korisni, što je nužno u farmaceutskoj industriji za lijekove. Dokazivanje da je neki lijek koristan i da nema štete npr. za trudnice, košta milijune i milijune dolara u proceduri patentiranja i registracije novog lijeka. Na televiziji možemo svakodnevno vidjeti reklame koje nas nutkaju da konzumiramo određeni proizvod, za koji se nije moralo plaćati istraživanje i koji je dozvoljeno oglašavati i uvjeravati ljude da je to njima potrebno i korisno. Ljudi troše puno novaca premda im većina tih takozvanih lijekova, vitamina i minerala uopće ne treba. Ljudi se boje bolesti ili se loše osjećaju radi psiholoških razloga, a pomoćna ljekovita sredstva imaju i određeni placebo učinak, jer vjeruju marketingu te na kraju i sami zaključe da im je bolje. U okviru toga treba razmatrati i marketing kada je riječ o ulju konoplje.

I: Postoje razni oblici unošenja marihuane u naš organizam. Tu su još i čajevi, kolačići - space cookies, sokovi od svježe biljke, ali i ulje. Možete li komentirati razne oblike unošenja marihuane u naš organizam?

dr. Slavko Sakoman: Kada je riječ o konzumaciji kanabisa proizvoda, ako osobe žele prvenstveno doživjeti brzo psihoaktivno djelovanje, gdje se ispred svega aktivira djelovanje THC-a, onda je pušenje najefikasniji način. Međutim, pušenje marihuane ili hašiša najlošiji je način kada je riječ o oštećivanju pluća i bronha, tu nema uopće govora. Zato je bolje da se radi zdravstvenih problema koristi ulje gutanjem. Korisne komponente se apsorbiraju i nema posljedica za dišni sustav. Jednako je tako sigurnije konzumirati proizvode marihuane u obliku čaja ili kolačića, jer crijeva „uzmu“ ono što im treba. Imao sam pacijente koji su si radili pogače s hašišom. Jedna moja pacijentica je završila na sudu radi hašiša a branila se da joj je trebalo više hašiša radi pečenja pogačica u koje je stavljala tu drogu da bi jedenjem unosila u tijelo THC radi smirenja i sna. Ta pacijentica nije mogla konzumirati marihuanu pušenjem jointa, jer je jako kašljala i imala je jaku alergijsku reakciju. Znači, kada je riječ o načinu uporabe, ako se već to afirmira kao pomoć čovjeku (a ne za drogiranje), onda bi sigurno bilo korisno napraviti takve pripravke koji će izazvati što manje štete za zdravlje.

I:Što je po pitanju korištenja kanabisa u medicinske svrhe ovdje u Hrvatskoj? Hoćemo li uskoro doživjeti promjenu zakona i po tom pitanju?

dr. Slavko Sakoman: Ja mislim da je Hrvatska u tom smislu dosta rigidna i konzervativna, nije slijedila neke trendove drugih država EU, a obzirom na teške gospodarske i druge probleme izazvane nefunkcioniranjem političkog sustava, pitanje kanabisa im sigurno nije na listi prioriteta. Hrvatska će vjerojatno malo pričekati i možda promijeniti svoj stav ako se to pitanje uredi na razini EU. I ovo sada što su napravili - da je posjedovanje marihuane za osobne potrebe prebačeno s kaznenog na prekršajni zakon - već je i to jedan korak naprijed, što je trebalo učiniti još prije 20 godina.

I:Dakle, pobornik ste dekriminalizacije marihuane, koja se u našoj zemlji dogodila prije godinu dana. U tom pogledu, također ste za HTV 1, u emisiji „Otvoreno“, 07. ožujka 2013. izjavili da je bitno jasno odrediti i ograničiti količine kanabisa u pogledu posjedovanja. Kako biste vi riješili taj problem?

dr. Slavko Sakoman: Kada je riječ o posjedovanju za osobnu uporabu, zakonodavac nije uopće odredio kolika se količina zatečena u posjedu nekoga može samo prekršajno tretirati „jer je za osobnu uporabu“. Ako bi u sudskom postupku osoba, kod koje je zatečeno u posjedovanju npr. kg hašiša, tvrdila da je to kupila uz povoljnu cijenu za sebe, da ima za 2 godine konzumacije (nema drugih dokaza koji bi ukazivali na preprodaju), što bi Sud trebao učiniti? Temeljem same činjenice da se radi o „velikoj“ količini osuditi osobu uz obrazloženje da se tako velika količina ne drži za osobnu uporabu i da je to bilo namijenjeno prodaji. Uz tako uređen Zakon veliki je prostor za manipulaciju. Zakon je unaprijed trebao reći da će se prekršajno tretirati samo posjedovanje „neznatne količine“ pojedine vrste droge (što je trebalo kvantitativno odrediti), a da će se kroz kazneni postupak i dalje suditi osobe koje su držale količinu veću od „neznatne“. Time bi se osobe odvrćale da nabavljaju i drže veću količinu tvari koje uvijek mogu završiti na ilegalnom tržištu, možda u glavama maloljetnika, koje treba svim sredstvima štititi smanjenjem dostupnosti bilo koje droge. Sugerirao sam da prekršajne sankcije za posjedovanje radi osobne uporabe prema ovisnicima ili vrlo mladim osobama budu ispred svega obavezan tretman ili neke administrativne sankcije. Visoke novčane kazne za osobe koje nemaju novca za platiti kaznu (koja može biti i više tisuća kuna) nisu adekvatne jer potiču mlade da kaznenim djelom krađe prikupe novac kako bi platili prekršajnu kaznu, jer im u protivnom prijete odlazak u zatvor.

I: Možete li usporediti situaciju vezanu uz droge na području Hrvatske prije i sada?

dr. Sakoman: Jedno od rijetkih područja gdje Hrvatska ima dobar sustav, jest upravo suzbijanje zlouporabe droga. Kada je riječ o broju ovisnika o drogama, onih konačnih žrtava konzumacije droga, trendovi su u Hrvatskoj relativno povoljni, pogotovo kada je riječ o najtežoj ovisnosti koja je bila glavni problem (heroinska ovisnost). Hrvatska je od 2001. do 2012. smanjila broj novooboljelih i po prvi puta liječenih ovisnika za preko 70%. Ili konkretno, 2001. smo imali u evidenciji Središnjeg registra 1066 novoliječenih heroinskih ovisnika, a u 2012. svega 313. Kokain je i dalje po prilici na istoj, niskoj razini. I premda je ponuda dobra jer se tržište se ne kontrolira kako bi se trebalo, potrošnja osim u vrijeme turističke sezone je relativno niska, jer malo ljudi ima novca kupovati tu skupu drogu. I broj novoliječenih ovisnika o amfetaminu je relativno malen. Uporaba ecstasyja drastično je pala u odnosu na 90-e i početak ovog milenija, a njegova popularnost i dostupnost također su u padu. Uporaba kanabisa je u porastu zadnje 3-4 godine, kada se povećala njegova dostupnost, kvaliteta i broj konzumenata. Značajno je povećana ponuda i dostupnost sintetičkih kanabinoida. Potrošnja alkohola je također u padu (kod mladih u porastu), jer ljudi nemaju novaca – manje izlaze van i manje kupuju pića, veća je kontrola alkohola na radnom mjestu i u prometu. Paralelno s padom potrošnje alkohola u porastu je potrošnja psihoaktivnih lijekova. Spomenuo sam kako je ljudima povoljnije smirivati „živčanost“ i popravljati raspoloženje, besplatnim lijekovima (BZD ispred svega) i to je način na koji država preko zdravstvenog sustava kontrolira mentalno stanje ljudi dajući im psihoaktivne lijekove. Na desetine tisuća ljudi svakodnevno konzumira lijekove za umirenje, antidepresive i lijekove za nesanicu. Tu je i duhan: pušenje duhana je, recimo, u odnosu na prije 20 -30 godina, kada je preko 60% muškaraca bilo ovisno o nikotinu, bitno reducirano i danas je taj postotak kod muške populacije oko 38%, a kod žena 29%. Prije 40-50 godina je broj pušača među muškarcima bio i do nekoliko puta viši nego među ženama. Zahvaljujući težnji ravnopravnosti spolova te izjednačavanju društvene pozicije muškaraca i žena, nažalost, žene su u cigaretama vidjele dokaz svoje emancipiranosti, svoje samostalnosti i svoje slobode. Šezdesetih je omjer muškaraca i žena alkoholičara u Hrvatskoj bio 10:1, a danas je 4:1. Ujedno je isti omjer i kada je riječ o ovisnosti o drogama. Žene, pak, nešto češće posežu za tabletama za umirenje, ali radi ukupno manje rizičnog ponašanja, znatno duže žive od muškaraca.

I: Možete li reći nešto više o sintetičkim kanabinoidima?

dr. Slavko Sakoman: Ilegalna proizvodnja, prodaja i potrošnja sintetičkih kanabinoida u EU, ali i u našoj zemlji, postaje sve ozbiljniji problem. Ilegalni laboratoriji širom Europe modifikacijama temeljne molekule proizvode na desetine vrsta sintetičkih kanabinoida, za koje se ne zna koje će štetne posljedice prouzročiti, dakle nepredvidivo su štetni. Najčešće se prodaju pod krinkom proizvoda za osvježavanje prostora, gdje se biljna tvar impregnira sintetičkim kanabinoidima, tvarima koje se ne nalaze se na listi kontroliranih tvari (jer proizvod ne sadrži izvorni THC) te stoga ne postoji niti zakonska osnova za kontrolu, za razliku od marihuane koja je kontrolirana premda vjerojatno i manje štetna od sintetičkih kanabinoida.

I: Hvala vam puno na zanimljivim odgovorima!

Intervju VI

Kazivač: Rick Simpson

Ispitivačica: Mirna Petak (I)

Transkribirala: Mirna Petak

Mjesto ispitivanja: Privatni stan

Vrijeme ispitivanja: 17.01.2014.

Napomena: Dio prvi: Rick Simpson – glasnik

Dio prvi: Rick Simpson – glasnik

I: Recite postane li za vas ponekad stresno informirati javnost o ljekovitom potencijalu konoplje?

Rick Simpson: Posao koji radim – posao posvećen educiranju javnosti o ljekovitom potencijalu ulja koja se mogu načiniti od biljke indijske konoplje – ponekad može postati više frustrirajući nego išta drugo u što sam se ikada upuštao! Upravo izvršavam misiju i želim da cijeli svijet zna što ovo prirodno ulje može učiniti po pitanju naših zdravstvenih problema. Educiranjem javnosti se bavim sada i više od jednog desetljeća i prošao sam stotine intervjua i predavanja o ovoj temi. Isto tako sam izazvao vlade i zdravstveni sustav da mi dokažu da sam u krivu! Ako farmaceutska industrija posjeduje nešto bolje za bilo koje zdravstveno stanje, pokažite mi to! Pokažite mi vaše „čudesne“ lijekove! S obzirom da mi nitko nije prišao i direktno samnom raspravio o mojim izjavama, mogu samo pretpostaviti da oni ne postoje! Ako želite dokaz o tome koliko ovo ulje može biti učinkovito, zašto onda jednostavno ne tretiramo malu grupu pacijenata koji boluju od raka – npr. neka se šest pacijenata podvrgne liječenju u okvirima zdravstvenog sustava i meni dajte šest pacijenata da ih tretiram uljem. Saznajmo jednom zauvijek tko ovdje govori istinu. Ali naše vlade i zdravstveni sustavi koje kontroliraju ne žele uopće ići u tome pravcu, oni samo zanemaruju istinu, kao da ona ništa ne znači. No, na kraju će svi oni morati snositi posljedice za zločine koje su počinili. Kada javnost sazna istinu o tome što joj se čini, neće više biti nigdje mjesta ovim zločincima za skrivanje. Ono što su vlade činile u prošlosti u pogledu medicinske upotrebe ove biljke i ono što su nastavile činiti sve do naše današnjice, gotovo se ne uklapa u opis te je to razlog zašto je mnogima teško shvatiti zašto bi se naši pouzdani političari uopće ponašali na taj način. Ipak, činjenice govore za sebe i dokaz su da većina onih što nas predstavljaju nije ništa više nego kriminalcima prvog reda, čija je jedina briga kako zadovoljiti mega bogate, koji zapravo vode cijelu predstavu. Kada sam otkrio istinske ljekovite sposobnosti ove biljke, obratio sam se vladinim dužnosnicima u Kanadi, jer su oduvijek pričali kako traže lijek za rak i mnoga druga teška stanja. Dodatno, uvijek nam je bilo rečeno da je zdravstveni sustav zainteresiran u pronalaženje efektivnih lijekova koji bi mogli spriječiti pojavljivanje mnogih bolesti. Kako su ova ulja mogla učiniti sve to i još i više od toga, kontaktirao sam svakakve različite političke stranke kako bih ih uputio u to što sam otkrio. Ove informacije obznanio sam i medijima i Kanadskom društvu za borbu protiv raka, čak smo se obratili i Ujedinjenim narodima, ali nitko nije poduzeo ništa. Tada sam počeo vidjeti svijet onakvim kakvim on jest te kako tih nekoliko mega bogatih obitelji sve kontrolira. Ti bogati psihopati oduvijek upravljaju našim životima, a jednostavna je istina da zbog njihovih financijskih briga ti pojedinci pokušavaju iskorijeniti uzgajanje i upotrebu ove biljke već jako dugo vremena. Konačno su u tome i uspjeli ranih 1900-tih, uz malu pomoć onih koje su potkupili u političkim i drugim krugovima. U upotrebu je ušao i termin marihuana, meksički žargon za riječ kanabis, kako bi još više ocrnili tu biljku. Rekli su nam da je to najopasnija i najsmrtonosnija droga na zemlji te kako ju se upravo zbog toga i mora staviti van zakona! No pravi razlog zašto je upotreba kanabisa bila ograničena na prvom mjestu, temelji se na činjenici kako je ta biljka predstavljala veliku prijetnju farmaceutskoj industriji, naftnim kompanijama, pamučnoj industriji i drugim velikim i moćnim financijskim koncernima. Zbog sposobnosti kanabisa da se natječe protiv različitih industrijskih magnata koji ujedno čine velike profite bogatoj eliti, željeli su ga ukloniti! Na kraju su i uspjeli u tome... Velikim svotama novaca potplate se vlade, koje zauzvrat donose apsurdne zakone protiv upotrebe ove biljke i uz to kontroliraju pravni i zdravstveni sustav. Uzevši u obzir metode koje su korištene u ovoj obmani, je li uopće čudno što im je bilo lako prevariti nas sve, uklopivši nas u svoje ludilo? Ovo se dogodilo u Kanadi 1923. godine – dakle prije 91 godinu,

kada je vlada stavila medicinsku upotrebu kanabisa van zakona. Izuzeli su najljekovitiju biljku na zemlji iz medicine. Zabranili su njezinu upotrebu onima kojima su bili potrebni ljekoviti potencijali kanabisa. Tko ima to pravo? Ovu su biljku upotrebljavali najveći iscjelitelji u povijesti i ona se koristila u medicinske svrhe tisućama godina prije Krista. Pa tko je dao ovim klaunovima pravo da ograniče njezinu upotrebu? Mislite li da im je možda bog dao pravo da učine ovakvu parodiju, kada je upravo on taj koji nam je dao ovu biljku na korištenje? Čisto sumnjam. Ovdje bih dodao kako je religija još jedan oblik kontrole te da je i ona igrala strašnu ulogu u zataškavanju istine o ovoj biljci.

I: Možete li reći nešto više o nepravdi koju ste iskusili za vrijeme sudskih procesa?

Rick Simpson: Provjerio sam Charter challenge prije nego što je slučaj bio iznesen pred sud. U Kanadi imamo Kanadsku povelju o pravima i slobodama u kojoj stoji da mi, kao Kanađani, imamo pravo na život. Pa ako imam pravo na život, kao što to povelja tvrdi, tada ti ljudi koji su me progonili unutar pravne struke nisu imali nikakvog prava reći da ne mogu koristiti ulje kao lijek! Prošao sam kroz Charter challenge, i čak je moj odvjetnik rekao sucu da se ne radi o šali te da doista imam sve potrebne dokaze koji bi poduprli moje stajalište. Iako je sve što sam tvrdio o ulju bila istina, činilo se kao da me ne shvaćaju ozbiljno. Sudac je rekao da su svih 48 pismenih izjava od ljudi koje sam izliječio anegdotske i da nemaju nikakav značaj. Također je rekao kako moj slučaj ne predstavlja stanje opasno po život. Pa izliječio sam rak i imao sam patološke nalaze kao dokaz u sudnici! I ovaj sudac mi govori kako rak nije stanje opasno po život! Isto se dogodilo s drugim stanjem koje sam imao – kada sam doživio ozlijeđenu, udario sam tako snažno glavom te sam kao posljedicu dobio PCS (post-concussion syndrome). Većina ljudi ne može živjeti s time što ja imam – počinje samoubojstvo, jer ne mogu živjeti sa svom tom bukom unutar njihovih glava. Buka ih izluđuje! I ja bih vjerojatno završio mrtav, ali ulje je učinilo moj život takvim da sada mogu funkcionirati i sa PCS-om – ulje održava moj život u ravnoteži. Kada sam otišao doktorima tražio sam ih da mi propišu marihuanu na recept, kako bih mogao koristiti ovaj lijek legalno. No jedini odgovor koji sam dobio bio jest da se medicinska upotreba ove biljke još uvijek istražuje. Koliko ju dugo moramo istraživati? Ovo je čovjeku najstariji poznati i najsigurniji lijek, a opet, doktori su mi govorili kako je ova biljka još uvijek u procesu istraživanja? Moramo se zapitati tko laže ovdje i iz kojih razloga! Bilo bi drugačije kada bi kanabis predstavljao opasnost za javnost. Kada bi bio adiktivan, smrtonosan ili štetan na bilo koji način, tada u redu, podržite te zakone! Ali kanabis ne predstavlja nikakvu prijetnju za ičije zdravlje, pa zašto ovi zakoni postoje? Prije nekoliko desetljeća nije bilo zakona protiv pušenja kanabisa ili njegove upotrebe na bilo koji način. Nikoga nije bilo briga i nikada nije bilo problema! Iz toga svega jasno mi je da su sve to učinili vrlo moćni ljudi, kako bi im uspjeli njihovi planovi, i to što su učinili imalo je determinirajući efekt na našu zemlju i na sva živa bića od tog doba! Stvorili su taj mit - koristili su propagandne filmove kao što je „Reefer Madness“ 1930-ih - kako bi zastrašili roditelje da će, ako njihovo dijete popuši jedan joint, to voditi prema njegovoj propasti. Naravno, svi znamo da je to smiješno, kanabis nije nikada učinio štetu nekome. Ali zašto još uvijek živimo s tom pretpostavkom kako kanabis predstavlja opasnost na neki način, kada za to nema dokaza?

I: Možete li opisati kako ste počeli koristiti kanabis u medicinske svrhe?

Rick Simpson: Pušio sam kanabis prije, ali nisam gledao na njega kao na lijek, sve do perioda unazad godinu dana nakon što sam bio ozlijeđen. Kada sam pušio nešto marihuane zbog zdravstvenih problema, shvatio sam da mi čini više toga dobrog nego lijekovi koje sam dobivao od doktora. Odmah sam se obratio zdravstvenom sustavu, govoreći im kako želim recept. U Kanadi imamo Marihuana Access Program, no moje stanje nije bilo

prepoznato pod tim programom – “Nije dobro za tretiranje PCS.” bila je isprika koju su mi dali. Stavljali su me na jedan lijek za drugim, a ja sam uzimao sve te tablete... Stanje mi se nastavilo pogoršavati do točke kada sam imao poteškoća sjetiti se vlastitog imena. Bilo je sve gore i gore, a sve supstance koje su mi davali, samo su bile dodatak svim mojim problemima i sve su bile adiktivne prirode. Sjećam se da su me jednom držali na 60 ml Paxila svaki dan. Ne započinje se sa 60 ml; postepeno se penje od 10 – 20 ml prema većoj dozi, jer zbog teške naravi ovog lijeka potrebno je neko vrijeme kako bi se organizam naviknuo na njega. Bio sam na Paxilima tri mjeseca kada me doktor pitao kako mi ide terapija s tim lijekom. Odgovorio sam kako su efekti Paxila užasni te mi je jednostavno rekao da prestanem s konzumacijom tog lijeka, iako je sigurno do tada već znao da ću postati ovisan o njemu. Tek sam za tri tjedna bio naručen na pregled, a u međuvremenu, nisam imao ništa što bi zamijenilo taj lijek osim kanabisa, i bio sam sretan što sam ga mogao zamijeniti njime. Kada sam se skinuo s Paxila, nisam shvaćao što se događa... Čak i samo pušenje kanabisa činilo je povlačenje simptoma ovisnosti mnogo jednostavnijim i lakšim za podnositi. 1999. ponovno sam posjetio svog doktora. Postajao sam sve očajniji. Do tada sam shvatio da pušenje kanabisa utječe na moj san – više sam se naspavao kada bih popužio nešto marihuane nego bilo što što su mi oni dali. Ali još uvijek se nisam mogao dovoljno odmoriti od buke koju sam osjećao u svojoj glavi. S obzirom da zbog mog zdravstvenog stanja nisam mogao pravilno spavati, „onesvjestio“ bih se na sat, sat i pol, ali bi me buka ponovno probudila. Jednostavno se nisam mogao dovoljno naspavati. Tom sam prilikom pitao doktora što bi se dogodilo kada bih napravio nešto kanabisovog ulja i oralno ga unio umjesto pušenja te biljke. Doktor je napravio čudan izraz lica i sve što je rekao bilo je kako bi to bio puno ljekovitiji način upotrebe. Tako sam napravio ulje koristeći svoju vlastitu metodu, ali sramim se priznati kako ga nisam odmah tada počeo koristiti. Moram priznati kako sam se pomalo bojao tog ulja, no to je bilo zato što nisam znao što sam točno napravio. Osim što je ulje imalo sedirajuć učinak, nisam uopće znao koje bi druge učinke ono moglo imati. Znao sam da se radi o koncentratu, no da li me taj koncentrat mogao ubiti ili mi nanijeti neku štetu? Jednostavno nisam znao. 2001. godine bio sam pozvan kod doktora, koji me obavijestio kako se više ništa ne može učiniti po pitanju mog zdravstvenog boljitka. Probali su sve što su mogli i ništa nije upalilo te sam ostao sam u ovoj borbi. Ponovno sam tražio recept za kanabis, ali mi ga doktor niti ovoga puta nije htio dati. Siguran sam da je on dobro znao kako je upravo kanabis jedina stvar koja mi je pomogla, ali i kako je ujedno znao da ako me uhvate u korištenju kanabisa, da će me etiketirati kao kriminalca, iako sam tražio njegovo korištenje u medicinske svrhe. I tako, ne imajući više ništa za pokušati, otišao sam doma i odlučio krenuti s konzumacijom ulja.

I: Možete li ispričati više o tome što je ulje učinilo za vas?

Rick Simpson: Mjesec dana konzumiranja jedne doze ulja navečer od četvrtine ml/g ulja uzrokovalo je radikalnu promjenu vezanu uz moje stanje. Umjesto “padanja u nesvijest” na jedan sat, mogao sam konačno spavati 8 – 9 sati, povukao mi se artritis, moj misaoni proces se razbistrio od uzimanja kemikalija zdravstvenog sustava i krvni tlak mi se spustio na normalnu razinu. Ulje je radilo toliko toga za moje zdravstvene tegobe da je to bilo gotovo nevjerojatno. No, jedna od stvari koju mi je ulje radilo jako me zabrinula, jer se moj apetit za hranom uvelike smanjio. To me uistinu preplašilo, jer sam počeo gubiti dosta na težini. No kada sam se spustio na težinu od 70 – 73 kg odjednom sam prestao gubiti kile. Činilo se kao da je ulje znalo koliko bih trebao težiti, jer za čovjeka moje visine to i jest idealna kilaža, koja je i dan danas ista. To otkriće me oduševilo. Iako sam se odlično osjećao, nastavio sam uzimati ulje kako bih svoje zdravstvene tegobe držao pod kontrolom. No, otprilike godinu dana kasnije – kasne 2002., bilo je vrijeme da se pozabavim s tri lezije koje sam imao godinama i koje se nikako

nisu htjele povući. Oduvijek sam sumnjao da se radi o raku kože te sam posjetio doktora kako bih vidio što će mi on reći. Doktor je sumnjao u isto te je prvo zakazao uklanjanje jedne lezije koja se nalazila blizu mog oka, a kasnije je planirao učiniti to i s druge dvije. Tjedan dana poslije pregledavao sam operirano područje, kada sam se odjednom sjetio izvješća koje sam čuo prije gotovo 30 godina na našoj lokalnoj radio stanici CKDH u Amherstu - tvrdeći da je otkriveno kako THC, aktivni sastojak marihuane ubija stanice raka, spiker u eteru jako se smijao. Iz nekog razloga sjetio sam se što je govorio.

Ulje koje sam tada konzumirao imalo je velik postotak THC-a, pa sam odlučio nanijeti to ulje na druge dvije lezije i pokriti ih zavojima. To je tako stajalo četiri dana, i kada sam uklonio zavoj, lezije su u potpunosti zacijelile – bio je to velik šok za mene. Potom sam rekao prijateljima što sam učinio, ali nitko nije vjerovao da je ulje kanabisa izliječilo moj rak. Kroz sedam tjedana lezija koju sam operirao ponovno se vratila i za nekoliko dana postalo mi je jasno da se rak vratio. Stavio sam ulje i zavoj i četiri dana kasnije i ova je lezija u potpunosti bila izliječena. Niti jedna se nije ponovno pojavila sve do današnjeg dana.

Zatim sam otišao kod doktora po patološki nalaz, u kojem je pisalo da se radi o karcinomu bazalnih stanica što su kirurški odstranili. Imao sam dokaz da sam bolovao od raka, pa sam pitao recepcionarku bih li se mogao vratiti navečer i porazgovarati s doktorom o nečemu na čemu sam radio. Ona je upitala o čemu se radi, na što sam joj odgovorio da se rak, koji su mi kirurški odstranili, vratio te da sam koristio ulje kanabisa kako bih ga izliječio (zajedno s druge dvije lezije). Recepcionarka se odjednom naljutila; glasno je govorila kako doktor neće diskutirati o tome i kako mi neće propisati to na recept. Njezino ponašanje prema mojoj molbi me šokiralo i tog sam dana putem kući razmišljao: da se nalazim na doktorovom mjestu i da mi jedan pacijent govori kako je izliječio svoj rak prirodnim supstancom, sigurno bih htio čuti sve o tome. Nešto mi se nije činilo u redu u svezi svega ovoga, i u nadolazećim mjesecima shvatio sam kako su naši zdravstveni sustavi tek nešto više od puke prevare.

I: Kako ste započeli liječiti druge ljude kanabisovim uljem?

Rick Simpson: Moja je majka imala jednu vrstu psorijaze na nozi te sam i njoj odlučio dati malo ulja da ga nanese na bolesno područje. U veoma kratkom roku ona je bila izliječena. Prijatelji su mi počeli dolaziti u vezi raznoraznih stanja kože i rezultati su bili zapanjujući. Čak su uklanjani ožiljci koje su ljudi imali godinama i činilo se da oni koji su miješali ulje s kremama za kožu izgledaju puno mlađe. Potom sam 2004. počeo davati ulje pacijentima s ozbiljnim unutarnjim stanjima poput raka – ovo jednostavno ulje liječilo je ili kontroliralo svako zdravstveno stanje izvan normale s kojim je došlo u kontakt. Ovo ulje dokazalo je kako ima pozitivan efekt na svakakva različita stanja s kojima sam se susreo tokom godina tako da ne postoji zdravstveno stanje za koje znam a da se ono ne može poboljšati konzumiranjem ulja. Očni problemi, teške opekline, kronična bol, SIDA, MS, rak, itd. – možemo nastaviti s nabranjem do beskonačnosti i sumnjam da ćete pronaći išta što bi liječilo efektivnije ova stanja.

I: U svojoj knjizi „Phoenix Tears: The Rick Simpson Story” prilično detaljno opisujete koliko stresa vam je nanijela policija i državni sustav općenito. Mislim da ste doista puno prošli sa njima! Istaknula bih kako je i u Hrvatskoj slična situacija – isto sam čula za ili svjedočila brojnim nepravilnostima. Tijekom sudskog procesa prekršena su neka vaša osobna prava – kao npr. to da vam nije bilo dozvoljeno pozvati vaše pacijente kao svjedoke kako bi potvrdili vašu priču. Možete li reći nešto više o tome?

Rick Simpson: 2005. sam posadio 1620 biljaka u svom dvorištu i čak sam tu informaciju podijelio s RCMP-om (Royal Canadian Mounted Police) mjesecima prije obavljene racije na mom posjedu. Obavijestio sam ih o tome

da uzgajam kanabis iz medicinskih razloga, ali tri mjeseca poslije policija je napravila raciju – oduzeli su mi biljke od kojih sam namjeravao napraviti ulje. Optužili su me za uzgajanje, preprodaju i posjedovanje, iako sam ulje davao pacijentima besplatno. Prema definiciji, preprodaja jest razmjena dobara za novčani dobitak, kojeg ja nisam imao. Pa kako su me onda mogli optužiti za preprodaju? Što se tiče optužbi za posjedovanje i uzgoj, kako sam mogao pripremiti ovaj lijek, a da nisam uzgajao i posjedovao biljke potrebne za njegovu proizvodnju? Sve ove optužbe nisu bile ništa više doli samo pravne besmislice i kada sam se našao pred pravnim sistemom, rekao sam im da ovom predmetu nije bilo mjesto u sudnici. No, oni su nastavili, kao da ono što sam tvrdio nije značilo ništa. Moj slučaj iznesen je na Vrhovnom sudu (Nova Scotia, Kanada) te sam odlučio svoju sudbinu prepustiti porotnicima. Već sam dostavio video dokaze medijima, pravnom sistemu i policiji, no sudac je zabranio njihovo objavljivanje, čuvajući istinu od izlaska na vidjelo, iako sam kasnije saznao da nije imao prava to učiniti bez moje suglasnosti. Bio sam potpuno obeshrabren svime što se događalo, no bez formalnog obrazovanja u pravu, bio sam ostavljen na milosti i nemilost našeg korumpiranog pravnog sistema.

2006., prije nego što je moj slučaj iznesen na raspravu, zasadio sam još 1100 klonova u svom dvorištu, ali policija je ponovno došla i zaplijenila moj usjev, iako ovoga puta nisu podignuli optužnicu protiv mene. U rujnu 2007., kada je moj slučaj iznesen pred sud, pozvao sam 10 pacijenata i 6 doktora na svjedočenje uz to što sam skupio sve znanstvene dokaze koji bi potvrdili moje izjave. Tužitelji uključeni u moj slučaj prvo su preispitali neke policajce koji su sudjelovali u raciji na mojem posjedu. Pri iznošenju svjedočanstva govorili su poroti njihovu verziju zašto mi se sudilo za te optužbe. Moram priznati da su napravili pravu predstavu, ali kada sam ih ja preispitivao, svi su završili svjedočenjem u moju korist. Godinu dana prije suđenja obratio sam se lokalnim novinama koje su napisale članak od cijele stranice što je detaljno izvijestio o mojim aktivnostima. Upitao sam svakog od policajaca prisutnih u sudnici jesu li ikada čuli za zločinca koji je prekršio zakon, a da bi napravio takvu stvar. Svi su bili primorani priznati da osoba, koja je počinila pravo kriminalno djelo, nikada ne bi niti pomislila obznaniti novinama što radi. Potom sam pitao policajce o video materijalima koje sam im predao tri mjeseca prije podnošenja optužbi. Svi su policajci tvrdili kako su oni znali za te dokaze, no da ih nikada nisu pogledali. Moje je iduće pitanje bilo: „Je li uobičajeno da RCMP ne pregledava dokaze?“. Na ovo pitanje nisam dobio odgovor – samo su sjedili tamo s glupim izrazom lica. Da je sudac regularno radio svoj posao, natjerao bi ih da mi odgovore na pitanje, ali on to nije niti pokušao.

Zatim je bio red na meni da prezentiram svoj slučaj, pa me je sudac pitao kako sam mislio nastaviti. Rekao sam mu kako sam prvo htio pozvati pacijente na svjedočenje. Kasnije sam htio pozvati njihove doktore, jer tako oni ne bi mogli sakriti istinu, ali sudac nije to dopustio. Njihovo svjedočenje dokazalo bi svijetu da doista imamo vrlo efektivan lijek za liječenje raka i bilo kojeg drugo zdravstvenog problema. Uz to, sudac me informirao o tome kako neću biti u mogućnosti iznijeti znanstvene dokaze koje sam skupio, jer istraživači - koji su objavili te radove – nisu bili prisutni u sudnici. Odvratio sam mu kako onda niti moj slučaj ne može biti nastavljen, jer i oni koji su donijeli ove smiješne zakone također nisu bili prisutni na ovom suđenju. Sudac nije obraćao nimalo pažnje na to što sam govorio. Tokom mojeg suđenja, neke od izjava tužitelja i sudca potpuno su me naljutile i nisam mogao ne reagirati. U jednom trenutku sudac mi je rekao da ne mogu ovo shvaćati osobno. Odgovorio sam mu kako zbog racija koje je policija provela 2005. i 2006. godine, tisuće ljudi nije dobilo lijek koji bi im olakšao patnju te je to uzrokovalo smrt mnogih koji su trebali nastaviti živjeti. Shvaćam li to ozbiljno? Naravno da shvaćam! Iako mi sudski sistem nikada nije dopustio da predstavim dokaze koji bi vrlo lako pobili optužbe iznesene protiv mene, još sam uvijek bio siguran kako je nemoguće da me porota optuži za bilo kakvo nedjelo,

jer sam liječio članove obitelji nekih porotnika. Odmah sam se obratio sudcu govoreći mu kako je bolje da me trenutno stavi u zatvor, jer sam namjeravao nastaviti s liječenjem pacijenata.

Kada se porota vratila s presudom, bio sam zatečen kada su me optužili pod sve tri optužbe podignute protiv mene. Iako sam sve jasno dao do znanja sudcu, nikada me nije uputio da prekinem raditi to što radim. Nisam mogao niti zamisliti kako me porota mogla za bilo što optužiti, ali idući dan shvatio sam kako se to i dogodilo – gospođa, koja je bila prisutna u sudnici tog dana obavijestila me da je vidjela da glavni tužitelj Dough Shatford izlazi iz porotničke sobe samo nekoliko minuta prije nego li moja presuda bila izrečena. Tada je sve zadobilo svoj smisao, glavni je tužitelj utjecao na mišljenje porote, kako bi osigurao to da me se okrivljuje. Sve je to bilo rečeno sudcu, i iako oni nisu mogli pobiti to čemu je gospođa svjedočila, pravni sistem odbio je bilo što poduzeti po tom pitanju. Sudac je nastavio s tvrdnjom da u svojih 34 godine rada unutar pravnog sistema nikada nije vidio ovakav slučaj u kojem nije bilo kriminalne namjere. Mogli su me poslati u zatvor na 12 godina, ali na kraju mi je sudac dao kaznu u vrijednosti 2000 \$. Čak me nije niti stavio na uvjetnu kaznu. Pojedinci bi rekli kako mi je pravni sistem uvelike popustio, no kako sam sada dobio kriminalni dosje, u očima javnosti nisam bio ništa više nego li običan kriminalac, kojeg su priveli pred pravdu. Kakva izjava za civilizaciju koju smo stvorili! Ali uistinu, zapravo su individue - koje su mi dale dosje - bile same odgovorne za zločine.

I: Što se dogodilo nakon suđenja?

Rick Simpson: Kao što možete zamisliti, bio sam totalno razočaran sa zemljom u kojoj živim cijeli život. Za mene, čak je i riječ Kanada sada predstavljala šalu te sam krenuo u potragu za drugim zemljama, u kojima ću moći pronaći malo mira. To bi mi omogućilo da neometano nastavim sa svojim istraživanjem. No, pacijenti su dolazili, pa sam napustio svoju potragu za boljom zemljom i kroz iduće dvije godine policija se nije uplitala u moj posao. Objavili smo naš dokumentarac „Run from the cure” nešto prije osude, što je usmjerilo puno pozornosti na informacije koje smo postavili na našoj web stranici (<http://phoenixtears.ca/>). U ljeto 2009. pozvali su me da dođem u Češku i održim turu predavanja s Dr. Lumirom Hanushom, koji se smatra kao jednim od vrhunskih stručnjaka na području istraživanja kanabisa. Odradili smo vrlo uspješnu turu u listopadu 2009. Nakon ture, vratio sam se u Kanadu kako bih se suočio sa svim pacijentima koji su me čekali. Imao sam samo tri tjedna kako bih to uspio, jer sam bio pozvan natrag u Europu na predavanje na Cannabis Cup-u u Amsterdamu. Isto su me obavijestili da su mi za vrijeme Cannabis cup-a namjeravali dati nagradu za borbu za slobodu te godine. Trebao sam imati tu čast zadnji dan doaćanja, ali dan ranije nazvao me sin govoreći kako je policija provela još jednu raciju na mom posjedu. Kasnije sam doznao kako je policija pronašla 30 kg kanabisa u mojoj kući te da su pronašli i zabranjeno oružje. Znao sam kako je sve ovo potpuno besmisleno te da mi je policija samo htjela smjestiti, na vladin zahtjev. Iako sam imao malo novaca kako bih nastavio živjeti, rađe sam odlučio ostati u Europi nego da se vratim doma i ponovno suočim s kanadskim korumpiranim pravim sistemom.

Sada, kada pogledam unatrag, mislim da je to što su me ostavili u Europi jedna od najglupljih stvari koju je kanadska vlada ikada učinila. Jer, kada sam stigao u Europu 2009., ljudi su ovdje imali vrlo malo znanja o ljekovitim svojstvima kanabisa. Uz pomoć prijatelja i pobornika, putovao sam od zemlje do zemlje šireći istinu i, kako je vrijeme prolazilo, sve je više ljudi postalo svjesno onoga što se uistinu događalo. Moje je ime postajalo svugdje sve poznatije.

U svibnju 2012., pravni sistem u Kanadi povukao je optužbe. Tako sam se u ljeto 2012. vratio u Kanadu na otprilike šest tjedana i nitko mi nije prišao. Čini se da su konačno shvatili kako bi napadanje mene samo pridonosilo pozornosti na ovo za što sam se borio, pa su vlasti u Kanadi odlučile kako je najbolje ostaviti me na

miru. Zamolili su me da održim govor na World Hemp Congress-u, što se održavao u Sloveniji. Vratio sam se u Europu kako bih prisustvovao ovom događanju u kolovozu 2012. Nakon World Hemp Congress-a vratio sam se u Hrvatsku i uz nešto pomoći od Maxa Igana, mogli smo odraditi dodatna dva predavanja u Hrvatskoj – predavanja koja su imala veoma pozitivan efekt. Tokom godina koje sam proveo putujući, bio sam u mogućnosti napisati knjigu o svojim iskustvima i u srpnju 2012. ona je konačno objavljena u obliku e-knjige, koja je dostupna na našoj web stranici. Sada javnost konačno može naučiti istinu i bio sam svjestan činjenice da će se u kratkom vremenskom periodu sve u vezi medicinske upotrebe ove biljke promijeniti. Do trenutka kada sam se ponovno vratio u Kanadu u studenom 2012., sastavili smo drugu knjigu o ovoj temi i u ljeto 2013. i tu smo objavili u obliku e-knjige na našoj stranici. Do sada su obje e-knjige dobro prihvaćene i sada konačno imam resursa da ih izdam i u printanom izdanju. Siguran sam da će njihovi sadržaji imati veoma velik utjecaj na budućnost svih nas. Nedavno sam proveo jedanaest i pol mjeseci u Kanadi i postao sam svjestan činjenice da se više ne osjećam ugodno u svojoj zemlji. Sada iskreno mogu reći da više nisam ponosan nazivati se Kanadanimom i trenutno tražim novu zemlju koju ću zvati domom. 1. studenog 2013. ponovno sam se vratio u Europu i nakon vremena koje sam proveo u Kanadi, moram priznati kako je i samo postojanje ovdje, gdje ljudima nije toliko ispran mozak o ovoj temi, vrlo osvježavajuće.

Dio drugi: Duboke misli Ricka Simpsona

I: Na predavanju održanom u Zagrebu spomenuli ste kako biste htjeli okrenuti ljude prema zemlji te da sami uzgajaju biljke. Podržavate li i život u zajednici?

Rick Simpson: Ako sve prođe dobro u skoroj budućnosti, htio bih osnovati malu zajednicu, više-manje samoodržive naravi te unutar koje bismo mogli uzgajati kanabis za većinu naših potreba. U zajednici, koju bih vrlo rado želio kreirati, potrebe za novcem bile bi minimalne, no opet bismo trebali koristiti neku vrstu novčanog sistema, ili pak sistema razmjene, kako bi nam bila omogućena trgovina s drugim područjima. Ako uspijemo okupiti grupu istomišljenih individua, mogli bismo sami uzgajati našu vlastitu hranu i zbrinuti većinu drugih potreba te mislim da ako se upustimo u to, da će to postati primjer ostatku svijeta. Način na koji većina nas trenutno nastoji živjeti nameće veliku količinu stresa za bilo koje ljudsko biće. Stoga bih htio ponuditi životni stil koji je više u skladu s našim potrebama, gdje možemo obavljati stvari sporijim tempom i siguran sam da bi to imalo veoma pozitivan efekt na one koji se odluče živjeti na takav način.

I: Vaše će knjige konačno biti prevedene na hrvatski – kada ćemo ih ugledati u knjižarama?

Rick Simpson: Moja prva knjiga već je prevedena na hrvatski, a i druga bi trebala biti spremna za printanje u bliskoj budućnosti. Poklonio sam prava zakladama za knjige koje će biti isprintane na Balkanu i u Italiji, ali i aktivistima koji su odradili izvrstan posao, kao nagradu za njihov trud. Prema mom najboljem saznanju, hrvatska i slovenska izdanja u obliku knjige s mekim koricama i e-knjige trebala bi biti dostupna javnosti u ljeto, i veselim se utjecaju koji će imati u ovim zemljama.

I: Što biste rekli o promjeni zakona po pitanju konoplje u Koloradu?

Rick Simpson: Sretan sam što stanovnici Kolorada sada ponovno imaju pravo na uzgoj i upotrebu kanabisa i mislim da će kroz iduću godinu ili dvije svaka država u S.A.D.-u ponovno legalizirati kanabis, barem u medicinske svrhe. Čini se kako je budućnost svjetla, ali svi bismo trebali upamtiti kako prvenstveno nitko nikada nije imao pravo staviti upotrebu ove biljke izvan zakona.

I: Recite nešto o endokanabinoidnom sustavu koji imamo u našim tijelima?

Rick Simpson: I ljudi i životinje imaju receptore koji nam omogućuju apsorpciju prirodnih kanabinoida, proizvedenih od strane naših tijela. To je poznato kao endokanabinoidni sustav čija je svrha reguliranje naših tjelesnih funkcija kako bismo ostali u stanju dobrog zdravlja. Iako je endokanabinoidni sustav, koji svi imamo radi naše vlastite zaštite, bio otkriven 1940.-ih, medicinske škole ne raspravljaju o tome i to je razlog zašto većina onih, koji se bave medicinom danas, ima vrlo malo ili nikakvo znanje o njegovoj funkciji. Ne samo da ti receptori mogu apsorbirati naše vlastite prirodne kanabinoide, već mogu upiti i kanabinoide iz biljke kanabisa, ukoliko su isti bili podvrgnuti procesu zagrijavanja zvanom dekarboksilacija.

Nakon što su kanabinoidi prošli kroz proces dekarboksilacije, mogu se povezati s našim CB1 i CB2 receptorima prema principu ključ-brava. Kada naše zdravlje biva narušeno, naša tijela često ne mogu proizvesti dovoljan broj prirodnih kanabinoida koji su potrebni za naše izlječenje. Kako bismo ponovno vratili naše zdravlje, vrlo je djelotvorno koristiti prirodne kanabinoide iz biljke kanabisa. Ne samo da nam ti kanabinoidi pomažu kada smo bolesni, nego je isto dobra ideja konzumiranje malih količina ulja kanabisa (kao preventivna mjera) jer tako nećemo biti pogođeni brojnim teškim stanjima koja se mogu spriječiti.

I: Možete li komentirati aspekte kanabisa koji se tiče produživanja životnog vijeka i je li moguće da je čovječanstvo naišlo na eliksir života (besmrtnosti)?

Rick Simpson: Nikada nisam nazivao ulja koja sam proizveo eliksirom života, no nije upitno kako se njima može liječiti ili kontrolirati efekte ogromnog broja zdravstvenih stanja. Na taj način, upotreba tih ulja pruža pacijentima bezopasno i efektivno suočavanje sa zdravstvenim problemima. Naravno, to će im definitivno omogućiti da prežive puno duže. Ulja detoksificiraju i pomlađuju vitalne organe, mogu kontrolirati upale te je očito da nam mogu dati puno duži životni vijek. Efekt pomlađivanja ovih ulja može se često vidjeti u pacijenata koji učestalo oralno unose ovu supstancu – oni se osjećaju i izgledaju puno mlađe nego što zapravo jesu. Na primjer, ja imam 64 godine, ali se ne krećem i ne djelujem kao čovjek tih godina, i mnogi su tvrdili da izgledam puno mlađe nego što zapravo jesam. Ako se hoćete i sami osjećati - i ujedno izgledati – mlađe, počnite s konzumiranjem ulja i vjerojatno ćete iskusiti iste efekte kao i ja. Za sada ne znam ništa što bi se moglo nazvati eliksirom života, ali ako ikada i pronađemo neki takav eliksir, siguran sam da bi kanabis bio jedan od glavnih sastojaka.

I: Što biste rekli o liječenju kućnih ljubimaca uljem kanabisa?

Rick Simpson: Kao što sam već prije rekao, i životinje imaju endokanabinoidni sustav te ta ulja – ukoliko su ispravno proizvedena – mogu također činiti medicinska čuda i za njih. Doista uživam u radu sa životinjama poput pasa, jer oni imaju tendenciju izliječiti se puno brže od čovjeka. Često možemo izliječiti psa koji boluje od raka u završnoj fazi u vrlo kratkom vremenu, samo s upotrebom djelića količine ulja koje je potrebno za liječenje čovjeka s istim stanjem. Tako da, ako želite vidjeti opstanak vaših ljubimaca, najbolje što možete učiniti jest tretirati ih s uljem.

I: Koje je vaše mišljenje o kemoterapiji?

Rick Simpson: Vjerujem da upotreba kemoterapije, kao i zračenja, nije ništa manje od ludosti te da su oni, koji bi uopće i razmišljali o podvrgavanju tim tzv. tretmanima, pogrešno informirani od strane svojih doktora. Ti postupci uništavaju imunološki sustav pacijenata, kada ga oni zapravo najviše trebaju. Često ti pacijenti umiru od stanja koja inače ne bi bila od životne opasnosti. Dodatno, za takve tretmane se zna da uzrokuju rak i mnoge druge zdravstvene probleme, pa zašto bi se itko s mozgom podvrgnuo ovakvom tipu ludila? Sve se vrti oko novca

- i farmaceutske tvrtke i doktori pune svoje džepove na našoj patnji, dok u većini slučajeva sami doktori, specijalizirani za liječenje raka, ne bi čak niti uzeli tretmane koje propisuju nama.

I: Opće mišljenje u pogledu konzumiranja kanabisa jest kako u nekim slučajevima može potaknuti psihoze poput šizofrenije u ljudi koji imaju genetske predispozicije za takvu bolest. Suprotno od ovog stava, tvrdite kako kanabis može pomoći u liječenju ovog i sličnih stanja. Možete li objasniti svoj stav?

Rick Simpson: Izgleda da naša pinealna žlijezda, koju se često zove i „treće oko“, određuje našu percepciju realnosti. Dok neki mogu imati genetske predispozicije za ovo stanje, vjerujem da je šizofrenija često uzrokovana fluoridom i drugim kemikalijama i otrovima koje nam naši doktori propisuju. Zajedno s drugim otrovima i toksinima s kojima stupamo u kontakt u našim svakidašnjim životima može narušiti funkciju ove žlijezde.

Mnoge od takozvanih studija što su bile provedene u prošlosti tvrdile su da upotreba kanabisa može uzrokovati šizofreniju. Ali, novija su istraživanja potvrdila kako kanabinoidi u kanabisu imaju suprotan efekt te da oni doista mogu biti korišteni za efektivno liječenje ovog stanja. Smatram da ove dosadne studije, koje tvrde kako kanabis može uzrokovati šizofreniju, više pripadaju propagandi koja se koristila radi diskreditacije kanabisa u očima javnosti. Mišljenja sam da je vrijeme da naš zdravstveni sustav i doktori koje zapošljavaju počnu reagirati na to što je dokazano umjesto da se slijepo drže propisivanja recepata koji nemaju činjeničnu osnovu.

I: Kako možemo znati da imamo pravu vrstu biljke za određene zdravstvene probleme?

Rick Simpson: Postoji neizmjeran broj dostupnih vrsta čije medicinske vrijednosti mogu mnogo varirati od vrste do vrste. Srećom za nas, većina vrsti čiste indice i nekih vrsti hibrida u kojima indica dominira mogu liječiti rak vrlo efektivno, no neke možda i neće imati željeni učinak na druge zdravstvene probleme. Na primjer, određene sorte mogu imati zapanjujuću sposobnost ublažavanja boli, dok druge mogu biti efektivnije u tretiranju dijabetesa ili kontroliranju upala i tako dalje. Zato bismo trebali provoditi daljnja istraživanja, kako bismo mogli saznati koje je vrste najbolje uzgajati za liječenje različitih stanja na najuspješniji način. Kada sam proizveo ulje za medicinsku upotrebu, svidjelo mi se mješanje ulja različitih sorti. Napravivši to, otkrio sam da su ta ulja pružila pacijentu lijek što sadrži širok izbor ljekovitih svojstva te sam zato počeo gledati na ta ulja kao na svelijek, nešto što se može označiti kao nešto što liječi sve. Mnoge kompanije, koje prodaju sjeme kanabisa različitih vrsti, često govore o ljekovitim vrijednostima sadržanim u njima. No kada bi netko naručio sjeme iste vrste od različitih kompanija, nakon uzgoja vjerojatno bi uočio da biljke ne sadrže iste medicinske kvalitete. Iz tih razloga želio bih pokrenuti vlastitu kompaniju sjemeni, kako bih mogao uzgajati i križati najljekovitije vrste na zemlji. Potom bih stabilizirao te vrste i osigurao neprekinutu zalihu sjemenki kojima bi ljudi mogli vjerovati. Jednom kada ćemo biti u mogućnosti odrediti koje vrste djeluju najbolje za različita stanja, mogli bismo učiniti to sjeme dostupnim javnosti po veoma razumnoj cijeni. Zatim sam mišljenja kako ćemo kroz kratko vrijeme moći determinirati točnu razinu kanabinoida za liječenje svakog stanja – tada možemo imati lijekove, koji su u osnovi skrojeni po mjeri prema našim potrebama.

Trenutno postoji bezbroj pojedinaca koji proizvode nešto na što se referira kao da se radi RSO (The Rick Simpson Oil). No kako za sada nema kontrola kvalitete ili standarda na mjestu, javnost često ne zna što kupuje. Prava ulja – ako su pravilno proizvedena – imaju ljekovite učinke koje sam opisao, ali moramo razviti načine kako zaštititi javnost od onih koji pripremaju ulje ispod standarda. Tako da se nadam – u bliskoj budućnosti – uspostaviti standarde, koji će se moći koristiti za mjerenje kvalitete ulja. Tada javnost može imati povjerenje u ulje koje joj je namijenjeno za kupnju.

I: Kao stručnjak za konopljinu ulja, kako ih razlikujete?

Rick Simpson: Kako bih saznao ima li neko ulje doista dovoljno potentan učinak za liječenje ozbiljnih stanja, često mogu reći dosta o njegovim efektima jednostavno pušenjem tog ulja koje je u pitanju zajedno u smjesi s duhanom. Kada se radi o pokušaju pušenja visoko kvalitetnog ulja, ono obično uzrokuje kašljanje s prvim ili prvih par dimova koje udahnem kada ga zapalim. Dobro ulje je ekspektorant, i što je jače, to će prije izazvati kašljanje i izbacivanje štetnih tvari koje su se nakupile u plućima. Također se može očekivati šmrcaње, a oči se mogu ispuniti suzama. Kroz kratak period nakon pušenja tih ulja, isto tako mogu reći je li se pri njihovoj izradi koristila odgovarajuća vrsta kanabisa. Ako otkrijem da ulje ima energizirajući efekt – što inače znači da je ono proizvedeno od vrsti sativa – ne preporučujem takvo ulje za liječenje teških stanja. No, takva ulja mogu imati izvrstan efekt pri tretiranju vanjskih kožnih stanja i sličnih problema takve prirode. Kako bi ulje imalo efektivan učinak u liječenju teških stanja i kako bi ono omogućilo pacijentima odmor koji im je potreban, mora biti proizvedeno od jakih vrsta indice, jer te vrste u sebi sadrže supstance koje imaju sedativni učinak, što je vrlo djelotvoran pri procesu izlječenja. Ako pacijent pokuša unijeti u svoje tijelo ulja proizvedena od jakih sativa, to ga može napuniti velikom količinom energije. Takva ulja na taj način interferiraju s pacijentovim uzorkom spavanja, dok će ulja napravljena od vrsti indice omogućiti pacijentu zasluženi odmor i san, koji čine vrlo važan dio procesa liječenja. Kako bi se odredilo ima li ulje željeni efekt na stanje određenog pacijenta, on sam mora konzumirati ulje i tada donijeti zaključke na temelju svojih opservacija. Obzirom da su ta ulja bezopasne prirode, provođenje takvog istraživanja ne predstavlja opasnost za pacijenta, i obično za vrlo kratko vrijeme, pacijent može sam odrediti koje ulje najbolje zadovoljava njegove potrebe. Kada sam se bavio uzgojem u Kanadi, razvio sam mnogo vrsti i da me policija ostavila na miru, bio bih u mogućnosti vrlo brzo dovesti do savršenstva ovaj lijek za razičite medicinske svrhe, i ujedno, na puno viši nivo. No, miješanje vlade i policije koju oni kontroliraju, uskratilo mi je priliku da to provedem u djelo. Ostavili su me u poziciji u kojoj sam morao kupovati početni materijal od drugih uzgajivača, i iako je to uvelike otežalo situaciju meni i mojim pacijentima, iscjeljenja su se i dalje odvijala. To je razlog zašto se trenutno nalazim u potrazi za zemljom koja će mi omogućiti nastavak mojih istraživanja bez sličnih uplitanja vlasti te se ujedno nadam da će jednog dana ovo sve postati stvarnost.

I: Možete li objasniti kako ulje u isto vrijeme može pomoći pri reguliranju težine kod različitih pojedinaca, bilo da su oni pretili ili pak premršavi?

Rick Simpson: Nije uopće upitno da konzumacija ulja regulira tjelesnu težinu naših tijela, i u mnogo slučajeva u kojima su pacijenti imali problema s prekomjernom težinom, svjedočio sam kako su izgubili 50 ili čak i više kila. Obrnuta situacija se obično događa i u pacijenata koji su premršavi, jer ulja pomažu u stimulaciji njihova apetita te im je na taj način omogućen povratak do idealne tjelesne težine. Često i samo pušenje kanabisa uzrokuje efekt poznat pod nazivom „munchies” (neki ga nazivaju i „pigging out”) - osoba nakon pušenja može imati povećanu želju za hranom. Visoko razredna ulja proizvedena od biljke kanabisa detoksificiraju naša tijela, što bi značilo kako se konzumacijom istih pospješuje izbacivanje toksina iz naših tijela, u što također ulazi i višak masnoća, koji se pri tom procesu „topi”. Kada sam započeo s konzumacijom ulja izgubio sam oko 20 kila u periodu od dva mjeseca. Isprva sam pomislio kako to ulje možda uzrokuje neku vrstu štete mome tijelu, no kada je moja težina spala na idealnu tjelesnu težinu za nekoga moje veličine, odjednom se gubljenje kilograma zaustavilo. Od tada, moja je tjelesna težina ostala u omjerima zdravog čovjeka. Doista, ovo je loša vijest za sve kompanije koje se bogate na individuama s prekomjernom težinom željnim za vraćanje normalnoj tjelesnoj težini, jer u vrlo bliskoj budućnosti, većini nas njihove usluge neće biti potrebne – moći ćemo sami koristiti

kanabisovo ulje za regulaciju naše tjelesne težine. Dobio sam izvještaje brojnih ljudi koji su iskusili isto što i ja, i što se mene tiče, ne postoji sigurniji ili bolji način reduciranja količine masti u našim tijelima. Tako da, ako imate problema (s težinom), što čekate, kada sami možete proizvesti ova ulja, koja će vam pomoći da budete ponovno zdravi?

I: Hvala vam puno na vašem vremenu i na iscrpnom intervjuu!

Intervju VII

Kazivač: Deniver Vukelić

Autorice priloga: Mirna Petak i Sanda Kovačić (I)

Transkribirala: Mirna Petak

Mjesto ispitivanja: Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Vrijeme ispitivanja: 4.12.2014.

Napomena: //

I: Možete li nam navesti neke psihoaktivne biljke koje su se koristile u religijskim obredima na našim prostorima?

Deniver Vukelić: Koristile su se ponajviše tri biljke – kužnjak (*datura stramonium*), velebilje (*atropa belladonna*) i bunika (*hyoscyamus niger*). Ali bilo je i mnogo drugih.

I: Možete li nam reći nešto o njihovoj konkretnoj upotrebi, npr. način na koji su se one unosile te koja je bila svrha posezanja za tim biljem?

Deniver Vukelić: Jedino znanstveno istraživanje koje je empirijski napravljeno na tu temu napravio je u 20. stoljeću njemački etnolog i folklorist Will Erich Peuckert. On je prema jednom srednjovjekovnom rukopisu smješao u mast velebilje, kužnjak i buniku, u određenom omjeru (u radu nije zapisano o kojem se omjeru radi) i utrljao si tu mast ispod pazuha i na čelo. Dakle, u njegovoj studiji je navedeno da je nakon toga imao dvadesetčetverosatne halucinacije u kojima je imao vizije propadanja, leta kroz velike daljine i prostore... Vidio je raznorazne ljudske grimase, osjeti su mu bili izrazito pojačani i slično. Smatra se da je, recimo, kombinacija tih biljaka koje su poznate u tradiciji srednjoeuropskog vješticarstva, bila jedna od psihofarmakoloških induktora za niktomorfna, odnosno noćna okupljanja i noćne "letove" vještica. Oni se nisu sastajali fizički, nego su koristili ta psihofarmakološka sredstva, kako bi kroz halucinaciju došli do stanja astralne projekcije. Dakle, astralnom su projekcijom putovali na određeno mjesto sastajanja. U mnogim sačuvanim dokumentima o progonima vještica, znači sa suđenja, za neke od njih, dakle žene koje su stvarno bile travarke i bavile se nekim magijskim praksama, potvrđuje se da nisu fizički letjele na metli, nego u snu. Dakle, to je taj jedan bitan element koji se provlači zajednički u čitavoj srednjoj Europi – osobe, poglavito žene, u snu odlaze, i astralno putuju i sudjeluju u nekoj aktivnosti, u nekoj borbi ili na zajedničkom okupljanju.

I: Zašto je Will Erich Peuckert odabrao baš pazuh i čelo kao mjesta na koja je namazao pripremljenu mast?

Deniver Vukelić: Mislim da je tako pisalo u receptu, a i pazuh ima dosta tanku kožu i mast se povlači dosta brzo u organizam. A čelo je blizu samom mozgu.

I: Postoje li još neke psihoaktivne biljke koje su ljudi koristili na ovim prostorima?

Deniver Vukelić: Postoji mnogo biljaka, no stvar je u tome što njihova upotreba nije evidentirana. Isto ono što moramo razumjeti o tome jest da većina ljudi koja se bavila time nije to zapisivala jednostavno zbog razine pismenosti. I, dakle, mi teško danas možemo dobiti i konkretne podatke i konkretne omjere i slično. Ono što sigurno znamo vezano uz one stare recepte iz vještičjih novovjekovnih rukopisa, a koji često znaju biti

smiješnima zbog toga što sadrže imena kao šišmiševo krilo, uho mrtvaca i slično – većina tih imena nisu stvarne stvari na koje se odnose, nego su imena biljaka. Narodna imena, koja se često kasnije u popularnoj kulturi znaju zamijeniti s doslovnim imenom. Od gljiva, recimo u ovom dijelu Europe, najzastupljenija je Amanita muscaria ili muhara. To je ona klasična gljiva iz crtica, crvena s bijelim točkicama. Jedina je razlika u tome skida li se opna, skidaju li se točkice, itd. Dakle, postoje različiti načini doziranja, pripreme i slično. Ista stvar je i s velebiljem, kužnjakom i bunikom. One mogu biti smrtonosne, da se razumijemo, znači to su sve biljke kojima izuzetno treba znati način doziranja. Upravo taj najskriveniji narodni tradicijski dio bilo bi doziranje, jer to su biljke koje su u malim dozama izuzetno aktivne, a u većim dozama su, naravno, smrtonosne. Obično su se pripremale u čajevima, u oblozima, u masti, znači tradicionalnim načinima pripreme.

I: Sjećate li se onog slučaja šamana Luke Hodaka koji je bio u novinama od prije par godina kad je osoba umrla od konzumacije bunike? Dakle, možemo reći da se psihoaktivno bilje i danas na neki način koristi?

Deniver Vukelić: Danas u ovim prostorima eksperimentiranje s prirodnim biljkama koje imaju utjecaj na psihi, dolazi primarno nakon dolaska new agea na ove prostore, znači raznoraznih južnoameričkih, sjevernoameričkih, neošamanističkih i ostalih new age smjerova. Dakle, ne izvornih religija, nego new age smjerova koji su obradili, kompilirali učenja kroz raznorazne subkulture koje su vezane uz taj jedan određeni duhovni i magijski aspekt oko tih strujanja. Tu dolazi poglavito 60-ih i 70-ih hippie kultura, znači eksperimentiranja s meskalinom, odnosno peyotlom, s ayahuascom, i s drugim južnoameričkim i sjevernoameričkim psihofarmakološkim biljkama koja su poznata u tradicijama tih naroda kao glavni duhovni katalizatori (kao što je peyotl meksičkih indijanaca, Hopija, itd., dok je recimo ayahuaska južnoameričko psihofarmakološko sredstvo). Neke su subkulture pak preuzele učenja raznoraznih šamanističkih azijskih plemena.

I: A što je s upotrebom kanabisa? Možete li reći nešto više o tome?

Deniver Vukelić: Općenito kanabis, i ostale varijante kanabisa dolaze iz Azije i Bliskog Istoka. Znači, kanabis je poznat još od antike i srednjeg vijeka. Duhan je također, izvorno duhovno sredstvo. Sjevernoamerički indijanci su pušili duhan isključivo u duhovnim obredima. "Pušiti lulu mira" odnosi se na religijsko-magijski čin kojim se pušenjem odvija i sklapa ugovor o miru između dviju zaraćenih strana. I to rade poglavice i medicine-men (sjevernoamerički indijanski vračevi). S druge strane, što se tiče samog duhana, što zna svaki početnik u pušenju cigareta, kad pušenje nije navika, duhan izrazito opija, udara u glavu, itd. Vjerujem da je tako bilo u vrijeme prije industrijske obrade duhana a i danas, npr. ako probate hercegovačku „škiju“ ili neke takve domaće duhane, uvidjet ćete da su oni izuzetno jaki za nekoga tko uopće ne puši. To znači da duhan utječe na krv i na svijest. No, duhan kao duhovni katalizator koristio se u Americama. Kod nas je odmah postao "sportom" visokih kultura – po dvorovima su se pušile lule. A hašiš, opijum i slično, dolaze s Bliskog Istoka i poznati su još u Arapa, Turaka i drugih. I još od srednjovjekovne arapske kulture postoje mjesta pušenja hašiša i opijuma. I to je više stvar poroka, nego mističkih iskustava. Vjerujem da postoje duhovna strujanja koja su povezana na rubu šamanskog misticismizma azijskog s arapskim islamom, znači nekanonskim, a koja također koriste opijum i hašiš za duhovna iskustva. Jedan od povijesnih primjera je stara poznata sekta hašašina. Internacionalna riječ assassin dolazi od riječi hašašin. Dakle, u vrijeme križarskih ratova postojala je jedna ismailitska islamska sekta koja je bila skrivena u brdima na Bliskom istoku, u tvrđavi Alamut, a čioji su pripadnici bili obučeni ubojice, dakle, kao jedna varijanta japanskih nindži, i koji su imali jako strogi ustroj. Prema priči, Kad bi uzimali mlade članove, novake, onda bi ih drogirali; napušili hašišem. I postojalo je jedno mjesto u planinama koje je bilo uređeno kao rajski vrt, znači potoci, hrana, žene, sve. Oni bi se budili tamo, imali bi žene, sve moguće užitke... Onda bi ih

nakon jednog, dva dana ponovno drogirali i bacili natrag i rekli bi im da je to bio raj. I ako izvrše ugovor koji im je dan bez pogovora, vratit će se tamo i živjet će zauvijek. Zato su svi hašašini izvodili ubojstva poglavito templara, hospitalaca i sličnih viteških redova, i kraljeva i drugih moćnika, bez pogovora, pod cijenu vlastitog života, jer su smatrali da se vraćaju u taj raj koji im je bio dan na uvid. Između ostalog, zato su ih i zvali hašašini zato što su koristili hašiš, za taj jedan, sumnjivo duhovni smisao.

I: Hvala vam puno na ugodnom razgovoru!

Intervju VIII

Kazivač: WEEDetix

Autorica priloga: Mirna Petak (I)

Transkribirala: Mirna Petak

Mjesto ispitivanja: Privatni stan

Vrijeme ispitivanja: 26.01.2014.

Napomena: //

I: Za početak, recite koji je vaš stav o ulju kanabisa?

WEEDetix: Moj stav o ulju kanabisa općenito jest da je to ulje prije svega lijek, ali i da se ono ujedno može koristiti kao opći stimulans organizma u malim količinama. Čovjek, kao i većina sisavaca, u svome organizmu ima kanabinoidne receptore, na koje savršeno pašu kanabinoidi koji su sadržani u ulju marihuane ili bilo kojem drugom proizvodu od te biljke.

I: Kako ste krenuli s proizvodnjom ulja u medicinske svrhe?

WEEDetix: S proizvodnjom ulja krenuo sam zbog toga što mi je mama bila bolesna. Imala je rak, išla je prvo na kemoterapiju - koja ne da joj nije pomogla, nego joj je samo odmogla - i onda smo počeli s tim uljem... Počeo sam ju liječiti. U međuvremenu, javilo se još par ljudi koji su imali različita oboljenja i koji su me zamolili da i za njih napravim ulje. Pošto sam sve to već pripremao za svoju majku, odlučio sam i njima dati nešto malo ulja. To je bilo prije... Kada sam prvi put započeo sve ovo s uljem, bio sam prilično dobro upoznat s tim, jer znam neke ljude koji su se time bavili puno prije nego što se Rick Simpson obratio medijima. Na primjer, znam ljude iz Slovenije koji su to sve proučavali još 1997. godine i jednu ženu koja si je tada izliječila svoj melanom.

I: Koja je razlika između vašeg ulja i ulja Ricka Simpsona?

WEEDetix: Ulje koje Rick Simpson radi, proizvodi se s izopropilnim benzinom ili benzinom za čišćenje. Taj je benzin sam po sebi kancerogen, pa pri iskuhavanju, ako slučajno ostane neka mala količina neiskuhana, događa se to da u tijelo zajedno s ljekovitim uljem onda ulaze i te kancerogene supstance. Ja radim s 99% etilnim alkoholom, koji jednako dobro otapa, a koji nije kancerogen, nije otrovan te je po meni to bolje rješenje za izradu ulja ili tinktura. Kada se radi s alkoholom, ulje zadržava više okusa, pa samim time i puno više ljekovitih spojeva.

I: Jeste li još nekome pomogli s uljem?

WEEDetix: Pa, trenutno ima dvoje troje ljudi koji koriste ulje... Zapravo, u svakom trenutku ima nekolicina ljudi koja koristi ulje. Na primjer, sada smo za jednu ženu napravili oko 20 ml ulja za reumu - ona je nakon tjedan dana javila da nema više nikakve bolove koji se javljaju s tom bolešću. Imam i prijatelja kojem nekad ja radim ulje, a nekad on sam. Nekada si da napraviti ulje i s druge strane, jer je to sve vrlo skupo, pa katkad može proći jeftinije. Trenutno su mi se javile još i dvije osobe s Parkinsonovom bolešću, a tu je i još jedan naš prijatelj za kojeg smo radili ulje kako bi on tretirao šećernu bolest.

I: Kako ulje djeluje na Parkinsonovu bolest (PB)?

WEEDetix: Zapravo, što se tiče tretiranja PB, bolja je tinktura ili pak sirovi kanabis, zato što se u tinkturi ili u sirovom kanabisu nalazi THC kiselina, koja je potrebna za liječenje PB. Recimo, kod raka je potreban samo taj CBD i THC iz ulja, koji se zadržava pri iskuhavanju, dok THC kiselina ne ostaje iskuhavanjem, nego se pretvara u čisti THC. Zato i sative mogu imati jednaku količinu THC-a kao i biljka koja je indica, ali njihov THC neće nikada toliko sedirati, zato što imaju veću količinu THC kiseline, koja djeluje kao protulijek na THC, tj. smanjuje se negativni učinak THC-a. Ujedno, kada se u organizam unosi THC kiselina, apetit nije toliko jak te se stoga ona isto koristi i kod stimuliranja gušterače - ne potiče apetit i ne sedira toliko (što na primjer, nije niti potrebno čovjeku koji ima šećernu bolest, poput mog prijatelja). Dobro, što se tiče PB, to je bolest koja može biti povezana s jakim bolovima, pa se u svakom slučaju ide s nekim hibridima koji bi više naginjali na sativu, ali opet i da imaju neku količinu indice u sebi da opet mogu sanirati bolove, ako je to potrebno. U principu, njima je potrebna sativa. Zato se radi ili tinktura ili im se daje sirova konoplja kako bi se sačuvala ta THC kiselina koja se gubi s termičkom obradom. Kada se radi tinktura, uzme se kanabis i ostavi se da stoji tjedan do dva dana u alkoholu od 40 - 70%.

I: Dakle, s različitim vrstama ulja i različitim proizvodima od kanabisa mogu se provoditi različite vrste terapija?

WEEDetix: Za ulje je samo bitno od koje se sorte biljke radi. U svakoj sorti može se izmjeriti (ili se već zna) koliko ona sadrži THC-a, CBD-a, CBN-a... To su sve ti spojevi koji su bitni kod liječenja. Nabitniji je taj CBD, jer on je taj kanabinoid koji utječe na CB1 i CB2 receptore koji se nalaze u našem organizmu. Ti imunoreceptori služe kao sistem koji alarmira naše tijelo kada se nešto događa u našem organizmu. Vezano uz npr. rak – tijelo ga ne prepoznaje kao neprijatelja zato što on ima svoju ovojnicu koju koristi kao mimikriju, znači, imitira zdravo tkivo i zato ga organizam ne prepoznaje kao neprijatelja te ga pusti da se on razvija, sve dok u potpunosti ne uništi organizam u kojem se nalazi. Kada ulje stimulira te receptore, tj. kada se kanabinoidi iz ulja spoje s tim našim receptorima u organizmu (a pašu na njih savršeno prema principu ključ-brava), tijelo kao da dobiva rendgenske naočale. Najedanput vidi sve te neprijatelje u organizmu, koji su prije bivali neuočeni zbog načina života pojedinca - jer hrana, zračenje i štošta drugo utječe na sve to.

I: Što biste mogli reći o ulju koje se radi od više vrsti kanabisa?

WEEDetix: Za ulje je najbolje da se radi od više sorti odjedanput. Ulje koje sam mami radio, uvijek sam radio od dvije do tri sorte. Tada ulje ima najjači učinak, jer se tako pokrije velik spektar kanabinoida. Oni onda budu koncentrirani u većim količinama, zato što niti jedna biljka nema iste omjere kao neka druga. Kada se ciljano uzmu različite sorte, na primjer da jedna ima veći udio THC-a, druga veći udio CBD-a i treća veći udio CBN-a – kada se od ovakve tri sorte napravi ulje, zapravo se dobije lijek koji sadrži te različite kanabinoide i koji je iznimno djelotvoran. Ulje liječi gotovo sve. Ima jako veliki benefit, uklanja puno simptoma i uvelike olakšava sam proces izlječenja.

I: Kakav je profil vaših korisnika? Radi li se tu radi o mlađim ljudima ili pak starijim?

WEEDetix: Nema uopće pravila! Imam ljude koji su između 20 i 30 godina, a ujedno imam i ljude koji su stariji od 60 godina i koji su vjerojatno u mladosti živjeli za vrijeme proizvodnje industrijskog kanabisa, pa znaju da kanabis nije droga, kako se to danas priča.

I: Kako su oni saznali za vas, da im upravo vi možete pomoći?

WEEDetix: Najviše preko prijatelja i, općenito, usmenom predajom. To je tako zato što ne može postojati reklama u ovom području, a ja se osobno ne bih niti htio reklamirati. To su ljudi koji mi se obrate u očaju, koji su bolesni i ne znaju kome bi se obratili, pa eto tako, dođu slučajno do mene.

I: Uzimate li novac za svoje usluge?

WEEDetix: Pomoć koju pružim ljudima ne naplaćujem. Ako nekome nešto treba, svakako ću mu pomoći, ali ne uzimam nikakve novce. Samo naplaćujem sirovinu i alkohol koji su mi potrebni za taj proces. Većina ljudi mi i ostavi nešto sitno novaca, ali ja to ponovno potrošim na sve te popratne stvari. Ali, velim, nemam nikakvu cijenu. Kada napravim ulje, pošto pratim cijenu tržišta i tog kanabisa na tržištu, ulje bude skupo, ali opet, to nije toliko skupo kako sam čuo da se nudi po Zarebu, na Krku i općenito po Hrvatskoj. No, ima slučajeva gdje ljudi to rade samo zbog financijske isplativosti... Mislim da ljudi to ne bi trebali raditi iz neke velike koristi, jer nije dobro iskorištavati ljude u ovako teškim situacijama!

I: Kako se kreću cijene ulja na tržištu?

WEEDetix: U principu, cijena ulja na cesti za jedan mililitar varira negdje od 300 kn do 500 kn, a ne znaš kakva je kvaliteta i ne možeš ju provjeriti. Moraš vjerovati osobi, a to danas nije uvijek sigurno.

I: Jesu li ljudi, koji vam dolaze po svoju terapiju, zadovoljni?

WEEDetix: Sve što sam do sada radio, nitko mi se nije nikada žalio. Većini ljudi ulje pomaže, mojoj mami je terapija uljem uvelike pomagala i da sam krenuo prije s tom terapijom vjerojatno bi joj skroz pomogla, ali pošto je otišla na tri kemoterapije, to joj je dokrajčilo jetru, koja je kasnije bila previše uništena... Počele su joj odumirati metastaze na jetri i tumor se smanjio, ali jetra je bila previše oštećena da bi ona uspjela preživjeti. (...) Ta oboljenja - pogotovo kožna oboljenja na koja se može nanijeti ulje - strašno se brzo povlače zbog njegovog djelovanja. Ulje, u principu, najbolje djeluje kada se direktno može nanijeti na oboljenje. Zato jako dobro djeluje, i općenito, najbrže djeluje na melanome, jer se može direktno nanijeti na njih. Melanom se, nakon 4 do 5 mazanja uljem, počinje povlačiti, kao i sva druga kožna oboljenja – od herpesa, psorijaze, bilo čega. Za ljude koji imaju oboljenja poput raka na plućima, najbolje je inhaliranje putem vaporizera - aparata koji isparava ulje ili samu biljku. Ta para dolazi u direktan kontakt s karcinomom koji se nalazi u bronhima ili plućima.

I: Kanabis utječe na naše „treće oko“. Možete li reći nešto više o njegovom utjecaju na epifizu (pinealnu žlijezdu) i općenito na promjenu percepcije?

WEEDetix: Kanabis općenito mijenja percepciju. Prvo što kanabis (ili ulje) radi jest to da osobi koja ga konzumira počinje smetati nepravda oko njega, nepravda nad ljudima, nepravda nad bilo kime... Čovjek drugačije počinje vidjeti sebe i svoju okolinu. Zato i kažu da je kanabis biljka koja stvara pacifiste, biljka koja potiče na mir. Jednostavno, čovjek počinje razmišljati - prestane se ograđivati, otvara um i, općenito, postaje otvoreniji. Također, čovjek, osim što počinje vjerovati u prirodu, počinje vjerovati u puno više toga, upravo zahvaljujući kanabisu. Bilo je provedeno istraživanje u kojem su ustanovili da se davanjem kanabisa (ili opijata poput gljiva) utječe i na percepciju majmuna. Majmuni počinju drugačije razmišljati - postaju obzirniji prema okolini, ne ponašaju se više toliko „životinjski“, ne slijede toliko tvrdo instinkte, nego više počinju koristiti svoj mozak. U tom smislu, postoji i teorija da su određeni sojevi majmuna napredovali baš zato što su počeli koristiti takve biljke ili gljive, koje su stimulirale percepciju i davale im mogućnost da više saznaju o sebi i o svojoj okolini te se upravo tako i potaknuo evolucijski razvoj ka čovjeku kakvim smo mi danas.

Kao što sam rekao, kanabis utječe na naše kanabinoidne receptore, ali bitno je naglasiti kako kanabis nije jedina biljka koja sadrži kanabinoide u sebi. Slične takve spojeve ima, na primjer, ehinacea i još par biljaka koje imaju

jedan drugi sklop kanabinoida. No, jedino je THC taj kanabinoid koji djeluje sedirajuće. Nisu svi kanabinoidi psihoaktivni, ali svi ti kanabinoidi djeluju na način da se spajaju s našim receptorima i tako utječu na zdravlje našeg tijela, tj. pokušavaju naše tijelo dovesti u savršen sklad, u savršen balans. Osim što djeluje protuupalno, na maligne stanice i bakterije i na kojejakve spore od gljivica, uvelike utječe na metabolizam i regulira probavu. Na primjer, kod ljudi koji su pretili, kada počnu konzumirati kanabis, on im ubrza metabolizam te oni počnu gubiti kile, a s druge strane, onima koji su premršavi, njima se pak usporava metabolizam. Na taj način, kanabis stimulira i idealnu tjelesnu težinu!

I: Jeste li se ujedno bavili i uzgojem kanabisa za proizvodnju ulja?

WEEDetix: Pa, ne bavim se baš uzgojem... U principu, nabavljam biljke s ceste - nađem već nekoga tko ih je uzgajao ili nekoga tko ima pristup nekoj kvalitetnijoj biljci. Nešto sam uzgajao dok mi je mama bila bolesna, ali sada više ne...

I: Kako ste tada uspjeli nabaviti sjemenke za uzgoj?

WEEDetix: Sjemenke sam nabavio preko prijatelja. Većinu toga sam dobio. Tražio sam većinom indicu, jer ona sadrži veći postotak CBD-a, što je bolje za liječenje raka. (...)

I: Koja je još bitna razlika između feminiziranih i regularnih sjemenki?

WEEDetix: Od regularnih se sjemenki može napraviti svoje sjeme, koje se kasnije može koristiti, dok feminizirane biljke same ne daju sjeme. Poanta je što kod oplodnje feminiziranih biljki nastaju biljke sa slabijom genetikom, odnosno moglo bi se reći da one ne daju dobro potomstvo. Dakle, kada dođe do legalizacije kanabisa po svijetu - a doći će vrlo skoro - tržište će biti zasićeno feminiziranim sjemenom. Odnosno, na tržištu će biti dostupno samo takvo sjeme, sjeme koje će se svaki put iznova morati kupovati kako bi se mogao imati novi uzgoj – neće se moći imati svoje sjeme. Na takvo sjeme će se moći staviti pečat, a velike firme, veliki lobiji poput Monsanta, moći će zarađivati novce na tome i ljudi će biti ovisni o njima. Pokušava se iskorijeniti bilo kakva mogućnost da vi sami sebi napravite lijek! Normalno da će čovjek, koji je bolestan i kojem nije preostalo ništa drugo, ići i protiv zakona ako treba, da bi mu bilo bolje, da bi se izliječio, jer ga njegova država, njegovo zdravlje i sitem ne mogu izliječiti. Onda si oni sami moraju pomoći... Sada, kada su vidjeli da ne mogu protiv toga, kada su vidjeli da cijeli svijet radi sebi ulje i ostale preparate od kanabisa - iako oni to zabranjuju - posetepeno će legalizirati marihuanu u svijetu.

I: Podržavate li i vi potpunu legalizaciju?

WEEDetix: Definitivno sam za potpunu legalizaciju. Smatram da bi i ljudi, koji su u potpunosti zdravi, trebali koristiti biljku u malim količinama, kao prevenciju od oboljenja, ali i kao stimulans što se tiče psihofizičkog zdravlja te za dobrobit međuljudskih odnosa unutar ovog sistema. Također, od konoplje se može dobiti i niz drugih proizvoda kao što su to hrana, odjeća, građevinski materijal i, naravno, papir. Ali, lobiji drvne industrije, koji imaju velike površine šume, koji proizvode papir i razne drvene elemente, oni su protiv toga. Farmaceuti su protiv toga te i industrija nafte, jer se od konoplje može dobiti i plastika i mazivo i gorivo... Vezano uz plastiku, Henry Ford je napravio tu vrstu plastike s konopljom, koja je bila otpornija od bilo kojeg lima, a imala je i dalje taj amortizacijski efekt kao i lim. Poanta kod auta jest da on ne smije biti krut. Konoplja može izvrsno amortizirati udarce pri sudaru, a ne dolazi do pucanja - ona se ne „gužva“ kao i lim. Još jedan element vezan uz aute jest hrđa. Ako bi se auti radili od konoplje, više auti ne bi hrđali. Doslovno bi se mogao kupiti jedan auto, koji bi se generacijama prenosio u obitelji!

I: Za koji biste se vi uzgoj odlučili – za vanjsku (outdoor) ili unutarnju (indoor) sadnju?

WEEDetix: Uvijek je bolje uzgajati biljke vani pod suncem, zato što su neograničene količine zemlje i zato što je sunce najkvalitetnije svjetlo koje ta biljka može dobiti. Ne postoji nikakva zamjena koja je bolja od sunca. Isto tako, u zatvorenom se uzgoju ne može staviti previše svjetla, jer se i na taj način može opteretiti biljka, kao što ju se može opteretiti s prevelikim količinama vode ili pak s prevelikim količinama nutrijenata. Tako se može izazvati „šok“ (koji proživljava biljka) što rezultira manjom potencijom i slabijom ljekovitosti biljke.

I: Hvala vam puno na vašim odgovorima!

Intervju IX

Kazivačica: Marina Zubak

Autorica priloga: Mirna Petak (I)

Transkribirala: Mirna Petak

Mjesto ispitivanja: Trgovina Konoplja&Co.

Vrijeme ispitivanja: 23.01.2014.

Napomena: //

I: Recite kako ste došli na ideju otvaranja dućana s proizvodima industrijske konoplje? Kako je sve počelo?

Marina Zubak: Kada smo se upoznali s konopljom kao biljkom i krenuli s idejom o uzgoju, uvidjeli smo kako je njezin uzgoj praktično onemogućen. Naime, u pravilniku o uzgoju je postojala samo jedna sorta - sorta „flajšman“, koja je već odavno bila izumrla. Da biste sami pokrenuli uvođenje nove sorte na sortnu listu, potrebna su ogromna financijska sredstva kojim raspolažu samo velike farmaceutske i sl. institucije. Istraživanjem na europskom tržištu došli smo do informacija kako to vani funkcionira i započeli smo prepisku s Ministarstvom poljoprivrede i Ministarstvom zdravlja. Ministarstvo poljoprivrede je 2012. godine donijelo promjene u Pravilniku o uvjetima za uzgoj konoplje, načinu prijave uzgoja maka te uvjetima za posjedovanje opojnih droga u veterinarstvu, koji je bio djelomično usklađen s pravilnikom EU, osobito u području sortne liste, te je istim omogućena sjetva više od 40 sorti konoplje.

Već prve godine kada je donesen ovaj pravilnik, u RH su podneseni zahtjevi za sjetvu konoplje na oko 100 hektara zemlje. Nastavno na naš aktivizam za povratak konoplje u ove krajeve, došli smo i do ideje da otvorimo prvi specijalizirani dućan u regiji (izuzev Slovenije) s organskim proizvodima od konoplje. Dućan smo otvorili početkom prosinca 2013. i od tada interes medija ne jenjava - TV Jabuka nas je na samom početku „otkrila“, a nakon njih smo postali zanimljivi i većini drugih medija.

Ono što mi želimo poručiti ljudima jeste da konoplja nije „in“, niti je moderna biljka - biljka koja se odjednom pojavila - nego je to biljka koja se vratila kući! To je biljka koja je postojala na ovim prostorima do 90-ih godina, a bivša Jugoslavija je bila druga u svijetu u proizvodnji konoplje. Od gdina Stanića, zadnjeg direktora kudeljare u Črakovcima (Slavoniji), koja je prestala s radom među zadnjima u Europi 1996. (istovremeno kad je u Europi započela renesansa konoplje), doznala sam kako je u svom radnom vijeku preradio 70 milijardi stabljika konoplje! Ovdje u Hrvatskoj imamo idealne preduvjete za uzgoj konoplje, klimatski, možda i jedne od najboljih u Europi! Kupci nam u dućanu s veseljem prepoznaju izloženu drvenu stupu, spravu koja je služila za obrađivanje konoplje, oduševavaju se kad vide platno od konoplje staro više od 50 godina. (...)

I: U kojem je pogledu zakon RH zapravo nepovoljan kada je riječ o industrijskoj konoplji?

Marina Zubak: Spomenula sam da se naš zakon RH preklapa sa zakonom europske komisije u jednom djelu - sortnoj listi - međutim, HR je odlučila ograničiti preradu i korištenje konoplje samo na sjemenke konoplje, dok se stabljiku mora zaorati ili drugačije ekološki zbrinuti, što je u suprotnosti s europskom i svjetskom praksom, i

velik je gubitak u financijskom, ali i gospodarskom smislu. Postotak THC-a u suhoj tvari biljke ne smije biti veći od 0.2%. Taj postotak varira od zemlje do zemlje – kod nekih je 0.3%, a kod drugih 0.5%. No, to je doista postotak u tragovima ako se uzme u obzir da indijska konoplja u nekim slučajevima premašuje količinu od 20% THC-a u suhoj tvari. Inzistiranje pojedinih tumačenja na 0,0% THC-a (što ne postoji u prirodi), meni izgleda kao priprema terena za GMO konoplju. Prema raznim izvorima, od 25 000 do 50 000 proizvoda izrađeno je od ili s konopljom. Od toga je mali postotak od sjemenke konoplje, a sve ostalo izrađuje se od stabljike. Od stabljike se može izraditi gotovo sve što vidite, i to u ekološkom smislu, u svim procesima uzgoja i prerade do reciklaže. Kada se nešto prestane koristiti, to ima svoj put propadanja, reciklaže koja traje godinama. A proizvodi od konoplje se u tom smislu potpuno ekološki recikliraju, što nije nebitno, obzirom je problem smeća i otpada svugdje izražen.

I: Biste li vi koristili GMO biljku i njezine proizvode?

Marina Zubak: Za mene je GMO nešto sasvim neprihvatljivo, nešto što se kosi sa svim mojim načelima. Ja sam, u principu, za sve što je prirodno, organsko, nešto što je bliže starim vrijednostima, na moderan i održiv način. GMO, po mom mišljenju, nema veze sa životom i nema apsolutno nikakve veze s prirodnim zakonima kojima bi se svi mi trebali konačno početi vraćati! GMO je nešto što je čovjek uzeo sebi za pravo - pod krinkom zaštite od svjetske gladi, zaštite od ne znam ni ja više kojih sve izlika - da bi mijenjao i kreirao sliku svijeta i na taj način ga kontrolirao, našu hranu i nas kao ljude, utjecao na naše životne navike. GMO nikako, cijela je organska priča protiv GMO-a!

I: Bavite li se i sami uzgojem konoplje?

Marina Zubak: Od te ideje je zapravo sve i krenulo. Započeli smo s uzgojem u Bosni 2011. jer tamo imamo zemlju – iza nas su dvije sjetvene sezone te gotovo 4 godine aktivizma na promjeni regulative u BiH i u HR. Međutim, ulaskom RH u EU, promet između BiH i HR dodatno se zakomplicirao na području industrijske konoplje i za sad smo odustali od uzgoja.

I: Mislite li da će se ljudi u budućnosti okrenuti hemp-based ekonomiji?

Marina Zubak: Kako netko reče: ne znam hoće li konoplja spasiti svijet, no ako itko to može - može upravo konoplja. Radi se o biljci čija je uporaba toliko svestrana i gotovo u svim granama industrije konoplja može dati svoj doprinos, isključivo na ekološkim i održivim osnovama. Što više budemo uzgajali konoplju, što više koristili proizvode od konoplje u svim područjima života, tim manje će biti bolesti na planetu. Konoplja je biljka koja može svima nama promijeniti život! Isključivo na bolje.

I: Možete li reći nešto više o toj pozitivnoj učinkovitosti konoplje na okoliš?

Marina Zubak: Bitna je cijela filozofija koja se veže uz konoplju, kao biljku koja je iznimno ekološka, čisti tlo, čisti naš zrak, čisti naše tijelo, reciklirajuća je i uspijeva gotovo na svakom tlu. U knjizi dr. Ivice Kisića „Sanacija onečišćenog tla od teških metala“, navodi se kako konoplja, koja naraste 2 do 3 metra, ima dugačak i jak korijen i do 1,50 m i on je taj koji čisti tlo od teških metala te ga rahli i priprema za sjetvu. Raste brzo, ne treba nikakva kemijska sredstva, a istovremeno štiti „susjedne“ biljne kulture od nametnika. To su samo neki od benefita konoplje na naš okoliš. Spominje se i mogućnost njene uporabe tj. uzgoja u svrhu čišćenju tla i zraka nakon katastrofe u Fukošimi te pošumljavanje stepa.

I: Što biste rekli o nutritivnoj vrijednosti konoplje?

Marina Zubak: Malo koja biljka ima tako idealan omjer esencijalnih masnih kiselina kao konoplja - istovremeno tako bogata mineralima, proteinima i vlaknima. Konoplja ima idealan omjer omega-3 i omega-6 masnih kiselina,

konopljinu sjeme i ulje koje se dobije iz njega u sebi sadrži sve aminokiseline potrebne našem tijelu. Sadrži i gama-linolensku kiselinu (GLA), kiselinu koja se nalazi i u majčinu mlijeku. Nedostatak GLA kod djece dovodi do pojave raznih zdravstvenih problema, kao što je neurodermitis.

Jedna od najvažnijih funkcija jest reguliranje naših omega - ona obnavlja naše stanice i na taj način, praktički zaustavlja proces starenja. Koristeći konoplju i izvana i iznutra – za kozmetičke svrhe, za prehrambene svrhe – zaustavljaju se negativni procesi u našem tijelu. Sve je to nešto što se ne može napraviti preko noći, ali nakon redovite uporabe, rezultati će se sigurno vidjeti. Zahvaljujući sadržaju visokokvalitetne bjelancevine i višestruko nezasićenih masnih kiselina konoplja je pogodna i za sportaše. Ona ne samo da kroz svoje bjelancevine i biljnu mast daje energiju, već i vitamine i na najbolji mogući način balansira sadržaj minerala. Osim toga, konoplja velikim udjelom nezasićenih masnih kiselina sprječava stvaranje masnih naslaga.

I: Recite nešto o širokom spektru proizvoda od konoplje, koji se mogu naći na vašim policama: od prehrambenih proizvoda, kozmetike, donjeg rublja, torbi, tekstilnih proizvoda itd.

Marina Zubak: U dućanu imamo proizvode od renomiranih proizvođača iz EU koji rade s konopljom gotovo 18 godina - svaki proizvod nastao je u suradnji sa znanstvenicima iz raznih područja. Želimo ponuditi provjereno i na taj način potaknuti domaće tržište da traži takve proizvode te motivirati domaće proizvođače da se počnu baviti time i da se automatski na taj način regulativa počne mijenjati - jer bez ponude i potražnje nema ni promjene zakona!

U ponudi imamo visokokvalitetne ekološki certificirane proizvode, raznovrsne prehrambene artikle s konopljom: hladno prešano ulje, sjemenke konoplje u raznim „oblicima“ - neoljuštene, oljuštene, u vidu slano ili slatkih grickalice, brašno, proteini, tjestenine s konopljom, razne mueslije, mješavine čajeva s konopljom, čokolada sa sjemenkama konoplje, keksi, energetske pločice, tu su i superfood proizvodi kao što je maca prah, goji bobice, crni sezam, uskoro nam dolaze i chia sjemenke.

Ne smijem zaboraviti jedinstvene na svijetu ekološke žvakaće gume iz kišnih šuma drevnih Maya te vrhunsku liniju čokoladnih poslastica - raznog voća u čokoladi. Sve organsko i fair trade, umaci od soje te temeljac za juhu tzv. Vegeta bez aditiva... Kozmetika na bazi konoplje polako, ali sigurno, nalazi svoje vjerne poklonike, obzirom na blagotvorni utjecaj konopljinog ulja, ali i mlijeka od konoplje na kožu i kosu, u sinergiji s drugim kvalitetnim eko sastojcima. U svijetu raste sve više svijest o štetnosti tkanina i boja koje se koriste na naše zdravlje. Stoga mi u ponudi imamo i liniju donjeg rublja, muškog i za žene, od konoplje i organskog pamuka, obojanog neškodljivim bojama. Naše rublje i tekstilni proizvodi posjeduju nekoliko certifikata o kvaliteti i sigurnosti materijala kao i boja koje su korištene. U planu nam je proširenje tekstilne ponude. Tu je i asortiman torbi – od popularnih tobolaca, ruksaka za laptop, torba raznih oblika, novčanika, privjesaka... Sve izrađeno od čvrstog i kvalitetnog konopljinog platna u kombinaciji s (eko)pamukom.

I: I za kraj, opišite brojne pogodnosti vezane uz kozmetiku na bazi konoplje, koja je ujedno i „eco-friendly“ - ne šteti okolišu, ne šteti čovjeku i nije testirana na životinjama.

Marina Zubak: Kozmetička liniju koju imamo u dućanu razvijena je u suradnji našeg partnera iz njemačke i austrijske začetnice prirodne kozmetike Mariom Pieper, s visokim standardima kvalitete sirovine i proizvodnog procesa. Uskoro ćemo u ponudi imati i organsku liniju kozmetike iz Italije. Svi su proizvodi organski certificirani, veganski, ne sadrže nikakve sintetičke spojeve, arome, boje, konzervanse, niti GMO. Blagotvorno djelovanje konopljinog ulja, mlijeka od proklijale sjemenke konoplje te hidrolat cvijeta konoplje uz ostale kvalitetne bioaktivne supstance imaju važnu ulogu u ishrani kože izvana i zaustavljanju procesa starenja.

Začudjuće je što sve stavljamo na kožu, obzirom na upitne sastojke industrijski proizvedene kozmetike. Koža je naš najveći organ i sve što stavljamo na nju, vrlo brzo završi u našem krvotoku. Koža nam zapravo pokazuje sve ono što se našem tijelu dešava - ako osoba ima neki zdravstveni problem, sigurno će se taj problem pokazati i na koži. Nikada simptom na koži nije nešto samo povezano uz kožu, nego je obično povezano i s nekim drugim organom.

Koža je izložena brojnim agresivnim sredstvima koje unosimo u naše tijelo prehranom, ali i izvana, kemijskim sredstvima, preko garderobe ili preko krema za sunčanje. Koža pokazuje sve! Konoplja, osim što je ugodna i što zaustavlja procese starenja, ima i funkciju zaštite. Karakteristično je za konoplju da je pogodna za sve tipove kože, a posebno za svijetlu, suhu i kožu koja je problematična – neurodermična koža, akne, bilo kakvi lišajevi... Konoplja pomaže i kod opekotina, a ujedno ima i iznimno blagotvorno djelovanje za osobe sa zahtjevnim tipom kože.

I: Hvala vam puno na vašem vremenu!

9. Popis literature

1. American Epilepsy Society. 2016. "AES Position on Medical Marijuana". https://www.aesnet.org/about_aes/position_statements/AES%20Position%20on%20Medical%20Marijuana (pristup 13.09.2016.).
2. Anonimni kazivač 1 (K1). Osobni intervju. 16.01.2014.
3. ATAKAN, Zerrin. 2012. "Cannabis, a complex plant: different compounds and different effects on individuals". *Therapeutic Advances in Psychopharmacology* 2/6:241-254. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3736954/> (pristup 10.09.2016.).
4. BARNES, Peter. 2006. *Capitalism 3.0. A guide to reclaiming the commons*. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers, Inc. https://www.boell.de/sites/default/files/capitalism_3.0_peter_barnes.pdf (pristup 21.11.2015.).
5. BERGER, Peter L., BERGER, Brigitte i KELLNER, Hansfried. 1973. *The Homeless Mind. Modernization and Consciousness*. New York: Random House, Inc.
6. BLOOM, Jody Corey et. al. "Smoked cannabis for spasticity in multiple sclerosis: a randomizes, placebo-controlled trial". 10. srpanj 2012., 184/10:1143-1150. Canadian Medical Association. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3394820/> (pristup 15.09.2016.).
7. Brborović, Ognjen. Osobni intervju. 2.07.2015.
8. BURGESS, Vincent E. "Indian Influences on Rastafarianism". (A Senior Honors Thesis in the undergraduate colleges, The Ohio State University, lipanj 2007). https://kb.osu.edu/dspace/bitstream/handle/1811/28443/Vincent_Bur?sequence=1 (pristup 10.09.2016.).
9. ČAVOŠKI, Kosta i SAVČIĆ, Nazifa, trans. *Dve rasprave o vladi* (Beograd: Mladost, 1978), 24-27.
10. DUBRETA, Nikša. 2005. *Društvo i odnos prema drogama: Sociokulturni kontekst upotrebe kanabisa*. Zagreb: Hrvatska Sveučilišna naklada, Pučko otvoreno učilište.
11. *Encyclopedia Britannica Online*. 2015. "Marijuana". <http://www.britannica.com/science/marijuana> (pristup 25.11.2015.).
12. GAJSKI, Lidija. 2009. *Lijekovi ili priča o obmani. Zašto raste potrošnja lijekova i kako je zaustaviti*. Zagreb: Biblioteka Bioetika.
13. GARDINER, Michael E. 2000. *Critiques of Everyday Life*. London, New York: Routledge.
14. GERTSCH, Jürg, PERTWEE, Roger G. i DI MARZO, Vincenzo. 2010. "Phytocannabinoids beyond the *Cannabis* plant – do they exist?". *British Journal of*

- Pharmacology* 160/3:523-529. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2931553/> (pristup 10.09.2016.).
15. GOWRAN, A., NOONAN, J. i CAMPBELL, V. A. 2011. "The Multiplicity of Action of Cannabinoids: Implications for Treating Neurodegeneration". *CNS Neuroscience & Therapeutics* 17/6:637-644. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1755-5949.2010.00195.x/full> (pristup 21.11.2015.).
 16. GUZMAN, M., SANCHEZ C. i GALVE-ROPERH, I. 2001. "Control of the cell survival/death decision by cannabinoids." *Journal of Molecular Medicine* 78:613–625. <http://www.mediccanna.com/wp-content/uploads/2013/08/Guzm%C3%A1n-et-al.2001.-Cannabimimetic-Control-of-the-cell-survival-death-decision-by-cannabinoids.pdf> (pristup 10.09.2016.).
 17. HÖSSLE, Vittorio. 1996. *Filozofija ekološke krize*. Zagreb: Matica hrvatska.
 18. HRT vijesti. 2016. "Kapsulirani kanabis stigao u Hrvatsku – pacijenti će ga plaćati sami". *Hrvatska radiotelevizija*, 13. lipanj. <http://vijesti.hrt.hr/339172/kapsulirani-kanabis-stigao-u-hrvatsku-bolesnici-ce-ga-placati-sami> (pristup 10.09.2016.).
 19. ILLICH, Ivan. 1975. "The medicalization of life". *Journal of Medical Ethics* 1:73-77. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1154458/pdf/jmedeth00176-0022.pdf> (pristup 20.08.2016.).
 20. ILLICH, Ivan. 1976. *Medical nemesis. The expropriation of health*. New York:Pantheon books. <https://ratical.org/ratville/AoS/MedicalNemesis.pdf> (pristup 10.09.2016.).
 21. JURIC, Hrvoje. 2012. "Ne pitajte svog liječnika ili ljekarnika". *H-alter.org*, 10. prosinca. <http://www.h-alter.org/vijesti/ne-pitajte-svog-lijecnika-ili-ljekarnika> (pristup 10.09.2016.).
 22. Jurić, Hrvoje. 2014. "Konoplja – alternativa farmaceutskoj industriji?". Zagreb. (22.12.2014.) [Predavanje].
 23. Jurić, Hrvoje. 2015. "Medikalizacija zdravlja". Zagreb. (13.05.2015.) [Predavanje].
 24. KELAM, Ivica. 2015. *Genetički modificirani usjevi kao bioetički problem*. Zagreb: Biblioteka Bioetika.
 25. KOVAČEVIĆ BARIŠIĆ, Romana. 2016. "Imunološki će uvoziti medicinsku konoplju". *Večernji list*, 13. siječnja. <http://www.vecernji.hr/hrvatska/imunoloski-ce-uvoziti-medicinsku-konoplju-1051525> (pristup 10.09.2016.).
 26. MACK, Alison i JOY, Janet. "Marijuana as Medicine? The Science Beyond the Controversy". 2000. National Academy of Sciences. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK224382/> (pristup 10.09.2016.).

27. MACEY, Rick. 2014. "Is Cannabis A Cure For Cancer? Evidence points to yes, but more medical research is needed". *The Hemp Connoisseur*, lipanj 2014, 18. https://issuu.com/thcmag/docs/thc_june_issuu (pristup 10.09.2016.).
28. Masnjak, Gordan. Osobni intervju. 23.08.2016.
29. MATIAS, I., BISOGNO, T. i DI MARZO, Vincenzo. 2006. "Endogenous cannabinoids in the brain and peripheral tissues: regulation of their levels and control of food intake". *International Journal of Obesity* 30:7-12. <http://www.nature.com/ijo/journal/v30/n1s/full/0803271a.html> (pristup 10.09.2016.).
30. MATIČEK, Dražen. 2016. "Bolesni i dalje zakinuti". *H-alter.org*, 27. lipanj. <http://h-alter.org/vijesti/bolesni-i-dalje-zakinuti> (pristup 10.09.2016.).
31. MELAMEDE, Robert. 2005. "Harm reduction – the cannabis paradox". *Harm Reduction Journal* 2/17. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1261530/> (pristup 10.09.2016.).
32. Melamede, Robert. 2015. "Život, evolucija, endokanabinoidi i opstanak Homo sapiensa". Zagreb. (27.05.2015.) [Predavanje].
33. Melamede, Robert. Osobni intervju. 27.05.2015.
34. Miščević, Ljubomir. 2016. "Konoplja kao građevinski materijal i energent zdravog građenja. Zagreb". (3.05.2016.) [Predavanje].
35. PARKER, R. C. i LUX. 2008. "Psychoactive Plants in Tantric Buddhism – Cannabis and Datura Use in Indo-Tibetan Esoteric Buddhism". *Erowid Extracts*, lipanj 2008;14:6-11. https://erowid.org/spirit/traditions/buddhism/buddhism_tantra_article1.shtml (pristup 10.09.2016.).
36. PLEČKO, Drago. 1997. *Droge-bič novog doba*. Samobor: K-2. http://www.dragoplecko.hr/files/file/pdf/droge_bic_novog_doba.pdf (pristup 10.09.2016.).
37. Pravilnik o uvjetima za uzgoj konoplje, način prijave uzgoja maka te uvjetima za posjedovanje opojnih droga u veterinarstvu. (2012). *Narodne novine* 18/12, 2. veljače. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_02_18_505.html (pristup 10.09.2016.).
38. PRICE, Douglas T. i FEINMAN, Gary M. 2004. *Images of the Past*. Mountain View: Mayfield.
39. Reznik, Ilya. 2015. "Praktična pitanja o uporabi konoplje kao medicinska tvar". Zagreb. (27.05.2015.) [Predavanje].
40. RIZWANULLAH, Syed. 2016. "Hemp shielding Ellora caves from decay for 1,500 years: Study". *Times Syndication Service*, 10. ožujak.

- <http://timesofindia.indiatimes.com/india/Hemp-shielding-Ellora-caves-from-decay-for-1500-years-Study/articleshow/51334725.cms> (pristup 10.09.2016.).
41. SAID, Edward. 1999. *Orijentalizam*. Zagreb: Konzor.
 42. Sakoman, Slavko. Osobni intervju. 27.1.2014.
 43. Simpson, Rick. Zagreb. (10.12.2013.) [Predavanje].
 44. SIMPSON, Rick. 2014. "Dosage instructions". *Phoenixtears.ca*.
<http://phoenixtears.ca/dosage-information/> (pristup 10.09.2016.).
 45. Simpson, Rick. Osobni intervju. 17.01.2014.
 46. SINGH, M. i SARDESAI, M. M. 2016. "*Cannabis sativa* (Cannabaceae) in ancient clay plaster of Ellora Caves, India". *Current Science* 110/5:884-891.
<http://www.currentscience.ac.in/Volumes/110/05/0884.pdf> (pristup 10.09.2016.).
 47. Slobodni filozofski. 2016. "John Locke protiv slobode".
<http://slobodnifilozofski.com/2016/04/john-locke-slobode.html> (pristup 10.09.2016.).
 48. SMALL, Ernest i MARCUS, David. 2002. "Hemp: A new crop with new uses for North America". Trends in new crops and new uses 284-326.
<https://www.hort.purdue.edu/newcrop/ncnu02/v5-284.html> (pristup 10.09.2016.).
 49. SPICER, Leah. 2002. "Historical and Cultural Uses of Cannabis and the Canadian "Marijuana Clash". Prepared For The Senate Special Committee On Illegal Drugs. " (Library of Parliament).
<http://www.parl.gc.ca/content/sen/committee/371/ille/library/spicer-e.htm> (pristup 10.09.2016.).
 50. THC Ministry. "THC Ministry: The Hawai'i Cannabis Ministry". http://www.thc-ministry.org/?page_id=362 (pristup 11.09.2016.).
 51. The DrumConnection. 2015. "History of The Djembe".
<http://www.drumconnection.com/africa-connections/history-of-the-djembe/> (pristup 25.11.2015.).
 52. TRKULJA, Vladimir. "Medicinska marihuana u HIV/AIDS bolesnika". Zavod za farmakologiju, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2015. Ministarstvo zdravlja.
<https://zdravlje.gov.hr/userdocsimages/arhiva/files/121233/03%20Medicinska%20uporaba%20kanabinoida%20za%20ubla%20C5%BEavanje%20tegoba%20u%20HIV%20bolesnika.pdf> (pristup 10.09.2016.).
 53. Viljetić, Gordana. 2015. "Konoplja (*Cannabis sativa* L.) u narodnoj medicini Hrvatske". Zagreb. (3.3.2015.) [Predavanje].
 54. Vukelić, Deniver. Osobni intervju. 4.12.2012.

55. WALTHER, Sebastian i HALPERN, Michael. 2010. "Cannabinoids and Dementia: A Review of Clinical and Preclinical Data", *Pharmaceuticals* 3/8:2689-2708 <http://www.mdpi.com/1424-8247/3/8/2689/htm> (pristup 21.11.2015.).
56. WEEDetix. Osobni intervju. 26.01.2014.
57. Wikipedia contributors. 2016. "Ayahuasca". (*Wikipedia, The Free Encyclopedia*). <https://en.wikipedia.org/wiki/Ayahuasca> (pristup 20.09.2016.).
58. Wikipedia contributors. 2016. "Charlotte's Web (cannabis)". (*Wikipedia, The Free Encyclopedia*). [https://en.wikipedia.org/wiki/Charlotte%27s_web_\(cannabis\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Charlotte%27s_web_(cannabis)) (pristup 10.09.2016.).
59. Wikipedia contributors. 2016. "Church of Cognizance". (*Wikipedia, The Free Encyclopedia*). http://en.wikipedia.org/wiki/Church_of_Cognizance (pristup 11.09.2016.).
60. Wikipedia contributors. 2016. "Church of the Universe". (*Wikipedia, The Free Encyclopedia*). http://en.wikipedia.org/wiki/Church_of_the_Universe (pristup 11.09.2016.).
61. Wikipedia contributors. 2016. "Entheogenic use of cannabis". (*Wikipedia, The Free Encyclopedia*). https://en.wikipedia.org/wiki/Entheogenic_use_of_cannabis (pristup 10.09.2016.).
62. Wikipedia contributors. 2016. "Santo Daime". (*Wikipedia, The Free Encyclopedia*). https://en.wikipedia.org/wiki/Santo_Daime (pristup 11.09.2016.).
63. Wikipedia contributors. 2016. "THC Ministry". (*Wikipedia, The Free Encyclopedia*). https://en.wikipedia.org/wiki/THC_Ministry (pristup 10.09.2016.).
64. Zubak, Marina. Osobni intervju. 23.01.2014.
65. Urednički odbor. 2016. "Repeal Prohibition, Again". *The New York Times* http://www.nytimes.com/interactive/2014/07/27/opinion/sunday/high-time-marijuana-legalization.html?_r=0 (pristup 10.09.2016.).

Sažetak

Moralne vrijednosti i društvene potrebe danas su drastično izmijenjene, a da bi se priroda i život na Zemlji očuvali, mi sami moramo to uvidjeti i osvijestiti. U tim procesima, smjena antropocentričnog poimanja svijeta ka ekocentričnom – uz zauzimanje pluriperspektvnog i multidisciplinarnog pristupa - je nužna. Integrativan pristup poželjan je i pri proučavanju konoplje – simbola ponovnog vraćanja prirodi. Ovog puta stvari se kreću u pozitivnom pravcu ponovnog prihvaćanja i destigmatizacije ove biljke, unatoč tome što je prvotno nanesena šteta – i za prirodu i za ljude – neprocjenjiva. Čovjek kao moralno biće za odgovornost ima poštovati Zemlju – svoj jedini dom – i poštovati „druge“, a za djelovanje u tom smjeru potpuna legalizacija konoplje jedna je od nužnih mjera.

Ključne riječi: bioetika, antropologija, etnologija, ekocentrizam, kanabis

Abstract

Moral and social values are nowadays being drastically altered, so we need to come to understand and bring this to our consciousness in order to preserve nature and life on Earth. In this process - by deployment of pluriperspective and multidisciplinary approach - the shift from anthropocentric understanding of the world towards ecocentric, is necessary. Integrative concept is also needed when scrutinizing social context constructed around the cannabis plant – which is the symbol of reunification with nature. This time, on the rise of reaccepting and destigmatisation of this plant, the initial damage caused - for both nature and humans – is irreversible and immeasurable. Humans, as moral beings, have the responsibility to respect the only home they have got - the Earth – as well as other (human) beings, and one of the necessary measures to be taken, in order to implement such principles, is to realise the complete legalisation of cannabis.

Keywords: bioethics, anthropology, ethnology, ecocentrism, cannabis